

ABD'DE YAŞAYAN TÜRKLER VE SOYDAŞ-AKRABA TOPLULUKLAR
ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİ

T.C. BAŞBAKANLIK
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
Uzmanlık Tezi

Emre ORUÇ

Tez Yöneticisi:
Doç. Dr. Nuri TINAZ

Temmuz, 2014

ANKARA

Emre ORUÇ tarafından hazırlanan “ABD’DE YAŞAYAN TÜRKLER VE SOYDAŞ-AKRABA TOPLULUKLAR ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİ” başlıklı bu tezin uzmanlık tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Nuri TINAZ

Tez Yöneticisi

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Emre ORUÇ

ÖZET

Genellikle Amerika menşeli birçok yayın ve araştırmaya göre, ABD'nin başarısının arkasındaki en önemli etkenlerden biri, farklı kökenlerden insanları “Amerikan Rüyası” etrafında birleştirerek “tek potada eritmesi” (melting pot) olarak gösterilmektedir. Bu tezin amacı Türk-Amerikan Toplumunun gelecek nesillerinin bu potada eriyerek kaybolup gitmeleri yerine, kendi kültürel havzasından gelen soydaş-akraba toplulukları ile bütünleşerek sesini her zamankinden daha güçlü çıkartmasının imkânlarının araştırılmasıdır.

Bu doğrultuda öncelikle Türk-Amerikan Toplumu ve ABD’de yaşayan diğer Müslüman toplumların kıtaya göç hikâyeleri ele alınmıştır. Buradaki amaç, aslında aynı topraklardan, benzer amaçlarla ve yakın tarihlerde Amerika’ya göç eden bu göçmenlerin arasındaki tarihsel bağı gözler önüne sermektir. Ardından bu toplumların Amerika kıtasında tercih ettikleri toplumsal hayatta kalma stratejileri ve toplumsal kurumları incelenerek göç sonrasında bu toplumların nasıl farklı toplumsal örgütlenmelere gittikleri görülmüştür.

Son olarak, konuya ilişkin örnek olaylar ele alınmış ve teze veri sağlaması amacıyla düzenlenen anketin sonuçları yorumlanmıştır. Çıkan sonuçlar doğrultusunda kamu kurumlarının yapmasında fayda görülen çalışmalar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk-Amerikan Toplumu, ABD’de soydaş-akraba toplulukları, Göç, Toplumsal kimlik, Müslüman Amerikalılar

COOPERATION BETWEEN TURKS AND RELATED COMMUNITIES LIVING IN US

ABSTRACT

The secret behind the success of interwoven fabric of US society is commonly correlated with the successful experience of uniting people from different origins under “American dream” and melting them in the same melting pot. The purpose of this study is to explore possible ways of preventing Turkish-Americans from “melting” and potential coalescence with the related communities living in US.

In accordance with this purpose, the immigration adventures to America of Turkish-Americans and other Muslim communities in US was to be looked over firstly. The motive behind this part is to reveal the historical boundaries between the peoples who emigrated from same lands in a similar way and with similar purposes. Subsequently, social survival strategies and institutionalization processes of these peoples are examined to see how they chose to organize their communities differently.

Finally, some successful examples of cooperation between these communities are studied and the results of the survey, which is prepared to provide data for this study, are analyzed. In the light of all of these findings, an action plan is offered for governmental institutions of Republic of Turkey.

Keywords: Turkish-Americans, Muslim Americans, Immigration, NGO, Social cooperation, Social identity.

ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1. ABD'deki Müslüman nüfusu	29
Tablo 2. ABD'deki cami sayısı	85
Şekil 1. ABD’de cami inşaat dönemleri.....	85
Tablo 3. ABD’de düzenli olarak camiye gidenlerin etnik dağılımı.	87
Şekil 2. Ankete katılan STK'ların üye sayısı.....	110
Şekil 3. Ankete katılan STK'ların yıllık bütçesi.....	110
Şekil 4. Ankete katılan STK'ların yıllık faaliyet sayısı	111
Şekil 5. Ankete katılan STK'ların faaliyet alanları	111
Şekil 6. Soydaş-akraba topluluklar ile sosyal hayatta iletişim sıklığı.....	112
Şekil 7. Soydaş-akraba STK'larından haberdar mısınız?	113
Şekil 8. STK'nızda soydaş-akraba topluluklardan üye var mı?	114
Şekil 9. STK'nızda soydaş-akraba topluluklardan yönetici var mı?	114
Şekil 10. İslamafobi konusundaki ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?.	115
Şekil 11. Yabancı düşmanlığı konusundaki ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?	116
Şekil 12. Asimilasyon konusundaki ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?	117
Şekil 13. Kamusal alanda görünürlük konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?	118
Şekil 14. Lobcilik konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?	119
Şekil 15. Siyasi katılım konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?.....	119
Şekil 16. Diğer etnik gruplar tarafından saldırılar konusunda ortak sorunlar yaşandığını düşünüyor musunuz?	120

Şekil 17. Ekonomik işbirliği konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?	121
Şekil 18. Eğitim seviyesinin düşük olması konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?	122
Şekil 19. Sosyal-kültürel dayanışma konusunda ortak sorunlar yaşandığını düşünüyor musunuz?	123
Şekil 20. Sizce soydaş-akraba toplulukların STK'ları ne kadar etkin?	124
Şekil 21. Daha önce soydaş-akrabaların STK'ları ile somut işbirliği yaptınız mı?..	125
Şekil 22. Sizce anadili öğretimi konusunda işbirliği olumlu olur mu?	126
Şekil 23. Sizce ekonomik işbirliği olumlu olur mu?.....	127
Şekil 24. Sizce dini konularda işbirliği olumlu olur mu?.....	128
Şekil 25. Sizce kültürel işbirliği olumlu olur mu?	129
Şekil 26. Sizce sosyal dayanışma konusundaki işbirliği olumlu olur mu?	130
Şekil 27. Sizce lobicilik alanında işbirliği olumlu olur mu?.....	131
Şekil 28. Sizce eğitim konusundaki işbirliği olumlu olur mu?	132
Şekil 29. Soydaş-akraba toplulukların STK'ları ile işbirliği yapma hedefiniz var mıdır?	133
Şekil 30. "Resmi kurumların soydaş-akraba toplulukların kapsayan çalışmalar yapması gerektiğini düşünüyorum."	134
Şekil 31. "Resmi kurumlar tarafından işbirliğini teşvik edici maddi desteklerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum."	135
Şekil 32. "Soydaş-akraba topluluklar ile bir araya gelinmesini sağlayacak platformların teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorum."	136

Şekil 33. "Resmi kurumlar tarafından düzenlenen davet ve toplantılarda soydaş-akraba topluluklar ile ortak kültürel-dini değerlerin öne çıkarılması gerektiğini düşünüyorum."	137
Şekil 34. Türklerin ABD'ye göçü.....	140
Şekil 35. Müslümanların Amerika'ya göçü.....	143
Şekil 36. ABD'de Türkler ve soydaş-akraba topluluklar	154

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
İÇİNDEKİLER	ix
KURAMSAL ÇERÇEVE	1
Uluslararası Göç Kuramı.....	1
Toplumsal Kimlik Kuramı	6
GİRİŞ	10
BİRİNCİ BÖLÜM: GÖÇÜN TARİHÇESİ	17
1.1. Türklerin Amerika'ya Göçü.....	17
1.1.1. I. Göç Dalgası	17
1.1.2. II. Göç Dalgası	22
1.1.3. III. Göç Dalgası.....	25
1.2. Müslümanların Amerika'ya Göç Tarihi.....	29
1.2.1. Amerika'daki İlk Müslümanlar.....	30
1.2.2. Erken Kölelik Dönemi	31
1.2.3. I. Göç Dalgası	33
1.2.4. II. Göç Dalgası	35
1.2.5. III. Göç Dalgası.....	37
1.2.6. IV. Göç Dalgası	38
1.2.7. V. Göç Dalgası.....	40
İKİNCİ BÖLÜM: TOPLUMSAL KURUMSALLAŞMA SÜREÇLERİ	42
2.1. ABD'deki Türklerin Toplumsal Kurumsallaşma Süreci.....	42
2.1.1. İlk Dernekleşme Denemeleri	44
2.1.2. Amerika'daki Son Dönem Türk Dernekleri.....	50
a. TADF (Türk-Amerikan Dernekleri Federasyonu).....	52
b. ATAA (Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesi).....	54
c. TACC (Türk-Amerikan Toplum Merkezi)	56
d. TAA (Türki-Amerikan Birliği)	57

e. Diğer STK'lar.....	58
2.1.3. Amerika'daki Türk Camileri.....	60
2.1.4. Okullar	64
2.1.5. Kültürel Şenlikler.....	66
2.2. ABD'de Müslümanların Kurumsallaşma Süreci	67
2.2.1. İlk Kurumsallaşma Örnekleri.....	70
2.2.2. ABD'de İslamiyet-Uyum ilişkisi	74
2.2.3. Etnik Temelli Toplumsal Örgütlenme	79
2.2.4. 11 Eylül Sonrası Toplumsal Dönüşüm	80
2.2.5. Müslüman Amerikan Toplumunu Tarafından Kurulan Modern Kurumlar ..	84
a. Cami, Kültür Merkezi ve Okullar:	84
b. Dernekler.....	89
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ÖRNEK OLAYLAR ve STK ANKET ÇALIŞMASI.....	100
3.1. Örnek Olaylar.....	101
3.1.1. Minnesota'da yaşayan Somali Diasporasının lobicilik desteği	101
3.1.2. Pax-Turcica Örneği.....	105
3.2. Anket Çalışması	109
a. Anket katılımcısı STK'ların profili	109
b. Soydaş-akraba topluluklar ile mevcut iletişim düzeyi	112
c. Ortak sorun algısı	115
d. İşbirliği Niyeti	124
e. Kamu Kurumlarından Beklentiler.....	133
SONUÇ.....	139
Öneriler	155
KAYNAKÇA	157

KURAMSAL ÇERÇEVE

“ABD’de yaşayan Türkler ve soydaş-akraba topluluklar arasındaki işbirliği” başlığını taşıyan bu çalışmanın temelini, bahsedilen toplumların göç tecrübesinin ve bu tecrübenin ardından inşa edilen toplumsal kimliklerin incelenmesi oluşturmaktadır. Bahsedilen göç serüvenindeki “tarihsel benzeşmeler” ve günümüze kadar devam eden toplumsal kurumsallaşma süreçlerinin analiz edilmesi, bu topluluklar arasındaki potansiyel işbirliğinin fikirsel zeminini ve pratik fırsatlarını gün yüzüne çıkarması beklenmektedir. Bu doğrultuda, tezde ele alınan konular, uluslararası göç ve toplumsal kimlik kuramları üzerine bina edilecek şekilde bir kavramsal çerçeveye oturtulmuştur.

Bu çalışmada konuyla ilgili akademik çalışmalar ve (dolaylı ve dolaysız) gözlem teknikleri yolu ile veri toplanmıştır. Ayrıca Başkanlığın, Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığında yürütülen görev süresi boyunca yapılan görüşmeler, hazırlanan bilgi notları, çeşitli toplantılar ve ABD’ye yapılan çalışma ziyaretleri esnasında edinilen bilgiler, bu çalışmaya ışık tutan önemli veri kaynakları olmuşlardır.

Uluslararası Göç Kuramı

İnsanoğlu, bildiğimiz tarihi boyunca, daha iyi koşullarda yaşamak, hayatta kalabilmek, yeni yerler keşfetmek ve benzeri motivasyonlarla yaşadığı toprakları terk ederek yeni yerlere göç etmiştir. Hatta ilksel toplumları incelediğimizde insanoğlunun sabit kalma, yerleşme fikrini çok sonraları keşfettiğini görürüz. Tarihin son dönemine mal edilemeyecek kadar eski bir olgu olan küreselleşmenin, Sanayi

Devrimi ile kazandığı ivme, günümüz uluslararası politiğine etkisi ve ulus devletlerin dönüşmesi süreçlerinde oynadığı rol bağlamında uluslararası göçleri de üzerinde durulması gereken bir fenomen haline getirmiştir.

Coğrafi keşifler, köle ticareti, imparatorlukların yıkılışı, ulus devletleşme süreci, gelişmiş ülkelerdeki işgücü açığı, dünya savaşlarının ardından değişen sınırlar, SSCB'nin dağılması, yaşanan etnik çatışmalar ve benzeri nedenlerle görülen kitlesel göç hareketleri, etkileri günümüze kadar uzanan ve geri dönülemez gerçeklikler yaratan bir süreci beraberinde getirmiştir. Uluslararası göç teorilerinin yazılı kaynaklara ilk geçişi ise 19. Yüzyılda gerçekleşmiştir. Alman-İngiliz kökenlerine sahip bir coğrafyacı olan Georg Ravenstein tarafından 1885 ve 1889'da, Kraliyet İstatistik Topluluğu'na sunmak üzere hazırlanan "Göçün Kuralları" adlı iki belge, bu konudaki ilk yazılı kaynak olma özelliğini taşımaktadır (Abadan-Unat, 2002). Fakat uluslararası göç kuramlarının sistematik olarak tartışılmaya başlanması II. Dünya Savaşı sonrası döneme denk gelmektedir.

Günümüzde uluslararası göçü tüm boyutlarıyla kapsayan, yer ve zaman fark etmeksizin bütüncül bir şekilde açıklayabilen bir göç kuramı bulunmamaktadır. Fakat ortaya atılan kuramların, yer, zaman ve diğer değişkenlere göre oluşan koşulları anlamamıza yardımcı olması, karşılaştırmalar yaparak uluslararası göç konusunda fikir sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır. Ortaya konan modellerden ilki olan neo-klasik teorinin ilk temsilcileri, kronolojik sırasına göre, Lewis (1954), Fei ve Ramis (1964), Haris ve Todaro (1970), Borjas (1989) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Noe-klasik modele göre göç hareketleri, küresel işgücü pazarında arz-talep dengesinin bozulduğu durumlarda gerçekleşmektedir. Çoğunluğu ekonomistlerden oluşan bu kuramın temsilcileri, nüfus artışı, düşük yaşam standartları, az gelişmişlik, fırsat eşitsizlikleri ve siyasi karışıklıklar nedeniyle oluşan “itme-çekme” etkisinin göç hareketlerinin tetikleyicisi olduğunu savunmaktadırlar. Almanya’ya 1960’lı yıllarda yoğun bir şekilde gerçekleşen Türk göçü düşünüldüğünde bu yaklaşım doyurucu gözükmemektedir. Fakat daha heterojen bir göç serüveni örneği olan Türklerin Amerika’ya göçü açısından neo-klasik modelin yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir.

Saskia Sassen (1988) ve Aristide Zolberg (1989) gibi akademisyenler, neo-klasik kuramı tek taraflı ve fazla indirgemeci olması nedeniyle eleştirmişlerdir. Araştırmalara göre, en az gelişmiş ülkelerden çok, görece daha gelişmiş ülkelerdeki alt ve orta sınıfın uluslararası göç sahnesinde daha fazla rol alması, neo-klasik kuramın arz-talep dengesiyle açıklayamadığı bir durum olarak öne çıkmaktadır. Bu akademisyenler tarafından iddia edilen ise, uluslararası göçün çeşitli ekonomik, siyasi, tarihsel, kültürel, coğrafi, toplumsal vb. etkenlerin kesişimi nedeniyle ortaya çıktığı, karar vericilerin sadece göçmenlerin olmadığı, devletler, her türlü ekonomik aktörler, uluslararası pazar, kabul eden ülkelerdeki toplum gibi birçok aktörün bulunduğu bir olgu olduğudur (Sassen 1999).

Bahsedilen eleştiriler 1970’lerde “tarihsel-yapısal yaklaşım” adı altında yeni bir geleneğin doğmasına ortam hazırlamıştır. Marksist teoriden etkilenen bu yaklaşım, uluslararası göçlerin, sadece kar maksimizasyonunu hedefleyen bireylerin rasyonel kararları ile belirlenen değil, dünyadaki ekonomik ve siyasi konjonktürün belirleyici

olduğu bir srec olduğu söylenmektedir (Castles ve Miller, 1993). Bu yaklaşıma katkıda bulunan dünya sistemleri teorisiyle Wallerstein da 1970’lerde, uluslararası gücün sürekli genişleyen kapitalist küresel pazarın vazgeçilmez bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Buna göre, merkez ekonomilerden çevreye doğru 16. yüzyıldan bu yana genişleyen pazarın, evre ülke ekonomilerinde oluşturduğu hasar ve aynı yöndeki sömürgecilik, insanların (genişleme devam ettiği sürece) sürekli olarak ters yönde (evreden merkeze doğru) gç etmelerine sebep olacak doğal bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Tarihsel-yapısal yaklaşıma göre kitlesel uluslararası gç, sömürgecilik ve emperyalizmin bir mirasıdır. Bahsedilen göç hareketleri evre ülkeleri güçlendirmek yerine, merkez ülkelerle olan makası daha da açarak kısır bir döngü yaratmaktadır (Sassen 1988). Müslüman coğrafyadan Amerika kıtasına gçleri incelerken tarihsel-yapısalcı yaklaşımın neo-klasik yaklaşıma göre daha kapsayıcı olduğu görülmektedir. Fakat sömürgecilik tecrübesi olmayan Anadolu topraklarından Amerika’ya ilk gçler incelenirken tarihsel-yapısalcı yaklaşımın da eksik kaldığı değerlendirilmektedir.

Neo-klasik yaklaşım gibi tarihsel-yapısal yaklaşım da dar bir pencereden bakıldığı, birinci dünya ülkelerinin ve küresel pazarın uluslararası gcu açıklamaktaki payının abartıldığı yönünde eleştiriler almıştır. Bahsedilen teorilerdeki eksiklikleri gidermek ve olumlu yönleri sentezlemek amacıyla “güç sistemleri teorisi” Taylor (1986), Fawcett ve Arnold (1987), Massey (1988) gibi akademisyenler tarafından oluşturulmuştur.

Gç sistemleri teorisi, uluslararası gcu, hem makro hem de mikro düzeyde ele almaktadır. Makro düzeyde, küresel pazar ve uluslararası ilişkilerdeki siyasi,

ekonomik gelişmeler baz alınmaktadır. Mikro düzeyde ise, önceki teorilerde eksik görülen, bireysel ve grup ağlarının göçmenlerin verdikleri kararlara etkisi mercek altına alınmaktadır. Makro düzeyde oluşan koşullar ülkeleri birbirine bağlarken, mikro düzeydeki ilişkiyel ağlar bu bağların ve göçün devamlılığı sağlayarak “göç zinciri” oluşturmaktadır (Massey 1990).

Bu teoriye göre bir göç sistemi içerisindeki iki ülkenin coğrafi olarak birbirine yakın olması mecburiyeti bulunmamaktadır. Ortak tarih, kültürel bağ gibi veya sömürgecilik, ticaret, siyasi ilişkiler gibi vesilelerle iki ülke arasında kurulan köprülerin, mesafe göz ardı edilerek iki ülke arasında göç sistemi kurmaya yeterli olacağı ileri sürülmektedir (Castles ve Miller, 1993). Buna misyoner okullarının girişimleriyle Harput gibi bölgelerden Amerika’ya gerçekleşen Türk göçü veya sömürgecilik tecrübesi sırasında kurulan bağlar ile Orta Doğu’dan Avrupa ve Amerika’ya gerçekleşen Müslüman göçleri örnek gösterilebilir.

Tezde göç serüvenleri incelenen toplumların Müslüman olmaları, İslam Medeniyeti ve tarihinde göç olgusunun incelenmesini bir gereklilik haline getirmiştir. İslamiyet’in ilk yıllarında Habeşistan ve Medine’ye doğru gerçekleşen göç hareketleri, İslamiyet’in ilk yıllarından itibaren Müslümanların hicret etme (buldukları yeri terk etme) fikrine alışkın olduklarını göstermektedir. Özellikle Habeşistan Göçü örneğinde eman (güvence, himaye)¹ haklarını kaybeden Müslümanların canlarını kurtarmak ve dinlerini yaşayabilmek adına göç etmeleri, bu

¹ Kabile sistemine göre eman sadece dışarıdan gelenlere verilen bir güvence değil, bilakis kabiledede yaşayabilmenin en önemli şartı idi. Eman hakkını kaybeden her türlü saldırıya maruz kalıyor, dolayısıyla yeni himâye imkanlarını arıyordu.

göç hareketini neo-klasik ve tarihsel-yapısalcı göç teorilerinin açıklayamadığı bir göç hareketi olarak karşımıza çıkarmaktadır. Mekke’de Müslümanlara karşı yapılan zulmün sona erdiği düşüncesiyle geri dönüşlerin yaşanması, fakat daha kalabalık bir şekilde Habeşistan’a ikinci kez göç edilmesi hem Amerika’ya göç eden ilk Müslümanların kalıcı olmama yönündeki toplumsal motivasyonları ile benzerlik göstermekte hem de göç sistemleri teorisindeki göç zinciri kavramına uymaktadır (Öztürk 2001).

Bahsedilen üç temel göç teorisi (Neo-klasik, tarihsel-yapısal, göç sistemleri), uluslararası göçü günümüze kadar anlamamıza yardımcı olan yaklaşımlardır. Türk-Amerikan Toplumunun ve soydaş-akraba toplulukların ABD’ye göçünü açıklamaya en fazla yaklaşan teorinin ise göç sistemleri teorisi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın temelini oluşturan Türk-Amerikan Toplumunu ve soydaş-akraba toplulukları arasındaki işbirliğinin, göç açısından kültürel, dini ve tarihsel bağlara vurgu yapan göç sistemleri teorisi çerçevesinde değerlendirilmesinin daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Toplumsal Kimlik Kuramı

Bu çalışma hazırlanırken faydalanılan bir diğer kuram toplumsal kimlik kuramıdır. Fransa ve Almanya’da esir kamplarında yaşamış olan Henri Tajfel’in ayrımcılık, azınlık olma psikolojisi üzerine yoğunlaştığı yılların ardından John Turner’la ortak çalışmalara imza atmıştır. Tajfel, Turner ile birlikte 1970’li yıllarda toplumsal kimlik kuramını geliştirmiştir (Wetherell 1996). Türk-Amerikan Toplumunun ve soydaş-akraba topluluklarının ABD’de azınlıkta olma psikolojisinden yarattıkları başarılı

toplumların ve kendi toplumsal kimliklerini nasıl inşa ettiklerini anlama konusunda Tajfel ve Turner'ın kuramının kısmen de olsa faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

Toplumsal kimlik kuramının, üç temel kavramının bu çalışma açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir. Toplumsal kimlik (kategorize etme), toplumsal sınıflandırma (özdeşleşme) ve toplumsal karşılaştırma olarak sayılan bu kavramlar, hem bireyin toplumsal kimliği ile bireysel kimliği arasındaki ilişkiler ağını hem de azınlıktaki toplumların alt grup-üst grup toplumsal kimlikleri arasındaki geçişleri analiz etme amacına yönelik olarak üretilmişlerdir (Tajfel ve Turner 1979). Bu çalışmada bireylerin toplumsal kimlik oluşum süreçleri değil, Amerikan Toplumunda içerisindeki alt toplumsal gruplar olan Türk-Amerikan Toplumunu ve Müslüman-Amerikalıların grup içi-grup dışı refleksleri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Kurama göre toplumsal kimlik, bireyin kendisi için duygusal ve anlamlı olan bir üst gruba psikolojik olarak hissettiği aidiyet duygusu olarak özetlenebilir (Turner 1982). Tamamen psikolojik bir süreç olan toplumsal kimlik, kişinin benlik saygısını yükseltme ihtiyacıyla olumlu olarak hissettiği bir gruba dâhil olma arzusudur. Örneğin Yahudi diasporasının bir parçası olmanın getirdiği avantajlardan (ekonomik, siyasi, toplumsal çıkarlar açısından) faydalanmak amacıyla Yahudi kökenli Amerikalıların kimliklerine daha fazla sahip çıktıkları buna bir örnek olarak gösterilebilir. Aynı şekilde Türk-Amerikan Toplumunu ve soydaş-akraba toplulukları ile kurulacak olan işbirliğinin, tekrar keşfedilecek tarihsel bağların, ortaya çıkaracağı olumlu algı, bu toplumların bireylerinin ortak toplumsal kimliklerini güçlendirmesi beklenmektedir.

Sosyal sınıflandırma kavramı ise esasında bir tür zihinsel kolaylık arayışıdır. Bireyin aşırı bilgi yükünden kurtulmak ve algılama, hatırlama, düşünme, tepki verme süreçlerini hızlandırmak için belirli yargıları belirli gruplara atfetmesinden ibarettir (Spears ve Haslam 1997). Buna göre bireyler, “Ermeni”, “Müslüman” gibi gruplar altında sınıflandırılır ve bu gruplara özgü bazı yargı kalıpları üretilir. Bu sınıflandırma yapılırken bireyler, kendi grupları hakkındaki yargılarını olumlu yönleri abartılı bir biçimde öne çıkaracak şekilde oluştururken, grup-dışı kalanların olumsuz yönlerini görmeyi tercih etmektedir. Ermeni diasporasının 1915 olaylarını tarihin en büyük soykırımlarından biri olarak algılamak, Hocalı Katliamını, yapılması gereken bir askeri müdahale olarak zihinlerinde kodlaması bu durumun açık bir örneğidir. Bu örnekte de görüldüğü gibi sosyal sınıflandırma toplumsal kimliğin ön yargılarını kalıplaştıran bir işlev görmektedir.

Kuramın bir diğer önemli kavramı da toplumsal karşılaştırma kavramıdır. Buna göre birey, kendi grubu ile diğer gruplar arasında karşılaştırmalar yaparak kendi grubu üzerinden benliğini yüceltmeye çalışmaktadır. Bu karşılaştırma sırasında yukarıda bahsedilen sınıflandırma sayesinde üretilen yargı kalıplarından daha abartılı ve belirgin bir şekilde faydalanılmaktadır. Toplumsal kimliğin ayrıştırıcı bir sonuç doğuran bu özelliği, aslında rakip görülen diğer alt gruplar açısından birleştirici bir etki yapabileceği düşünülmektedir. Örneğin kendi toplumsal kimliğini, öteki olarak algıladığı (Türk, Azeri) gruplarla rekabet üzerinden kurulan Ermeni diasporası, öteki olarak sınıflandırdığı gruplara “katil”, “işgalci” gibi olumsuz yargı kalıplarını atfedip, toplumsal trajedi üzerinden kendi kimliklerini güçlendirmekte ve grup-içi birlikteliği arttırmaktadır. Fakat aynı taraftan gelen sürekli saldırıların, (tezde

anlatılan Pax-Turcica örneğinde olduğu gibi) diğer alt gruplar arasında yeni işbirliği arayışlarını beraberinde getirmekte ve ortak toplumsal kimliklerini güçlendirmektedir.

Bu çalışma esnasında incelenen Türk-Amerikan ve Müslüman-Amerikan toplumlarının kurumsallaşma süreçlerinin, bu toplumların tercih ettikleri aidiyetlerin tarihsel dönemlere ve yeni gelen göç dalgalarına göre değişiklik gösterdiği görülmüştür. Bu geçişlerin ardındaki sosyal-psikolojik motivasyonların anlaşılması açısından toplumsal kimlik kuramından faydalanmanın birey-grup ve gruplar arası oluşan karmaşık ilişkiler açısından faydalı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Türk-Amerikan Toplumunu ve soydaş-akraba toplulukları arasında orta/uzun vadede kurulabilecek potansiyel işbirliğinin temelini oluşturacak olan ortak toplumsal kimlik algısının yine bu kuramda çözümlenen kavramsal süreçler üzerine inşa edilebileceği değerlendirilmektedir.

GİRİŞ

ABD’de yaşayan Türk Toplumunun, resmi olmayan rakamlara göre, toplam nüfusunun 400 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Türk-Amerikan Toplumunu, eğitim ve yıllık ortalama gelir seviyeleri açısından Amerikan Toplumunu ortalamasının üzerinde bir refah seviyesine sahip olan bir göçmen grubu temsil etmektedir. Bu özelliğiyle Türk-Amerikan Toplumunu, Türkiye’den dünyanın farklı bölgelerine göç etmiş ve yeni nesillerin eklenmesiyle birlikte bugünkü nüfusunun yaklaşık 6 milyon civarında olduğu tahmin edilen göçmen Türkler içerisindeki en ayrıcalıklı Türk topluluğu olarak öne çıkmaktadır.

Muhtar Kent, Mehmet Öz, Gökhan Hotlamışlıgil, Daron Acemoğlu gibi kendi alanlarında dünyaca tanınan isimlerin yanı sıra özellikle akademi ve iş dünyasında ABD çapında en iyiler arasında yer alan bireyler, Türk-Amerikan Toplumunu ABD’de yaşayan göçmen grupları arasındaki en başarılı toplumlardan biri yapmaktadır (Turk of America 2014). Fakat bireysel bazda yakalanan bu başarının, toplumun Amerikan kamuoyu üzerindeki etkisi ve görünürlüğüne, lobicilik-siyasi katılım gibi alanlardaki başarılarına aynı oranda yansımadağı görülmektedir. Özellikle rakip lobilerin (Ermeni-Rum Lobileri) ve ABD’deki en etkin lobi olarak adlandırılan Yahudi lobisinin Amerikan kamuoyu ve siyasetini etkileyebilme kapasiteleri ile karşılaştırıldığında, Türk-Amerikan Toplumunun potansiyelinin çok altında bir etkiye sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Genel olarak Türk-Amerikan Toplumunun potansiyelinin altında bir etkiye sahip olmasının nedenlerinden biri olarak Türklerin yeni kıtaya diğer göçmen gruplarla karşılaştırıldığında çok geç vardığı gösterilmektedir. Ayrıca ABD’de yaşayan Türklerin sürekli olarak Rum ve Ermeni lobileri tarafından Amerikan kamuoyunda “işgalci” ve “soykırım yapan” bir millet olarak tanıtılmaya çalışılmasının olumsuz etkileri de Türk-Amerikan Toplumunu sürekli savunmada ve yalnız kalmaya mecbur bıraktığı iddia edilmektedir.

Bu tezin iddiası, Türklerin Amerika kıtasında sanılanın aksine rakip lobilerden (Rum, Ermeni lobileri) çok sonra değil, o dönemde Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yaşayan topluluklar, bugünse Başkanlığın adına yansıdığı şekliyle “soydaş-akraba topluluklar” olarak tanımlanan diğer Müslüman topluluklarla birlikte, aynı dönemde göç ettiği, daha sonra bu toplulukların inşa ettikleri farklılaşan toplumsal kimlikler nedeniyle Türk ve soydaş-akraba topluluklar arasında iletişim ve işbirliğinin minimum seviyeye gerilediği, fakat bu topluluklar ile ortak toplumsal kimliğin yeniden keşfedilmesiyle ortaya etkin bir işbirliği ve önemli bir güç odağının çıkacağıdır. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen iki yargı kalıbının (Amerika’ya geç göç etmiş olma ve mecburi yalnızlık) temelini sorgulanacak ve Türk-Amerikan Toplumunun potansiyelini gerçekleştirebilmesi adına kurabileceği işbirliği alanları araştırılacaktır.

Tezin amaç ve kapsamının dışına çıkılmaması amacıyla diaspora, soydaş-akraba topluluklar gibi kavramların farklı kullanımları üzerinde durulmamıştır. Tezin başlığından da anlaşılacağı üzere, bu çalışma ile hedeflenen bu tanımların yapılması değil, ABD’de yaşayan Türk-Amerikan Toplumunu ile soydaş-akraba topluluklar

arasındaki muhtemel işbirliği alanlarının araştırılmasıdır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına Uzmanlık Tezi olarak sunulacak olan bu çalışmanın öncelikli hedefi, Başkanlığın ileriki yıllardaki çalışmalarında faydalanabilecek bir kaynak oluşturulmasıdır. Tezde kullanılan Türk-Amerikan Toplumundan kasıt, ABD’de yaşayan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne vatandaşlık bağıyla bağlı olanlar veya izinle vatandaşlıktan çıkmış olan kişilerin bütünüdür. Soydaş-akraba kavramı ise iki boyutuyla ele alınmıştır; (i) I. Dünya Savaşının ardından değişen sınırlar sonucu Osmanlı Devleti’nin sınırları dışında kurulan devletlerde azınlık statüsünde yaşayan ve “soydaş topluluklar” olarak adlandırılanlar, (ii) Orta ve Güney Asya, Orta Doğu, Afrika, Balkan coğrafyalarının birçok bölgesinde binlerce yıllık kültürel temas nedeniyle “akraba topluluklar” olarak adlandırılan Müslüman topluluklar.

Bahsedilen “soydaş topluluk” ve “akraba topluluk” tanımı yabancı dillerde kullanılan muadil terimlerle (İngilizce’deki “kin community” gibi) birebir örtüşmediği gibi Türkçe’de de tam olarak kapsayıcı yeni terimler üretilmemiş olmasından dolayı muğlaklığını korumaktadır. Bu tezde de benimsenen son dönemdeki eğilim ise bu toplulukları daha geniş bir yorum ile “tarihdaşlık” kavramı çerçevesinde tanımlamaktır. Dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu’nun yapmış olduğu bir konuşmasında, Balkanlar, Ortadoğu, Orta Asya, Kafkaslar ve Afrika’nın Anadolu ile tarihsel bağlarını vurgularken, tarihdaşlığı yok edilemeyecek bir kültürel bir bağ olarak tanımlamıştır ([T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2011](#)). 2013 yılında yeni atanan Başkonsoloslara hitap ederken ise, atanılan bölgelerde vatandaşlarımızdan ayırmaksızın tarihdaşlarımıza da hizmet götürülmesi gerektiğini öğütlemiştir ([T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2013](#)). Bu anlamda tezde ele alınan soydaş-akraba topluluklar kavramı, tarihin farklı evrelerinde ortak kültürel paylaşım içerisinde bulunan toplulukların tümü olarak değerlendirilmiştir.

Tezin I. bölümünde, öncelikle Türklerin Amerika kıtasına göç serüvenleri anlatılmıştır. Üç temel göç dalgası altında sınıflandırılan göç hikâyesinin genel kanının aksine 1950'lerde değil 19. Yüzyılın son çeyreğinden itibaren başladığı görülmektedir. Fakat ilk göç dalgası ile yeni kıtaya giderek vasıfsız işlerde çalışıp para biriktirmeyi hedefleyen ilk göçmen Türklerin büyük çoğunluğu Kurtuluş Savaşı'nın da etkisiyle memleketlerine geri dönmüşlerdir. II. göç dalgası ise 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Amerika kıtasına giderek daha iyi ekonomik koşullarda yaşamayı hedefleyen vasıflı Türk göçmenlerin oluşturduğu göç dalgasıdır. Bu dalga ile kıtaya giden göçmenler, Türk-Amerikan Toplumunun geçmişine inildiğinde sağlıklı bilgiye ulaşılabilen en eski Türk göçmen gruptur. Ne yazık ki ilk göç dalgası ile kıtaya varan Türkler hakkında çok sınırlı bilgi bulunmaktadır. Son göç dalgası ise daha heterojen bir göçmen grubunu temsil etmektedir. 1980'li yıllardan itibaren beyin göçü sonucunda giden bilim insanlarından, orta vasıflı veya vasıfsız işlerde çalışmak üzere giden işçilere kadar değişen ve diğer göç dalgaları ile karşılaştırıldığında daha muhafazakâr bir göçmen grubu III. göç dalgasını oluşturmaktadır.

Bu bölümün devamında, Müslümanların Amerika'ya yaptıkları göç yolculuğu incelenmiştir. Kolomb öncesi dönemde Müslümanların Amerika kıtası ayak bastığı yönündeki iddiaları bir kenara bırakırsak, Yeni Dünyadaki ilk Müslümanların köle ticareti ile zorla getirilen Afrika kökenli Müslümanlar olduğu bilinmektedir. Müslümanların Amerika'ya doğru kendi iradeleri ile ilk yola çıkışları ise Türklerle aynı döneme (19. Yüzyılın ikinci yarısı) denk gelmektedir. Keza Türk ve Müslüman

göçmenlerin büyük ölçüde Osmanlı Devleti topraklarından yola çıkarak göç serüvenlerine başladıkları görülmektedir. I. Dünya Savaşı'nın ardından II. göç dalgası ile Amerika'ya göç edenler de yine benzer şekilde eski Osmanlı tebaasından farklı etnik kökenlere sahip (Türkler de dâhil) Müslüman göçmenlerden oluşmaktaydı. Toplam beş ana göç dalgası ile Amerika'ya göç eden Müslümanlar, dünya siyasi tarihindeki çeşitli krizlerin etkileriyle III, IV ve V. göç dalgaları ile göç ederek yeni bir hayat arayışı içerisine girmişlerdir.

Tezin II. bölümünde, önceki bölümde göç hikâyeleri ele alınan Türk-Amerikan Toplumu ve Müslüman Amerikalıların kurumsallaşma süreçleri incelenmiştir. Her iki göçmen grubun da toplumsal kimliklerini nasıl inşa ettikleri ve asimile olmadan hayatta kalabilmek adına nasıl bir strateji geliştirdikleri araştırılmıştır. Bu bölümde cevap aranan soru, Türk-Amerikan toplumu ve ABD'deki soydaş-akraba topluluklar arasındaki kopuşun ne zaman ve nasıl olduğudur. Bu doğrultuda kurulan STK'lar, camiler, okullar ve diğer toplumsal kurumlar ele alınmıştır.

Kıtaya ilk varan Türklerin, daha önce azınlıkta olma psikolojisine alışkın olmamalarının da etkisiyle, Amerika'ya uyum sağlamakta zorluk çektikleri görülmüştür. I. göç dalgasını temsil eden bu grup, ya kısa süre sonra Anadolu'ya geri dönmüş ya da dışlanmanın baskısından kurtulmak için Amerikan toplumu içerisinde yok olup gitmişlerdir. Dolayısıyla o döneme dair günümüze ulaşan toplumsal kurumlar bulunmamaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise Türk-Amerikan Toplumu rakip lobilerin saldırgan tavırları sonucunda bir tür toplumsal uyanış yaşayarak kendi kurumlarını kurarak asimile olmadan kendi toplumlarının

sesini duyurmaya karar vermişlerdir. 1980'lerden itibaren heterojenleşen toplum yapısı, yeni toplumsal kurumların ve camilerin kurulması ihtiyacını doğurmuştur. Son göç dalgasıyla birlikte, önceki kötü tecrübelerden (II. Göç dalgası ile gidenlerin asimile olmaya başlayan Amerika doğumlu yeni nesilleri) ders çıkaran Türk-Amerikan Toplumunu öz kültürüne daha sıkı bir şekilde sarılma bilincine ulaşmıştır. Bu dönemde (özellikle SSCB'nin dağılmasının ardından) ABD'de yaşayan soydaş-akraba toplulukları ile daha yakın ilişkiler kurulmaya başlandığı görülmektedir.

Müslüman Amerikalılar ise daha farklı bir toplumsal kimlik inşası sürecinden geçmişlerdir. Amerika'ya ilk göç eden Müslümanlar, kendi kültürel kimliklerini koruyabilmek ve dini hayatlarını yaşayabilmek adına Amerikan Toplumundan kendilerini tecrit etme yolunu seçmişlerdir. Bu dönemde her etnik Müslüman grubun (Türkler de dâhil olmak üzere) kendi milli dernek ve camileri etrafında örgütlendiği görülmektedir. Fakat yeni gelen göç dalgalarıyla bu tutum değişmiş, İslamiyet'in evrensel bir din olduğu düşüncesiyle bu kıtada İslamiyet'in kendi yaşam alanına yaratmasına fırsat verilmesine karar verilmiştir. Müslümanların Amerika ile yaşadığı bu özdeşleşme süreci Soğuk Savaş sırasında ve sonrasında ABD'nin uyguladığı dış politikanın olumsuz etkisi yüzünden defalarca sekteye uğramıştır. Fakat 11 Eylül olayları Amerikalı Müslümanlar için tam anlamıyla bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreçte yaşanan hak ve özgürlük ihlalleri sonucunda Müslümanların, Amerikan kamuoyu ve dünyaya İslamiyet'i ve Müslümanları doğru bir şekilde tanıtmaya karar verdikleri görülmektedir. Toplumsal kurumlara da yansıyan bu durum sonucunda Türkler de, nadir de olsa, Müslüman Amerikalıların kurmuş oldukları STK'lar ile iletişim kurmaya başlamıştır.

Bahsedilen iki bölümde Türk-Amerikan Toplumu ve Müslüman Amerikalıların Amerika'daki varoluş süreçleri incelenerek, Türkler ve soydaş-akraba toplulukların Yeni Dünyada geçmişten günümüze kesişen ve farklı düşen toplumsal tercihlerinin neler olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Tezin III. bölümünde ise “sahadan” güncel bilgilerin elde edilerek yorumlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle Türk-Amerikan Toplumu ve soydaş-akraba toplulukları arasında daha önce başarılı bir şekilde yürütülen işbirliği örnekleri incelenmiştir. Ardından bu çalışmaya veri sağlaması amacıyla Türk-Amerikan Toplumunun kurmuş olduğu STK'lar bazında, bu STK'ların yöneticileri ile yapılan anketin sonuçları analiz edilmiştir.

Tezin III. bölümünde ilk örnek olay olarak Minnesota'da yaşayan Somali Toplumu'nun Ermeni Meselesinde Türk-Amerikan Toplumuna vermiş olduğu destek ve bu sürecin devamı ele alınmıştır. İkinci örnek olay olarak ise Türk-Amerikan ve Azeri-Amerikan Toplulukları arasında lobicilik-savunuculuk konusunda, Pax-Turcica adı altında, yapılan işbirliği örneği anlatılmıştır. “ABD'de yaşayan T.C. vatandaşları ile soydaş-akraba toplulukları arasındaki iletişim düzeyi” başlığını taşıyan anket çalışmasıyla ise, ABD'de yaşayan Türkler ve soydaş-akraba toplulukları arasındaki mevcut iletişim düzeyi, ortak sorun algısı, işbirliği niyeti ve Türkiye Cumhuriyeti kamu kurumlarından beklentiler ölçülmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM:

GÖÇÜN TARİHÇESİ

1.1. Türklerin Amerika'ya Göçü

1.1.1. I. Göç Dalgası

Amerikan İç Savaşının Konfedere Devletlerin mağlubiyetiyle sonuçlanmasıyla Abraham Lincoln'ün Amerika'sında kölelik tamamen kalkmıştır. Köleliğin kalkmasıyla Kuzeyin aksine tarıma ve dolayısıyla köleye dayalı bir ekonomiye sahip Güney Amerika, birleşen Amerika'da kendisine biçilen rolü gereği ekonomisi adına artık köleye değil işçiye ihtiyaç duymuştur. Bu gelişmeler doğal olarak 1860'lı yılların ortasından itibaren -kölelerin aksine- işçi sınıfının haklarının düzenlenmesi zorunluluğu doğurmuştur. Doğan işçi ihtiyacının sonucu olarak Amerika'ya dünyanın çeşitli bölgelerinden göç hareketi başlamıştır. Bu göç hareketi içerisinde Amerikan kaynaklarında var olduğu üzere Türkler de yerini almıştır. Bununla birlikte, Osmanlının imparatorluk yapısı dikkate alındığında bu dönemde göç edenlerin ağırlıklı olarak Osmanlı tebaası içerisinde yer alan Araplar, Ermeniler ve Yunanlıların olduğu tahmin edilmektedir. (Karpas, Turks in America 1995).

Amerikan Göçmenlik Bürosunun verilerine göre 1820 ile başlayıp I. Dünya Savaşının sona ermesiyle biten "birinci göç dalgası" süresince Osmanlı Devletinden Amerika Birleşik Devletlerine yaklaşık 300.000 kişi göç ederek ABD'deki devasa işgücüne dâhil olmuştur. Bununla beraber, Karpas (1995)'a göre 1885-1922 arasındaki dönem için Osmanlı Devleti kaynaklarında yer alan ABD'ye göç eden toplam kişi sayısı sadece 80.000'dir. Söz konusu yıllarda Amerika'da ne kadar Türkün olduğuna ilişkin veri kaynağı, kendi ailesi de ABD'ye göç etmiş Frank

Ahmed'in hatıralarıdır. Ahmed (1993)'e göre ise Birinci Dünya Savaşı esnasında Amerika'daki mevcut Türk sayısı 45-65 bin civarında tahmin edilmektedir.

Bu sayısal anlamdaki büyük farkın nedeni Frank Ahmed'e (1993) göre Osmanlı devletinden göç ederek ABD'ye yerleşen Osmanlıların pek çoğunun Osmanlı devletinin izni olmadan göç etmiş olmasıdır. Öyle ki birinci dalga göçmen olarak nitelendirilen bu topluluk Trabzon ve Samsun limanlarında bulunan fındık taşıyıcısı Fransız gemileri vasıtasıyla buldukları Anadolu köy ve kasabalarından Marsilya üzerinden ABD'ye göç ediyorlardı (Ahmed,1993).

Osmanlı Devleti ve Türkiye'den 1920 yılına kadar pek çoğu etnik anlamda Türk olmayan Osmanlı tebaasının ABD'ye göç etmiş olması etnik sınıflandırma sorununu doğurmuştur. Dolayısıyla o döneme ait Amerikan Göçmenlik Bürosunca verilen yaklaşık 300.000 rakamı yukarıda sözü edilen sebeplerin neticesinde gerçeği yansıtmaktan uzak kalmıştır.

Osmanlı Devletinde Tanzimat Fermanı ile birlikte imparatorluk topraklarında Amerikalı misyonerlerin de Fransızlar gibi okullar açarak misyonerlik faaliyetlerini hızlandırdıkları görülür. Bu dönemde 1863 yılında İstanbul'da açılan Robert Koleji dışında özellikle İstanbul'a uzak vilayetlerde Amerikalı misyonerlerce eğitim kurumları açıldığı görülür. Harput, Mardin, Beyrut, Antep, vb. vilayetlerde ardi ardına açılan bu okulların etkisi kendisini ilk göç dalgasında gösterir. Öyle ki ilk göç dalgasıyla (her ne kadar İzmir ve Mersin'den göç eden kişileri de kapsıyorsa da) ABD'ye göç eden Osmanlıların çoğu bu vilayetlerde yaşayan tebaadır (Ahmed, 1993). Bu durumun ana nedeni misyonerlik okullarının, eğitimin yanında ABD'den

ve imkânlarından da bahsederek o bölgedeki Hristiyan Ermeniler başta olmak üzere insanlara bilgilendirme yapıyor olmasıydı (Karpat, 1995).

İlk göç dalgasıyla ABD'ye gelen Türklere ilişkin bir diğer özellik ise onlar açısından belirleyici unsurun ulus bilincinden ziyade din olmasıdır. Öyle ki söz konusu Türk göçmenler kendilerini Türk olarak değil, Osmanlı ya da Müslüman olarak tanımlamaktaydılar. O tarih itibarıyla Türkiye adında bir devletin varlığından söz etmek mümkün olmadığı ve dolayısıyla ulusçu fikirler etkisini göstermediğinden, imparatorluk kültüründen gelen bir topluluğun tercihlerinin yukarıda sözü edildiği gibi olması olağandır (Ahmed, 1993).

Birinci göç dalgasının meydana geldiği tarihler dikkate alındığında ABD iş gücü ihtiyacı olan ve dolayısıyla geniş iş imkânları sunan bir ülke iken Osmanlı ekonomik ve siyasi zorluklarla boğuşmaktaydı. Dolayısıyla ilk göç eden topluluk açısından ABD'ye göçün ana nedeni ekonomidir. Türkler, ailelerini Müslüman olmayan bir ülkeye götürme fikrine veya arkalarından kendilerini beklemek zorunda kalacak bir aile bırakmaya sıcak bakmadıklarından, göç eden Türklerin neredeyse tamamı genç ve bekâr erkeklerden oluşmaktaydı.

New York, Michigan, Massachusetts, Pennsylvania Illinois gibi vasıfsız işgücü açığı olan eyaletler, ilk Türk göçmenlerin Amerika kıtasında yerleştikleri bölgelerdi. Detroit, Peabody, Chicago, Philedelphia, New York, Pittsburgh, Salem şehirleri ise ABD sanayisinin üretim merkezleri olarak Türkler açısından cazibe merkezi haline gelen şehirlereydi (Halman, 1980).

Ellis adası, yetkililerce göçmenlerin sağlık kontrollerinin yapılarak sorgusu tamamlandıktan sonra ABD'nin diğer bölgelerine dağıtıldığı noktaydı. Avrupalı göçmenler gibi Türkler de bu adadan geçiş yaparak ABD'ye giriyorlardı. Müslüman Türklerden bazıları, Müslüman olmaları nedeniyle ülkeye giriş yapmalarına izin verilmeyeceği endişesiyle bu giriş noktasında kendilerinin Müslüman olduğunu açığa çıkartacak isimlerini değiştiriyorlardı (Ahmed, 1993).

Bazıları ise ülkeye girişlerini kolaylaştırmak adına kendilerini Ermeni veya Süryani olarak tanıtıyordu. Balkanlardan gelen Türkler de aynı stratejiyi uygulayarak Amerikalı yetkililere kendilerini Arnavut, Sırp ya da Bulgar olarak tanıtmaya yolunu tercih ediyorlardı (Ahmed, 1993).

Birinci göç dalgasıyla ABD'ye gelen Türklerin ABD'de hangi zorluklarla karşılaştıkları, neler yaşadıkları, Amerika'daki hayata ve topluma nasıl entegre oldukları, vb. hakkında bilgiler son derece sınırlı ve yetersizdir. ABD'deki ilk Türkler hakkındaki en önemli kaynak Frank Ahmed tarafından yazılan "ABD'deki Türkler: Osmanlı Türkünün Göçü" adlı eserdir. Kitaba göre ilk göç eden Türklerin ABD'de kalıcı bir hayat kurmak gibi bir niyetleri yoktu. Osmanlı Türkleri, ekonomik sebeplerle göç etmişti ve hemen hemen hepsi birkaç sene çalışıp dönmeyi hedeflemekteydi.

Karpat(1995) ve Ahmed'e (1993) göre birçok Türk-Amerikan toplumundan kopuk bir hayat sürmekteydi. Bunun ana nedeni kültürel ve dini farklılıklar ile beraber; Türklerin, ülke dili İngilizceyi yeterince konuşamıyor olmasıydı.

İlk göç dalgası Birinci Dünya Savaşına kadar devam edebilmiştir. 1917 yılında ABD'nin Osmanlı Devletinin karşısında savaşa katılması ve Amerika'da yaşayan Yunan ve Ermenilerin ABD'deki Türklere karşı Amerika toplumunu kışkırtması sonucu ABD'ye göç eden Türkler için Amerika bambaşka bir hal almıştır. Öyle ki ilk göç dalgasıyla ABD'ye göç eden Türklerin büyük çoğunluğu 1920'lerle beraber Anadolu'ya geri dönmüş (Halman, 1980); 1923 yılında Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasıyla birlikte göç edenlerin büyük bir kısmı daha anavatanlarına geri dönmüştür. Öyle ki Türkiye'ye dönen Türk göçmen sayısı o dönemde ülkelerine geri dönen Hristiyanların üç katından daha fazladır (Karpat, 1995). Bu sayı Ahmed (1983)'e göre 25,000 iken, Halman (1980)'a göre geriye dönüş oranı %80'i bulmuştur. Her şeye rağmen ABD'de kalan Türkler ise kalıcı olma kararı alarak, İrlanda, İtalyan ve Fransız kadınlarıyla evlenerek yeni bir hayata başlamıştır.

Geri dönüşler ile beraber, ABD'de kalan Türkler, yaşadıkları mahallelerde zamanla azınlık durumuna düşmüş ve dolayısıyla manevi olarak zorlandıkları bir dönem geçirmek zorunda kalmıştır. Bu dönemdeki gelenek ve kültürel değerlerini koruma çabaları, kalanların asimile olma sürecine girmesini engelleyememiş; azınlık halindeki Türkler, ilerleyen yıllarla beraber, baskın Amerikan kültürü içerisinde erimişlerdir.

Yaşadıkları ekonomik darboğazdan kurtulmak maksadıyla Amerika'ya göç eden Türkler, bir gün mutlaka geri döneceklerini düşünerek ABD'de yaşamıştır. Bu düşünce tarzı zaman içerisinde onların Amerika'ya uyum sağlayarak Amerika'da kalıcı olmalarını engelleyen içselleştirilmiş bir faktör olarak karşımıza çıkmış ve dolayısıyla kalıcı olarak yerleşme niyetiyle davranan göçmen topluluklarda görülen

kurumsallaşma ilk göç eden Türkler arasında oldukça sınırlı ve yetersiz bir seviyede kalmıştır. Bu sebeple, okul açmaktan dernek kurmaya kadar pek çok sivil girişim ABD'deki Türk toplumunda İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD'ye göç eden Türkler ile beraber daha sık görülmeye başlanmıştır. Türkiye'ye geri dönemeyenler ile Türkiye'den gelenler ABD'deki zor şartlara rağmen bir araya gelerek ABD'de o dönemde ilk Türk derneklerini kurmuştur. TADF'nin temellerini oluşturan 1933 tarihli Turkish Cultural Alliance of New York bu dönemdeki en önemli oluşumlardan biridir (Akçapar, 2009)

1.1.2. II. Göç Dalgası

Türkiye'den ABD'ye göç, Birinci Dünya Savaşında yaşananların da etkisiyle savaş sonrasındaki otuz seneyi aşkın bir süre neredeyse durma noktasına gelmiştir. Bu noktaya gelinmesinde en önemli sebeplerden biri de ABD'nin 1924 yılında yürürlüğe koyduğu Göçmenlik Yasasıdır. Bu yasa ile ABD; Rusya, Polonya ve İtalya gibi Avrupa ülkeleri ile pek çok uzak doğu ülkesine ve Türkiye gibi Müslüman olan milletlere kota getiriyor ve böylece bu ülkelerden göçü sınırlıyordu.

Bununla beraber, ABD'nin gündün güne işçiye duyduğu ihtiyaç da ekonomik gelişmeye paralel olarak artıyordu. Bu artış, iş gücü göçünü zorunlu kılıyor ve artan göçmen sayısı mevcut kanunların ABD tarafından gözden geçirilerek bir denetleme sistemi geliştirilmesini mecbur kılıyordu. 1940 yılında yürürlüğe giren ve Amerika'da Amerikan vatandaşı olmayan herkese kayıt zorunluluğu getiren "The Alien Registration Act", bu kanunların ilkidir. Söz konusu yasa uyarınca kayıt altına alınan göçmene 1950 yılında yürürlüğe giren "Passage of the Internal Security Act" e kadar "Alien Registration Receipt Card" verilirken, 1950 yılında yürürlüğe giren

kanunla beraber bu kartın yerini Form 151 (daha sonra Yeşil Kart) almıştır (Ahmed, 1993).

Bu süreçte, 1950'lere kadar Türkiye'den ABD'ye göç eden kişi sayısı yılda yüz kişiyi dahi bulmamıştır. Bu süreç 1950'lerin sonu ve özellikle 1965 tarihli Johnson hükümetince yürürlüğe konulan yeni göçmen yasası ile son bularak, yerini hızlı bir göç dalgasına bırakmıştır.

1965 tarihli göçmen yasası Türklerin ABD'ye göçü sürecinde adeta bir dönüm noktası olmuştur. Bu yasa ile getirilen düzenlemeler ABD'ye göç veren ülke ve millet sayısını artırmış; 23 binden fazlasının 1960 sonrasına tekabül ettiği Türk göçüyle 1950 ile 1980 arasında toplamda 27 binden fazla Türk ABD'ye göç etmiştir (Akçapar, 2009). 1950'lere kadar yıllık yüz kişiyi bulmayan göçmen sayısı 1970'li yıllara gelindiğinde yıllık iki binin üzerine çıkmıştır.

1950 ile 1980 arasını kapsayan ikinci göç dalgası ile ABD'ye göç eden Türkler, Türkiye'den ABD'ye yaşanan beyin göçünün de öncüleri sayılmaktadır. İkinci Dünya Savaşında yaşanan Yahudi Soykırımı dolayısıyla ABD'ye göç eden Alman bilim adamları gibi binlerce Avrupalı bilim adamı hem Amerika'yı hem de ABD'de yaşayan Türkleri derinden etkileyecek yeni bir dönemin mimarı olmuştur. Bilim ve teknolojiadaki üstünlüğün devletler açısından önemini kavramış olan ABD; bu beyin göçünü açtığı sayısız üniversite ve bilim merkezleri ile destekleyerek, ABD'yi dünyanın önde gelen bilim adamları açısından bir cazibe merkezi haline getirmiştir. Şüphesiz, Türkler de bu süreçte beyin göçündeki yerlerini almıştır (Micallef, 2004).

ABD'ye ikinci göç dalgasıyla giden Türklerin sahip olduğu özellikler, söz konusu beyin göçünü açık şekilde gösterir niteliktedir. Ulusçu ve seküler olan bu Türkler, doktor, mimar, akademisyen ve mühendislerden oluşan yüksek eğitim almış bir sınıfın mensubu olarak ABD'ye göç etmişlerdir. İlk göç eden Türklerden farklı olarak bu gruptaki Türkler kendilerini dini kavramlar ile değil ulusçu kavramlarla tanımlıyor ve Türklüklerini ön planda tutuyorlardı (Karpat, 1995).

Türkiye'nin o dönem bilim adamlarının kendilerini geliştirmesine yönelik sağlayamadığı imkânlar, Türk bilim adamlarını ABD'ye itiyor, daha öğrenci iken pek çok bilim adamı Amerika'nın yolunu tutarak kendilerini geliştirme fırsatı yakalıyorlardı. Bu durumun farkındalığıyla ABD, kaliteli ve uzman işçi hüviyetindeki kişileri ülkeye çekmek amacıyla özel yetenek ve meslek sahiplerine Amerikan vatandaşlığını çok daha kolay şartlarda veriyordu.

Aynı dönemde yaşanan Türkiye'den Almanya ve Avustralya'ya işçi göçü süreci de Türk toplumunun Amerika'ya göçe ilişkin algısının pozitif yönde değişmesine neden olarak, Amerika'ya göçün artmasında bir diğer etken olmuştur.

Beyin göçünü oluşturan söz konusu profesyoneller arasındaki kadın göçmen oranı ilk göçmen dalgasıyla ABD'ye yerleşen Türklere kıyasla daha yüksektir. Yine ilk göç eden Türklerin aksine meslek sahibi bu göçmen grup, aileleriyle göç etmekte sakınca görmemiştir. Bugün aktif olarak faaliyet gösteren pek çok Türk derneğinin kurucusu yine bu Türklerin arasından çıkmıştır (Kaya, 2004).

Karpat'a (1995) göre 1948 ile 1980 yılları arasında toplam 40 ile 50 bin arasında meslek sahibi profesyonel Türk ABD'ye göç etmiş; bir kısmı Türkiye'ye dönerken büyük kısmı ABD'de kalarak kalıcı bir hayat kurmuşlardır.

30 yılı aşkın bir süreyi ifade eden bu ikinci göç dalgasında Türkiye'den göç eden Türklerin dışında dikkat çekici bir diğer grup ise SSCB sınırları içerisinde yaşayan Türk ve Türk soylu gruplardır. Özellikle Sovyet baskısı altında yaşamak zorunda olan Kırım ve Kafkas Türkleri, 1960 ve 70'li yıllarda başta New York ve New Jersey çevresi olmak üzere ABD'ye göç etmişlerdir (Kaya, 2004).

1.1.3. III. Göç Dalgası

Küreselleşmenin günden güne hız kazanmasının Türkiye'de siyasal, sosyal ve ekonomik alanda yaşattığı değişimler neticesinde Türkiye'de yaşayan insanların yurtdışına olan ilgisi artırmıştır. Kitle iletişim araçlarının teknolojiyle doğru orantılı olarak gelişmesi ve dolayısıyla insanların mesafe tanımaksızın iletişim ve etkileşim halinde olmaya başlaması insanlara dünya vatandaşlığı olarak nitelendirilebilecek yeni bir dünya görüşünü de meydana getirmiştir. 1980'lerde kurulan hükümetlerin sağladığı teşvikler ve Amerika'da Türk öğrencilerin eğitimini kolaylaştırıcı karşılıklı adımlar Türkiye'den Amerika'ya göçü artırmıştır. Öyle ki Amerika'daki Türk-Amerikan kültür derneklerinin önemli bir kısmı bu dönemde kurulmuştur.

ABD'ye eğitim amacıyla giden Türk öğrencilerine baktığımızda yüksek eğitim ücretlerinin oluşturduğu engelin farklı finansal çözümlerle aşıldığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumunun sağladığı burslarla

Amerika'ya eğitim almaya gidenlerin yanında kendi imkânlarıyla Amerikan üniversitelerinden asistanlık veya burs alarak ABD'ye giden Türk öğrencilerin sayısı binlerle ifade edilmektedir (Kaya, 2004). Bu kesimle birlikte kendi olanağıyla ABD'ye gelen Türk öğrenci sayısı da günden güne artmaktadır. ABD'ye geldikten sonra iş bularak hem okuyup hem de çalışan Türk öğrenciler de bulunmakta olup, bunlar arasında hem okulu hem iş hayatını bir arada yürüterek mezun olmakta zorlanarak sadece, iş hayatına odaklananlar çoğunluktadır. Bununla birlikte mezun olmayı başararak, ABD'de iş bulanların sayısı da azımsanmayacak kadardır (Kaya, 2004).

Muhafazakâr/dindar olarak adlandırılan kesimin ise ABD'ye olan ilgisi bilhassa Özal vizyonu ile beraber artmıştır. Dolayısıyla, toplumun tüm kesimleri için ilgi duyulan bir ülke haline gelen ABD'ye 80'li yıllarda gerçekleşen göçler kozmopolit bir göçmen grubunu temsil etmektedir (Kaya, 2004).

İlk göçmen dalgasında olduğu gibi bu göç dalgasında da niteliksiz ya da yarı nitelikli Türk işçiler de Avrupa'daki istihdama ilişkin olumsuz durumun etkisiyle ABD'ye yönelmiştir (Karpat, 1995). Bu grubu oluşturan göçmen grubun eğitim düzeyleri düşük ya da azami lise eğitimi almış durumdadır. Pek çoğu yasal olmayan yollarla ABD'ye geldiklerinden restoran, benzin istasyonu, vb. yerlerde çalışarak ABD'de hayat sürdürmektedir.

ABD'ye göç eden Türkler arasında yasal statüye kavuşmuş olanlarla birlikte kargo şirketlerinin gemileriyle ABD limanlarında gemiyi terk ederek ABD'ye yerleşen ve dolayısıyla hala yasadışı olarak ABD'de yaşayan veya vize tarihi geçmiş olmasına

rağmen kaçak durumuna düşerek ABD’de yaşayan Türklerin sayısı da az değildir (Ahmed, 1993). Yasadışı olarak ABD’de yaşayan Türklerin ev kiralarının kısmen düşük olduğu New Jersey, vb. eyaletlere yerleştiği, kendi ile aynı durumda olan Türklerin çalıştığı yerde çalıştığı ve dolayısıyla Amerikan toplumundan kopmuş bir hayat sürdürerek gettolaştığı düşünülmektedir.

11 Eylül olayları sonrası Amerika’da göçmenlere ilişkin bakış açısı negatif yönde değişmiştir. Özellikle medyada, Müslüman göçmenlerin Amerikalıların güvenliğine tehdit oluşturan birer unsur olarak algılanmasına neden olacak nitelikte haberlere sıklıkla yer verilmekte, adeta birer potansiyel terörist olarak gösterilmektedir. Bu algının yarattığı sonuçlar sebebiyle kamuoyunda göçmenlerin tüm aktivitelerinin artık gözetim altına alınması dahi rahatsızlık yaratmamakta ve hatta meşru ve gerekli görülmektedir.

2010 yılında Amerikan İstatistik Bürosu’nun yaptığı nüfus sayımına göre ABD’deki Türk nüfusu tahmin edilenden daha düşük çıkmıştır. Fakat bunun nedeninin ilgili formun kişinin etnik kökeninin belirtildiği bölümünde Türk ifadesinin bulunmamasından dolayı, “diğer” ifadesini seçip, “Türk” olarak belirtilmesinin mecburiyeti olduğu tahmin edilmektedir.

Günümüzde büyük şehirlerden kırsal kesime kadar birçok bölgede Türk nüfusa rastlanabilmektedir. Türk-Amerikan Toplumu, doktor, mimar, mühendis, avukat, bilim adamı, borsacı, polis, seyahat acentesi, nakliye şirketi, derici ve konfeksiyoncu, sanatçı, modacı, öğretim üyesi, bakkal, manav, araba tamircisine geniş bir sektörel yelpazede kendine yer edinmiştir. Türklerin en çok yaşadığı eyaletler New York,

California, New Jersey, Florida, Ohio, Pennsylvania, Virginia, Michigan ve Texas olarak öne çıkmaktadır (Balgamis ve Karpat, 2008).

Amerikan İstatistik Bürosu verilerine göre Amerika'daki Türk nüfusu 196 bin 283'tür (Census, 2010). Artı/eksi 10 bin hata payı bulunan bu kaynağa göre, Türk-Amerikan Toplumunun nüfusunun 186-206 bin arası olduğu tahmin edilmiştir. Aynı araştırma, ABD'deki Türklerin yaş ortalaması 32,3 olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca cinsiyet dağılımının yüzde 53,1 erkek, yüzde 46,9 kadın olarak ortaya konmuştur.

Türklerden Amerikan vatandaşı olanların sayısı 84,231 ve ABD dışında dünyaya gelip Amerikan vatandaşlığını alanların sayısı ise 44,079'dur. ABD'de yaşayan Türklerin yüzde 53,5'i 2000 yılından sonra ülkeye giriş yapanlardan oluşmaktadır. 1990-1999 arası gelenlerin oranı yüzde 21,9, 1990 yılından önce ülkeye gelenlerin oranı ise yüzde 24,6'dır (Census, 2010).

Türklerin eğitim seviyelerinin yüksekliği ise dikkat çekici niteliktedir. Yaklaşık 130 bin olan 25 yaş üstü Türk nüfusunun ise yüzde 69,9 gibi yüksek bir oranı yüksek lisans, doktora, lisans ve yüksekokul diplomalı olmakla beraber erkeklerin yüzde 55'i, kadınların da yüzde 48,3'ü üniversite mezunudur (Census, 2010). Amerika'daki Türklerin birey olarak pek çok başarıya imza attığını görmek mümkün olmakla birlikte Türkleri siyasi arenada ve medyada görmek mümkün değildir. Öyle ki ABD'de yaşayan diğer göçmen gruplarına kıyasla Türklerin Amerika'da etkinliği son derece kısıtlıdır.

1.2. Müslümanların Amerika'ya Göç Tarihçesi

Amerika'da yapılan nüfus sayımlarında kişilere dini tercihleri sorulmadığı için Müslümanların nüfusu hakkında net bir rakam vermek oldukça güçtür. Bu bağlamda, ABD'de yaşayan Müslümanların toplam nüfusunun 1,3 milyon ile 7 milyon gibi geniş bir yelpazede farklı araştırmalarca ortaya konulan tahminler bulunmaktadır (Tablo 1). Fakat 5-6 milyon arasında bir tahminde bulunmanın daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Tablo 1. ABD'deki Müslüman nüfusu

Kaynak	Araştırma tarihi	ABD tahmini Müslüman nüfus (milyon)	Toplam ABD nüfus (milyon)	Müslüman nüfus - toplam nüfus oranı (%)
American Religious Identification Survey	2008	1,3	304,3	0,4
Pew Research Center	2009	2,5	307	0,8
Council on American-Islamic Relations	2010	7	310,2	2,3

Amerika'daki Müslümanların sayısındaki çarpıcı artış yirminci yüzyılın ikinci yarısına tekabül etmektedir. Bu artışta Amerikan göçmenlik hukukunu düzenleyen yasalardaki değişikliklerin ve emek piyasasında oluşan talep fazlasının etkileri bulunmaktadır (Haddad 1991). Ayrıca 11 Eylül 2001'in ardından yaşanan düşüşe rağmen, Müslümanlığı seçen Amerikalıların sayısındaki artış da toplam Müslüman nüfusunu yukarıya doğru çeken etkenler arasındadır.

Amerika'daki Müslüman toplumunu analiz etmeğe kalkıştığımızda; siyasi, dini ve ekonomik özgürlüklerini elde etmek üzere kıtaya gelen göçmenlerden, sosyal adalet arayışı içerisinde olan Afro-Amerikalılara kadar çeşitlilik arz eden bir topluluk ile karşılaşırız (Haddad 2000). Dolayısıyla İslamiyet'in Amerika'daki tarihini sadece "Nation of Islam" gibi ulusal düzeydeki hareketleri göz önünde bulundurarak yazmak yetersiz kalacaktır. Örneğin, uluslararası düzeyde yaşanan birçok savaş ve kriz de Amerika'daki İslamiyet'i hem yapı hem de nüfus bakımından temelden etkilemiştir.

Günümüzde Amerika'daki Müslümanların fotoğrafını üç alt grupta çekmek mümkündür. Buna göre: (i) Maruz kaldıkları dayanılmaz sosyo-ekonomik ayrımcılığa karşı, kölelik döneminde Afrika'dan kendi iradeleri dışında köle ticaretiyle Amerika'ya getirilen atalarının dini mirasına sarılan ve kendine has bir dini anlayış ve pratik ile 20. yüzyılda ortaya çıkan Afro-Amerikan Müslümanlar, (ii) 19. yüzyıl başlarından itibaren başlayarak, 20. Yüzyılın ilk yarısından günümüze kadar "Amerikan Rüyasını" gerçekleştirmek üzere ve/veya çeşitli dini, siyasi, ekonomik, sosyal baskılardan kurtulmak üzere farklı evrelerdeki göç dalgaları halinde Amerika'ya göç eden Göçmen Müslümanlar, (iii) İslamiyeti seçen Siyah, Beyaz ve Latin Kökenli Müslümanlar (Haddad 1991; Haddad ve Esposito 2000; Dirks 2006; Tınaz 2009; Smith 2009; Curtis 2009).

1.2.1. Amerika'daki İlk Müslümanlar

Amerika kıtasının İslamiyet ile tanışmasının kesin tarihini veren bir kaynak bugün elimizde bulunmamaktadır. Bu konudaki en ilgi çekici iddia Müslümanların

Kolomb'dan yaklaşık beş yüzyıl önce Amerika kıtasına varmış olduğudur. Bu iddialara göre, Avrupa merkezli bakış açısının tersine, Afrika kökenli Müslüman kâşifler 10. yüzyılın ortalarında, İspanya'nın Palos limanından batıya doğru açılarak "karanlık ve sis okyanusunu" aşmış ve "ilginç ve merak uyandıran" topraklara ulaşmışlardır (Dirks 2006). Diğer bir iddiaya göre ise yine Afrikalı Müslüman kâşifler Kolomb'dan yaklaşık iki yüzyıl önce Amerika kıtasına ayak basarak Kızılderililerle evlenmiş, ticaret yapmış ve onlara bazı sanat ve zanaatları öğretmişlerdir (Smith 2009). Bu iddiaları çeşitli arkeolojik, dilbilimsel ve kültürel öğelerle desteklenmeye çalışılsa da bu konuda kesin bir yargıya varmak için henüz yeterli delile ulaştığımız söylenemez.

Tezin konusu ve günümüzdeki Amerikalı Müslüman Toplumun yapısına yönelik etkisi bakımından bu iddiaların doğruluğu hayati bir önem taşımamaktadır. Ayrıca elimizdeki yazılı kayıtlara dayanarak, İslamiyet'in Amerika'daki geçmişini Kölelik Sistemi dönemine dayandırmak daha doğru olacaktır. Bu açıdan baktığımızda, İslamiyet'in Amerika'daki tarihsel sürecini en iyi şekilde sınıflandırdığına inanılan Tınaz (2009)'ın sistematığı dikkate alınacaktır.

İslam ve Müslümanların tarihi ABD'de farklı evrelerden oluşmuştur; bunlar erken dönem kölelik sistemi ve sonrasında değişik aşamalarla göçmenlik hareketleridir. Bu son safha da kendi içerisinde beş ayrı safhadan oluşur (Tınaz 2009).

1.2.2. Erken Kölelik Dönemi

İslamiyet'in 7. yüzyılda Kuzey Afrika'da yayılması ile İslamiyet'i kabul eden Berberiler, develerle Sahra çölünü aşarak Batı Afrika ile ticaret yapıyorlardı. Berberi tüccarların kurdukları bu ticaret ağı zamanla Batı Afrikalı tüccar aileler arasında ve bu ailelerin yaşadıkları yerleşim bölgelerinde İslamiyet'in yayılmasına yol açmıştır. 10. ve 11. yüzyılda ise İslamiyet, Gana lideri dâhil olmak üzere, yerel hükümdarlar arasında da popülerlik kazanmaya başlayan Batı Afrika elitlerinin dini inancı haline gelmiştir. Köle ticareti ile Amerika'ya gönderilmek üzere kaçırılan Batı Afrikalı Müslümanların arasında Abd al-Rahman İbrahima ve Futa Jalon gibi birçok elitin bulunması bu sebeptendir (Curtis 2009).

16. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasında yaklaşık 10 milyon Batı Afrikalı Amerika'ya ayak basmıştır. Fakat maalesef bu insanlar yeni dünyaya turist olarak değil "karın tokluğuna" çalıştırılmak üzere zorla kaçırılarak ve köleleştirilerek getirilmişlerdir (Curtin 1972). Batı Avrupalı sömürgeci güçler tarafından Amerika'ya köle olarak satılmak üzere kaçırılan bu insanların ne kadarının Müslüman olduğu hakkında net bir bilgi bulunmamakla beraber bu oranın %14 ile %29 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bu istatistik Müslümanların Amerika'ya doğru ilk kitlesel gelişlerini temsil ederken ne yazık ki kıta açısından bu yeni din yenedünyada hoşgörü ile karşılanmamış; Müslüman Afrikalıların çoğu sistematik baskı ile Hristiyanlaştırılmıştır (Tınaz 2009).

İslamiyet 20. yüzyılın başlarında Afro-Amerikalılar arasında tekrar popüler hale gelmiştir. Bu popülerliği, salt ruhani bir dönüşümden öte baskılara karşı

yeni bir kimlik arayışında olan Afro-Amerikalıların kıtaya ilk ayak basan ataları ile bir tür bağ kurma arayışı olarak okumakta fayda vardır. Keza bu arayış politik ve dini öğretileri içinde sentezleyen ve dinin uygulanması anlamında bağ kurulan ataları ile farklılıklar gösteren kendine has bir İslam anlayışının doğmasına sebep olmuştur (Tınaz 2009; Curtis 2009).

1.2.3. I. Göç Dalgası

İlk göç dalgası 19. Yüzyılın ikinci yarısında başlayıp, I. Dünya Savaşı'na kadar sürmüştür. Batı Afrika'dan kıtaya getirilen Müslümanların aksine kendi iradeleri ile (sosyo-ekonomik durumlarını geliştirmek amacıyla) Amerika'ya ayak basan bu ilk Müslüman göçmen grup genellikle Büyük Suriye diye bilinen bölgeden (bugünün Suriye, Lübnan, Ürdün ve Filistin-İsrail toprakları) gelmekteydi (Tınaz 2009).

O dönemde tarıma dayalı ekonomisini dönüştürmeye çalışan Osmanlı Devleti'nin tebaasının büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışan vasıfsız işçilerden oluşmaktaydı. Yapılan toprak reformu İzmir, Mersin, Beyrut ve Hayfa gibi liman şehirlerinde olumlu etki yaratırken, iç bölgelerde beklenen refah artışı sağlanamamıştır. Dahası, yapısal dönüşüm yaşayan ekonominin yarattığı yeni toplumda, bazı geleneksel zanaatkarlar da işsiz ordusuna katılmaktaydı. Ayrıca, ticaret yollarının Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla (1869) rota değiştirmesi, 1865-75 döneminde ipek sektörünün yaşamış olduğu kriz ve 1861 yılında Lübnan Dağı'nın değişen statüsünün yaratmış olduğu olumsuz etkiler, bu bölgelerde yaşayan insanların ekonomik güvenliklerini tehlikeye atmıştır. Dolayısıyla bölgenin Balkanlar ve Kırım gibi diğer bölgelerden aldığı göçün etkisiyle değişen toplumsal

yapısının ortaya çıkardığı sorunların da etkisiyle, Büyük Suriye diye anılan bu bölgeden Amerika'ya doğru kitlesel bir göç hareketi başlamıştır (Karpas 1985).

Çoğunluğu Hristiyan olan bu ilk göçmen kitlenin Amerika'ya olan aşinalığı, çoğunlukla bölgedeki misyoner okullarının çalışmalarından kaynaklanıyordu. Kendilerini genellikle "Suriyeli" olarak tanımlayan bu göçmen grubun yaklaşık %10'luk kısmının Müslüman olduğu tahmin edilmektedir. Amerika'daki ilk Müslüman Toplum olma özelliğini gösteren bu grup, geri dönecek olma psikolojisi ile toplumsal örgütlenmesini tamamlamamış ve kıtaya kalıcı dini eserler bırakmayı düşünmemiştir. Bununla birlikte aynı grup, cuma namazları için birbirlerinin evlerinde buluşuyor, Ramazan ayında iftarlarını birbirlerini ziyaret ederek geçiriyor ve yetiştirdikleri hayvanları İslami kesim kurallarına göre keserek tüketiyordu (Curtis 2009).

Birinci göç dalgası ile Amerika'ya giden göçmenlerin çoğunluğunu kırsal kesimden gelen vasıfsız ve eğitimsiz erkekler oluşturuyordu. Belirli bir süre çalışarak ekonomik durumlarını düzeltmek ve ülkelerine geri dönme amacıyla olan bu insanların, İngilizce ve eğitim konusunda yaşadıkları eksiklikler Amerikan Rüyası serüveninin kolay olmadığını gösteriyordu. Birinci göç dalgasının ilk yarısında Amerika'ya giderek istedikleri refah seviyesini yakalayamayan göçmenler, daha sonra gelecek olan Müslümanlar için Amerika'yı daha cazip hale getirecek bir toplumun temellerini de atmış oluyorlardı (Tınaz 2009).

İlk göçmenler çoğunlukla maden veya tarım işçiliği gibi "kol gücüne" dayalı işlerde çalışıyorlardı. Mütevazı bir sermaye gerektiren seyyar satıcılık da popüler meslekler

arasındaydı. Diğer göçmen erkekler de ucuz işgücü olarak Seattle gibi bölgelerde demiryolu inşaatlarında çalışıyorlardı. Sınırlı sayıdaki göçmen kadınlar arasında iş bulabilenler de fabrikalarda ağır mesai saatleri karşılığında düşük ücretle çalışmaktaydılar (Smith 2009).

Her ne kadar azınlıkta olsa da, ilk gidenler arasında zengin olarak evlerine dönenlerin olması komşularının dikkatini çekmiştir. Bu doğrultuda, 20. yüzyılın başlarında Amerika'ya giden göçmenlerin, daha az çaresiz ve daha vasıflı bir profil çizdiği görülmektedir. Amerikan Göçmenlik Komisyonunun verilerine göre 1911 yılında Suriyeli göçmenlerin %22,7'si vasıflı işlerde çalışırken, %20,3'ü ise ticaret ile uğraşıyordu. Ayrıca Amerika'da kalışları uzayan erkeklerin eşlerinin gelişi ve bekâr erkeklerin eşlerini çoğunlukla memleketlerinden seçmeleri, 20. yüzyılın başında Amerika'ya doğru "aile birleşimi göç hareketini" başlatmış ve böylece ilk yıllardaki %67,9'luk erkek göçmen nüfusu dengelenmiştir (Karpas 1985).

Bu dönemde Amerika'ya göç eden Müslümanların büyük bir kısmı isimsiz kahramanlar olarak tarih sahnesinden silinip giderken içlerinden Amerikalıların "Hi Jolly" olarak adlandırdıkları "Hacı Ali" gibi karakterler de çıkarmışlardır. Hacı Ali, Amerikan Süvarileri tarafından Arizona ve Kaliforniya çöllerinde deve yetiştirme amacıyla getirilmiştir. Bu girişim sonuç vermese de Hacı Ali'nin Kaliforniya'da kalarak altın avına katıldığı bilinmektedir (Smith 2009).

1.2.4. II. Göç Dalgası

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan mağlup ayrılması sınırlarının ciddi bir şekilde değişmesine yol açmıştır. Orta Doğu coğrafyasının Batılı sömürgeci güçlerin eline geçmesi ise uzun yıllar Osmanlı Devleti yönetimi altında bulunan bu ülkelerde, siyasi istikrarsızlıkları beraberinde getirmiştir. Ayrıca bu dönemde artan aile birleşimlerinin, bir önceki göç dalgasıyla gidenlerin akraba ve hemşerileri için de Amerika'ya gidişi kolaylaştırması, savaş sonrasında Amerika'ya doğru bir göç hareketi başlatmıştır (Tınaz 2009).

Bu dönemde Amerika'daki Müslümanlar arasında millet temelinde de olsa ilk toplumsal örgütlenme örnekleri görülmektedir. Okul ve işyerlerinde Müslümanlara yönelik ibadet yerleri ve uygulamaların bulunmaması, Müslümanların ibadetlerini diledikleri gibi yapamamalarına yol açmıştır. Ayrıca toplum içerisinde artmaya başlayan cenaze hizmetleri gibi kurumsallaşma gerektiren ihtiyaçlar Amerikalı Müslümanları kurumsallaşma yönünde motive etmiştir. Keza bir salonun kiralanması yoluyla oluşturulan ilk düzenli cami de bu döneme rastlamaktadır (Curtis 2009).

1921 yılında Göç Kanununda yapılan düzenlemeler, ülkelere göre yıllık kota getirmekteydi. Buna göre bir ülkeden Amerika'ya gelecek yıllık göçmen sayısı, daha önce aynı ülkeden göç ederek Amerika'ya yerleşen göçmenlerin 1890 yılındaki nüfuslarının %2'sini geçmeyecek şekilde sınırlandırılmıştır. 1924 yılından itibaren uygulanan bu yasa, Müslüman coğrafyadan Amerika'ya göç etmek isteyenlere kota engeli çıkartmış ve kısa süren ikinci göç dalgasının sona ermesine sebep olmuştur (Smith 2009).

1.2.5. III. Göç Dalgası

Bu göç dalgası, I. Dünya Savaşı ile II. Dünya Savaşı arasındaki geçiş dönemini kapsamaktadır. Göçmen profilini İslam coğrafyasından gelen göçmenlerden Batı Avrupalı göçmenlere dönüştürmeyi hedefleyen ve 1924 yılından itibaren uygulamaya konulan göç kotaları bu dönemde Müslümanların Amerika'ya göçlerini ciddi oranda düşürmüştür (Tınaz 2009).

Amerika'ya genç yaşta ve bekâr olarak göç eden erkeklerin zengin olup ülkelerine dönme hedeflerine kısa vadede ulaşamayacaklarını anlamaları, bu göçmenlerin kısmen de olsa kalıcı adımlar atmalarına neden olmuştur. Bu adımlardan biri de kuşkusuz evliliklerdir. Fakat milli ve dini kimliklerini kaybetmek istemeyen Müslüman erkekler eş seçiminde tercihlerini ya diğer bekâr Müslüman göçmenlerden yana kullanmış ya da ülkelerindeki akrabalar-tanıdıkları vasıtasıyla “görücü usulü” evlenmek üzere Müslüman bekâr kadınları Amerika'ya getirmişlerdir. Dolayısıyla bu dönemde Amerika'ya yapılan Müslüman göçlerin önemli kısmının aile birleşimine dayalı bir göç hareketi olduğundan bahsedebiliriz (Curtis 2009).

Bu dönemde Amerika'daki Müslüman toplumun kalıcı olmaya yönelik kararlar almaya başladıklarının bir diğer göstergesi ise istihdam biçimleridir. Daha önce kol gücüne dayalı geçici işleri tercih eden Müslümanlar, biriktirdikleri sınırlı sermaye ile kendi küçük işletmelerini kurmaya başlamışlardır. Özellikle Amerikan beslenme tarzına alışmakta zorluk çeken göçmenlere yönelik Orta Doğu mutfağının lezzetlerini sunan küçük restoranlar, göçmenlerin boş vakitlerini harcadıkları kahvehaneler, fırın

ve manav dükkânları bunlara örnek olabilecek girişimlerdir. Bu kalıcı girişimler, göçmenlerin yaşam standartlarını yükseltmeye başladığı ölçüde, gelecekte yeni göç dalgaları ile Amerika'ya gelecek olan Müslümanlar için de kolaylaştırıcı bir etken olmuştur (Smith 2009).

Bu göç dalgası, Amerika'ya Müslüman göçünün en kısıtlı olduğu dönem olma özelliği taşımaktadır. II. Dünya Savaşının yarattığı koşullarla birlikte bu dönemin etkileri savaşın sonuna kadar devam etmiştir (Tınaz 2009).

1.2.6. IV. Göç Dalgası

Dördüncü göç dalgası, II. Dünya Savaşı sonrasında başlayarak 1960'ların ortalarına kadar devam etmiştir. Bir önceki göç dalgasında olduğu gibi bu dönemde de öncelik Avrupa'dan gelenlere verilmiştir. Fakat Müslümanların yaşadıkları ülkelerde meydana gelen karışıklıklar sonucunda bu dönemde de Amerika'ya Müslüman göçünün devam ettiği gözlemlenmiştir.

II. Dünya Savaşı, beraberinde getirdiği onarılması güç yaralara ilave olarak, savaş sonrası dönemde birçok krize yol açacak siyasi ve ekonomik karışıklıklara da yol açmıştır. 1947 yılında Hindistan ve Pakistan'ın birbirinden ayrılması, 1948 yılında İsrail'in kurulması, Doğu Avrupa ve Orta Asya'da görülen Sovyet etkisi ve hükümet değişimleri gibi etkenler bu bölgelerde yaşayan Müslümanların daha iyi standartlarda yaşamak amacıyla (veya sadece yaşayabilmek için) Amerika'da yeni bir serüvene atılmalarına sebep olmuştur (Smith 2009).

Bu dönemde Amerika'ya göç eden göç eden Müslümanlar, geldikleri ülkeler, geliş motivasyonu ve sahip oldukları sosyal sermaye açısından daha zengin bir çeşitlilik göstermektedir. Yukarıdaki sayılan siyasi karışıklıklardan dolayı göç eden Pakistanlılar, Filistinliler, Türkmen ve diğer Türki göçmenler, Arnavutlar ve Yugoslavya'dan gelen diğer Balkan kökenli Müslümanlar Amerika'da bulunan Ortadoğu ağırlıklı Müslüman toplumuna etnik çeşitlilik katmıştır. Bu coğrafyalardan daha önce göç eden Müslümanlar, yoğunlaşan göç dalgası ile yeni gelen Müslümanlar açısından kolaylaştırıcı bir etken oluyorlardı. Ayrıca bu dönemde Amerika'ya gelenlerin önekilere göre daha eğitilmiş, batı düşüncesini benimsemiş ve kentli bireyler olduğu gözlemlenmektedir. Buldukları ülkelerde bir önceki hâkim sınıfın temsilcileri olan bu bireylerin eğitimlerini devam ettirmek ve ülkelerinde bulunmayan ileri teknik gelişmelerden faydalanmak amacıyla oldukları söylenebilir. Keza bu dönemde Amerika'ya gelenler, kırsal alanlara yerleşen önceki göçmenlerin aksine, Chicago ve New York gibi büyük şehirlere yerleşmişlerdir (Smith 2009, Tınaz 2009).

Bu dönem, Amerika'daki Müslüman toplumu için, ileride daha fazla sıkıntıya yol açacak bazı toplumsal sorunların da başladığı dönem olma özelliğini de taşımaktadır. Etnik olarak çeşitlenen ve kurmaya başladıkları kurumsal yapılarla (cami, sivil toplum kuruluşları, İslam konferansları, vb.) kalıcı olma niyetlerini gösteren Müslümanların, Amerikan Toplumuna uyum sağlama arzuları, gönüllü asimilasyon sorununu da beraberinde getirmeye başlamıştır. Özellikle göçmen olarak Amerika'ya gelenlerin Amerika'da doğan çocuklarının, aile içerisindeki kültürel miraslarının Amerikan sosyal yaşantısı içerisinde karşılık bulmaması bu gençleri öz kültürlerinden gittikçe uzaklaştırmıştır. Öyle ki koyu ten rengine sahip olan Orta

Doğu ve Güney Asyalı Müslümanların, Amerikan Toplumunu içerisindeki renk ayrımında nasiplerini almaları, Müslüman toplumunun karşısına ırkçılık sorunu da çıkartmış oluyordu. Güney eyaletlerde “sadece beyazlar” tabelası asılı olan kamusal alanlardan koyu ten rengine sahip olan Müslüman göçmenler de dışlanmıştı. Bazı aileler bu gibi ayrımcılıklara karşı yeni doğan çocuklarına Amerikan isimleri vermeye başlamıştır (Haddad 2000; Smith 2009; Curtis 2009) .

1.2.7. V. G Dalgası

Müslümanların Amerika’ya göç hareketinin beşinci büyük dalgasının başlamasındaki en belirgin etken kuşkusuz ABD Başkanı Lyndon Johnson’un 1965 yılında etnik kökene bağlı göçmenlik kotasını -ki bu kota Avrupa’dan gelenlere öncelik tanırken, Müslümanların glerini sınırlandırıyordu- kaldırmasıdır. 1965 Göçmenlik ve Uyrukluğa Kabul Edilme Yasasının kabul ile başladığı kabul edilen bu dönem, 11 Eylül 2001’e kadar devam eden uzun bir süreci temsil etmektedir (Tınaz 2009).

Bu dönemde, Avrupa’nın II. Dünya Savaşı sonrası yaralarını sarmaya başlaması ve bütünleşme sürecine girmesiyle birlikte, Amerika’ya Avrupa’dan glerde düşüş gözlemlenmiştir. Bu eğilimin tersine Müslüman coğrafyadan Amerika’ya gelişlerde ise hızlı bir artış söz konusudur. Müslümanlardan oluşan üçüncü ve dördüncü g dalgalarındaki gidişata uygun olarak yine beşinci g dalgasıyla gelen göçmenler de çoğunlukla öncesine göre daha iyi eğitimi ve Batı düşünce yapısına sempati ile yaklaşan bir profil çizmektedir (Smith 2009).

1960'lı yıllardan itibaren Amerika'ya Müslüman göçünde yaşanan artışta etnik temelli kotanın kalkmasının kolaylaştırıcı etkisinin yanı sıra Müslüman coğrafyada yaşanan birçok siyasi kriz ve savaşın bu artışta belirleyici olduğunu söylemekte fayda vardır. 1967 Arap-İsrail Savaşı'ndan sonra yeniden şekillenen Orta Doğu coğrafyasındaki krizler, 1979 İran İslam Devriminden kaçan İranlılar, Pakistan'daki sivil savaş sonucu Bangladeş'in bağımsızlığını ilan etmesi, Hindistan'daki Müslüman kıyımından kaçan Müslümanlar, 1979'da SSCB'nin Afganistan'ı işgalinin getirdiği istikrarsızlıklar, Uganda'daki baskıcı rejim, 1980'lerin başında Lübnan'daki iç savaş, 8 yıl süren İran-İrak Savaşı, 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgali ve beraberinde getirdiği Körfez Savaşı, Somali'deki iç Savaş, Bosna'da Müslümanlara karşı yapılan etnik temizlik, ABD'nin Irak ve Afganistan'ı işgali gibi ulusal veya uluslararası birçok kriz bu dönemde Müslümanları Amerika'ya doğru yöneltmiştir (Smith 2009; Tınaz 2009).

Bu dönemde Amerika'ya gelen Müslüman göçmenler, hâlihazırda Amerika'da bulunan Müslüman toplumunun liderliğini ele almış ve toplum bireylerini İslamiyet'e uygun olmayan bir dizi alışkanlıklardan uzaklaştırmaya çalışmışlardır. Bu göçmenler, Müslümanlar arasında alkol ve kumar ile mücadele etmiştir (1960'larda Toledo, Ohio gibi küçük bir şehirde 420 alkollü mekânın 127'si Müslümanlar tarafından işletiliyordu). Ayrıca yeni göçmenler, Amerika'daki ikinci ve üçüncü nesil Müslümanlara Arapça dua ve ayetleri de öğretmişlerdir. Amerika'daki Müslüman toplumu açısından bir tür "dini aydınlanma" etkisi yaratan bu göçmenler, Müslüman toplumun siyasi duruşunu da etkilemişlerdir (Curtis 2009).

İKİNCİ BÖLÜM:

TOPLUMSAL KURUMSALLAŞMA SÜREÇLERİ

2.1. ABD'deki Türklerin Toplumsal Kurumsallaşma Süreci

ABD' de yaşayan Türklerin kıtaya geliş serüvenlerini anlatan göç dalgalarını inceledikten sonra, bu bölümde, Türk-Amerikan Toplumunun kimlik inşası süreçleri ele alınacaktır. Keza ABD'deki Türklerin hangi toplumlarla işbirliğine gittiği, hangi toplumları ise kendine “rakip” olarak gördüğünü tespit etmeden önce, toplumsal kimliği oluşturan unsurları ve bu kimliğin ürünü olan toplumsal kurumları incelemenin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Göçmen gruplar tarafından kurulan sosyal kurumların, grup üyelerinin belirli bir amaca yönelik ortaya koydukları ortak mesai, emek ve maddi desteğin oluşturduğu kolektif bilinç sayesinde, grup üyeleri arasındaki iletişimi arttırdığı bilinmektedir. Bu kurumlar, özellikle kendini “öteki” hisseden bireylerin kedilerini “biz” olarak hissedebildikleri, içerisinde yaşadıkları toplumda karşılaştıkları sorunlara çözüm aradıkları ve sosyo-ekonomik durumlarını iyileştirme fırsatı buldukları bir zemin yaratma işlevini de görmektedirler (Cornell and Hartmann 1998).

90'lı yıllardan itibaren ABD'de yaşayan göçmen toplulukların kimlik inşası süreçleri, baskın kültür içerisinde asimile olmadan kimliklerini koruma stratejileri, sonradan gelen göçmenlere hazırladıkları ortam gibi konular sosyal bilimcilerin ilgisini çeken araştırma alanları arasına girmiştir. Fakat bu ilginin Müslüman topluluklara yoğunlaşması maalesef 11 Eylül sonrası döneme denk gelmektedir.

Dönem itibariyle tahmin edilebileceği gibi bu araştırmaların bir kısmı önyargılı bir yaklaşımla “suçlunun psikolojisini anlamaya yönelik” fonlanan çalışmalar olarak arşivlere girmiştir. Dolayısıyla ABD’de yaşayan Türk Toplumunu hakkında da, bu anlamda yapılmış çok fazla araştırma bulunmamaktadır (Kaya 2005).

Akçapar (2010), Türk-Amerikan Toplumunun kurumsal dinamiklerini etkileyen faktörleri üç düzeyde ele almıştır. Bu sınıflandırmanın hem ABD’de yaşayan Türklerin kimlik inşası süreçlerini, hem de ortaya çıkan kurumların yapılarını anlama açısından açıklayıcı olduğu düşünülmektedir. Buna göre bu dinamikler; (i) makro düzeyde, Amerikan Toplumunun göçmen gruplara ve özel olarak da yükselen bir göçmen grup olarak Türklere karşı genel tutumu, (ii) ilişkisel (meso) düzeyde, Türk Toplumunun Amerikan Toplumunu ile ve özelde de rakip olarak görülen diğer göçmen toplumları ile ilişkileri, (iii) mikro düzeyde, Türk Amerikan Toplumunu oluşturan bireylerin sosyo-ekonomik, entelektüel, kültürel, dini durumları olarak açıklanabilir.

Göçmen gruplar, toplumsal kimliklerini hem gönderen ülkenin (Türkiye) hem de kabul eden ülkenin (ABD) baskın kültürel kodlarının harmanlamasıyla oluşturmaktadırlar. Bu harmanlama sürecinde hangi kültürün daha baskın olacağı, kabul eden ülkenin koşullarıyla ilintilidir. Ulus devletinin korumacı duvarları nispeten yüksek olan Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerin toplumsal kimliklerini öz kültürlerine daha fazla sarılarak inşa ettikleri (tercih edilen yaşam biçimi ve içinde yaşadıkları toplumla iletişim yoğunluğu bunu göstermektedir) görülmektedir. ABD’de yaşayan Türkler ise sistematik bir asimilasyon tehdidi algılamamalarından dolayı onlarda, öz kültürlerine sarılma refleksi Avrupalı Türklere nazaran daha az

gelişmiştir. Bu durum, kabul eden ülkenin kültürel kodlarının baskın hale geldiği gönüllü asimilasyonu beraberinde getirmektedir.

ABD’de yaşayan Türk toplumunun kimlik arayışı üç göç dalgasının farklı özellikleriyle yıllar içerisinde şekillenmiştir. Geliş tarihleri ve asimilasyon derecelerine göre bu kimlik adlandırması “Amerika’daki Türkler” den “Türk kökenli Amerikalılar” a kadar farklılık göstermektedir. Bugün kendilerini ne tamamen Türk ne de tamamen Amerikalı gören bu insanlar, gururla Türk-Amerikan Toplumunun birer üyesi olduklarını dile getirmektedirler. Özellikle III. göç dalgası ile ABD’ye gelenlerin zengin çeşitlilik gösteren sosyal statüleri bu harmanlama sürecine bugünkü halini vermiştir (Micallef 2004).

Göçmen toplulukların kurmuş olduğu toplumsal kurumlar, topluluk içerisindeki çeşitliliği ve dinamikleri anlamamıza yardımcı olmaktadır. Amerika kıtasına ilk kez ayak bastığında baskın kültür içerisinde azınlıkta kalma psikolojisine alışkın olmayan Türkler zaman içerisinde kurmuş olduğu kurumlarla farklı kültürlerin aynı potada eridiği bu kıtada varoluş mücadelesi vermişlerdir. Bu kurumlar, rakip göçmen toplulukların saldırıları karşısında milliyetçi-ulusalcı bir refleks gösterirken, son göç dalgası ile gelenlerle birlikte muhafazakârlaşmıştır. Bu geçişleri ve günümüzdeki durumu analiz edebilmek açısından ABD’deki Türklerin kurmuş olduğu STK’lar, camiler, okullar ve düzenledikleri kültürel şenlikler ele alınacaktır.

2.1.1. İlk Dernekleşme Denemeleri

Göçmenler, kurdukları STK’lar vasıtasıyla, iki ülke arasında (hatta bazen daha fazla ülke arasında) uluslararası köprüler kurmaktadır. Bu STK’lar kabul eden ülkenin

göçmenlik hukuku ve göç politikalarına göre uyumu kolaylaştıran sosyal sermaye kaynakları olarak görülürken, göçmen topluluğu dış dünyaya kapatma eğilimlerine göre gönüllü gettolaşma sonucu doğuran aktörler olarak da algılanabilmektedirler. ABD örneğinde ise göçmen dernekleri, göçmen toplulukların ulusaşırı kimliklerini inşa ettikleri önemli aktörler olmuşlardır (Akçapar 2010).

Osmanlı Devleti topraklarından Amerika'ya Türklerle aynı dönemde göç eden diğer etnik gruplarla karşılaştığımızda, Türklerin Amerika'ya uyum süreçleri daha sancılı olmuştur. Daha önce de bahsedildiği gibi kıtaya ilk gelen Türklerin “kalıcı olma” gibi bir psikoloji yerine “belirli bir süre para biriktirip geri dönme” düşüncesi içerisinde olmaları onları toplumsal kurumlar kurmak için uzun vadeli yatırım yapmaktan alıkoymuştur. Bu psikoloji aslında bir kısır döngü yaratmıştır. Çünkü daha sonra gelen Türkler, Amerika'da kurumlaşmış bir Türk Toplumunu bulamadıkları için kolay bir şekilde uyum sağlayamayarak geri dönmüş ya da asimile olarak Amerikan Toplumunu içerisinde kaybolmuşlardır (Akgün 2000).

İlk göç dalgasıyla Amerika'ya giden Türklerin kalıcı toplumsal kurumlar kuramamalarının nedenleri şöyle sıralanabilir; (i) eğitim seviyesi düşük olması ve buna bağlı olarak yaşanan yabancı dil probleminin yarattığı uyum sorunu, (ii) gelenlerin büyük bir kısmının genç ve bekâr erkeklerden oluşması. Müslüman olmayan biriyle evlenerek toplumsal dışlanmaya maruz kalmak istemeyen, aynı zamanda uyum sorunu sonucu eş bulma imkânları kısıtlı olan bekâr erkeklerin evlenmek üzere memleketlerine geri dönmeleri, (iii) Ermeni ve Yunan göçmenlerin de etkisiyle Amerikan toplumunun kendilerine önyargılı tutumu karşısında Türklerin kendilerini dışlanmış hissetmelerinin yarattığı uyum sorunu, (iv) Kurtuluş Savaşına

katılmak üzere ciddi sayıda geri dönüşlerin yaşanması, (v) 1929 Ekonomik buhranının Batı'da yarattığı gerilemeye karşın yeni kurulan Cumhuriyetin cazibesine kapılıp yaşanan geri dönüşler. Sayılan nedenlerden dolayı ilk göç dalgası ile Amerika'ya gidenlerin kurduğu ve günümüze kadar devam eden bir STK bulunmamaktadır (Güngör 2011; Akçapar 2010).

Aynı dönemde Osmanlı topraklarından (çoğunlukla Büyük Suriye olarak adlandırılan bölge) göç eden Hristiyan göçmenler, Amerika'da kendilerini Türkler kadar yabancı hissetmemişlerdir. Özellikle toplumsal bir kurum olarak kiliselerin varlığı (aynı mezhep olmasa bile) bu insanları dışlanmışlık hissini yaşamalarını engellemiştir. Ayrıca geldikleri topraklarda da uzun süredir hâkim unsur olmamaları, toplumsal psikoloji olarak uyum süreçlerini kolaylaştırmıştır. Bu ilk dönemde, Türkler ile Osmanlı coğrafyasından göç eden diğer göçmenler arasında (Hristiyan, Musevi ve Müslüman) sınırlı düzeyde de olsa işbirliği örnekleri görülmektedir. Helal et tüketimi konusunda Musevilerle, kahve ve eğlence kültürü konusunda ise diğer Osmanlı göçmeni gruplarla ortak alanların paylaşıldığı bilinmektedir. Aynı zamanda özellikle Peabody, Massachusetts gibi bölgelerde Yunan, Ermeni ve Türkler arasında "memleketten kalma" gerginlikler devam etmiştir. Bu gerginlikler Amerikan toplumunun dikkatini çeken sokak kavgalarına kadar varmıştır (Akgün 2000; Acehan 2005).

Bütün bu olumsuzluklara rağmen ilk göç dalgasıyla Amerika'ya göç eden Türkler 1909 ile 1914 yılları arasında ilk Müslüman konut kooperatiflerini kurmuşlardır. Bu kooperatifler sadece Türklerin değil, diğer Müslüman göçmenlerin de hizmetine sunulmuştur. Bu özelliğiyle Amerika'daki Türklerle diğer Müslüman topluluklar

arasındaki ilk kurumsal işbirliği örneğini sergilemiştir. I. Dünya Savaşının ardından Türkler arasında ciddi oranda Anadolu'ya geri dönüş eğilimi olmuştur. Daha sonraki dönemde Amerikan Devleti tarafından konulan göç kotaları sonucunda Türkiye'den Amerika'ya göçler neredeyse durma seviyesine gelmiştir. Dolayısıyla 1920'lerde Amerika'daki Türklerin nüfusu yarıya inmiştir. Fakat Anadolu'ya dönmeyerek Amerika'da kalıcı olma psikolojisi içerisine giren az sayıdaki Türk bu dönemden sonra toplumsal olarak daha iyi örgütlenmeye başlamışlardır. Bu sürecin devamı olarak Türklerin, New York, Detroit, Chicago ve Massachusetts gibi bölgelerde lokaller kurarak haftalık olarak bir araya gelmeye başladıkları görülmektedir (Ahmed 1993).

Aynı dönemde Türkler, Amerika genelinde 25'in üzerinde dernek kurmuşlardır. Genellikle cenaze hizmetleri ve diğer toplumsal hizmetleri vermek üzere kurulan bu derneklerin en ünlüleri Türk Teavün Cemiyeti (Turkish Aid Society) ve Hilal-i Ahmer (Red Crescent)'dir. New York'da kurulan Türk Teavün Cemiyeti'nin Cleaveland, Detroit ve Chicago gibi Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde şubeleri de bulunmaktaydı. 1922 yılında kurulan Hilal-i Ahmer'in ise merkezi Detroit'deydi. Bu dernekler toplumsal hizmetlerinin yanı sıra, 1920'lerde Kurtuluş Savaşı için ve 1930'larda ise Erzincan'da meydana gelen depremin yaralarını sarmak üzere önemli derecede yardım toplayarak Anadolu'ya göndermişlerdir. Ayrıca o dönemde Türkler, "Hemşehri", "Seda-i Vatan" ve "Birlik" gibi düzenli yayınlara da başlamışlardı (Karpat, 1995; Bilge, 1994).

Kurutuluş Savaşı'nın kazanılması ve yeni Türk Devletinin uluslararası alanda tanınması Amerika'daki Türkler arasında toplumsal kimliklerini güçlendirici bir

gurur vesilesi olmuştur. Amerikan limanlarına yanaşan ilk Türk bayraklı gemi olan “Gülcemal” in varışı, milli bir bayram edasıyla şenliklerle karşılanmış, hatta sadece Türklerin değil eski Osmanlı tebaası bütün göçmen toplulukların karşılamaya gitmesiyle büyük bir olaya dönüşmüştür. Bu toplumsal hareketlenmenin en güzel göstergelerinden birini o dönemde Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu) Başkanı olan Dr. Fuad Umay’ın 1923 yılında Amerika’ya düzenlediği yardım toplama gezisidir. O dönemde Himaye-i Etfal Cemiyeti’nin Türkiye’den topladığı bağışların yetersiz kalması sonucu, Amerika’daki Türk Teavün Cemiyeti ile iletişime geçilerek Amerika’daki Türkler arasında Kurtuluş Savaşı’nın ardından kimsesiz kalan çocuklar için yardım kampanyası başlatılmış ve yaklaşık 100.000 Dolar para toplanmıştır. Bunun üzerine Dr. Umay’ı Amerika’ya davet eden Türk Teavün Cemiyeti, New York’ta bir yardım kampanyası daha düzenlemiştir (Sertel, 1987). O günkü atmosferi Sabiha Sertel, “Roman Gibi” adlı eserinde şöyle anlatmıştır:

“Fuat Bey’in geldiği gün Astoria Oteli’nin salonunda yaptığımız toplantıda müsamerenin programını hazırladık. Fuat Bey’in gezeceği şehirleri kararlaştırdık. Fuat Bey’in yapacağı gezilere benim mihmandarlık ve tercümanlık etmemi uygun gördüler. New York’ta ilk toplantı, kiraladığımız büyük bir salonda yapıldı. Fuat Bey memleketin acıklı durumunu anlattı. Ben hislere hitap eden bir konuşma yaptım. Şiirler okundu. Halk arasında ağlayanların hıçkırıkları duyuluyordu. Konuşmalar sonunda yardım faslı açıldı. Masanın üstü yığın yığın dolarlarla doldu. Kalabalığın arasından orta yaşlı, orta boylu, kalın siyah kaşlı, bıyıkları kulak deliklerine değen bir adam ağır ağır masaya yaklaştı. Bu, Kürt Yusuf Güllabi Çavuştu önce Fuat Bey’in elini öptü: "Siz bana toprağımın, köyümün kokusunu getirdiniz. Sağ olun, varolun. Aç sürünen çocuklar arasında benim de evlatlarım var her hal. Yirmi yedi senedir Amerika’da çalışıyorum. Madenlerde işçilik ettim. Otomobil fabrikalarında, Kuzeyde, Fruit Company’nin (meyve kumpanyası) meyve bahçelerinde çalıştım. Garajlarda, parklarda yattım. 10.000 Dolar birikmiş param var. Artık memlekete dönmeye karar verdim. Bütün paramı size veriyorum. Bana yalnız bir vapur bileti alın ve orada bir iş bulmama yardım edin. İşte altın saatim. İşte altın kemerim. Yurduma helal olsun." Herkes ağlıyordu. Toplanan para 100.000 Doların üstündeydi...”

Amerika'daki Türklerin o yıllarda görünür hale gelmeye başlamalarının bir diğer örneği ise 1924 yılındaki ilk lobicilik girişimidir. Lausanne'da ABD Yönetimi ve yeni Ankara Hükümeti arasında imzalanan “Dostluk ve Ticaret Antlaşması”nın onaylanmasını talep eden Amerika'daki Türk Toplumunu, Türk Hayır Derneği (Turkish Welfare Association)'nin girişimiyle “Özgürlerin Ülkesinin Liderlerine: Amerika'daki Türkler'den bir dilekçe” başlıklı 6 sayfalık bir mektup hazırlayarak ABD Yönetimine ve Kongre üyelerine göndermişlerdir. Mektubun içeriğinde Yunan ve Ermeni iddiaları reddedilerek Türk-Amerikan ilişkilerinin ortak çıkar ilkesi etrafında yeniden düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Türk Toplumunun üyelerini vergi mükellefi, suç oranı düşük ve topluma yararlı kişiler olarak tanıtan mektubun işe yarayıp yaramadığı bilinmemektedir. Fakat iki ülke arasında 1927 yılında ilişkileri düzenleyen yeni bir antlaşmanın imzalanmış ve bahsedilen mektup o dönemde toplumsal bilinç seviyesi gelişmeye başlayan Amerika'daki Türklerin ilk lobicilik deneyimi olarak kayıtlara girmiştir (Akgün, 2000).

Amerika'daki Türkler 1933 yılında “New York Kültürel Birliği ve Türk Yetimleri” adında bir dernek kurarak Kızılay vasıtasıyla Türkiye'deki doğal afetlerde zarar görenlere destek olmaya devam etmişlerdir. Ayrıca Türkiye'deki doğal afetlere duyarlı olanlar sadece Türkler değildi. Anadolu'dan Amerika'ya göç eden Sefarad Yahudileri, “Türk Depremi için Sefarad Yahudi Komitesi”ni kurarak Amerika'da yardım toplama faaliyetlerinde bulunmuşlardır. (Ahmed 1993).

1950'lere gelindiğinde Amerika'da Türklerin kurduğu sınırlı sayıda derneğin olduğu görülmektedir. Bu derneklerin bir kısmı yukarıda bahsedildiği gibi Türkiye'deki savaş, doğal afet gibi olaylar yüzünden mağdur olan insanlara yardım etme amacıyla

kurulan derneklerdir. Diğerleri ise Ulusal ve Dini günleri beraber kutlama gibi kültürel yönü ağır basan sosyal kulüpler olarak kalmışlardır. İlk göç dalgası ile Amerika'ya gelenlerin nüfus ve maddi olanaklarının kısıtlı olması 20. yüzyılın ilk yarısında modern ve gelişmiş derneklerin kurulmasını zorlaştırmıştır. Fakat birinci ve ikinci kuşak arasındaki geçiş döneminde, toplumsal bilinci arttırdığı düşünülen, “Yankı”, “Türk Dünyası”, Anavatan, “Türk Evi” gibi birçok süreli yayın bulunmaktadır. II. Göç dalgası ile kıtaya ayak basanlar, kendilerinden önce kurulmuş bu dernekleri genellikle devam ettirme eğiliminde olmamışlardır. Muhtemelen bu durumda iki kuşak arasındaki sosyal statü farklılıkları da rol oynadığı düşünülmektedir. 1970'lere gelindiğinde Amerika'da yüze yakın Türk Derneğinin olduğu tahmin edilmektedir. Fakat bu dernekler devamlılık arz etmeyen öğrenci dernekleri de dâhil olan örgütsel yapısı zayıf ve aktif üye sayısı az olan derneklerdir (Halman, 1980; Kaya, 2003).

2.1.2. Amerika'daki Son Dönem Türk Dernekleri

II. Göç dalgasıyla Amerika'ya gelen Türklerin sosyal sermaye olarak daha avantajlı olmalarının bir sonucu olarak ve 1965 yılından itibaren göç kotalarının kalkmasıyla, Amerika'daki Türk Toplumunu daha hızlı ve etkili bir biçimde örgütlenmeye başlamıştır. Ayrıca Osmanlı ve Kurtuluş Savaşı tarihinden kalma anlaşmazlıkları Amerika'ya ithal eden Yunan ve Ermeni lobilerinin Türkiye ve Amerika'daki Türk Toplumuna karşı tuttukları saldırgan tavır, Amerika'daki Türk Toplumunu da toplumsal örgütlenmelerini sağlamlaştırma yönünde teşvik etmişlerdir. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve yıllardır ABD Kongre'sine sunulan Türkiye karşıtı tasarılar bu gerilimi yıllarca sıcak tutmuştur. Özellikle ASALA terör örgütünün şehit ettiği

diplomatlarımız Amerika'daki Türk Toplumunda büyük infiale yol açmıştır (Kaya, 2003).

III. Göç dalgasıyla Amerika'ya gelen Türkler çok çeşitli toplumsal katmanlardan gelmelerinden dolayı Türk-Amerikan Toplumunun yapısını değiştirmişlerdir. Bu değişimin getirdiği çeşitlilik, Türk-Amerikan Toplumuna dinamizm kazandırmıştır.

II. Göç Dalgasıyla gelenlerin Amerika'da doğan çocuklarının da katılmasıyla, Amerika'da kalıcı olma niyetinde olan ve gittikçe daha görünür hale gelen bir toplumdaki bahsetmemiz mümkündür. Değişen toplumun yapısına paralel olarak daha önce düzenlenen küçük piknikler büyük festivallere, toplum içinde kutlanan milli bayramlar Kongre nezdindeki bildirilere, mahallî dernekler ise genel çatı kuruluşlara evrilmiştir. Ayrıca Türk-Amerikan Toplumunun yeni liderleri sadece toplum içi sorunlara değil, soydaş-akraba toplulukların ve diğer toplumların da sorunlarına duyarlı hale gelmişlerdir (Akçapar 2010).

Bu tetikleyici etkenlerin sonucunda bugün Türk-Amerikan Toplumunun kurmuş olduğu yüzlerce STK'nın varlığından söz edebiliriz. Amerika'daki Türklerin dernekleşme kültürleri hakkında genel bilgi vermesi açısından bu STK'lar arasından dört çatı kuruluş ve bazı diğer özgün derneklerden bahsetmekte fayda görülmektedir. Bu dernekler şunlardır; (a) Türk-Amerikan Dernekleri Federasyonu (TADF), (b) Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesi (ATAA), (c) Türk-Amerikan Toplum Merkezi (TACC), (d) Türki Amerikan Birliği (TAA), (e) diğer özgün dernekler. Bu sivil toplum kuruluşlarının Türk-Amerikan toplumunun tamamını temsil ettiğini söylemek biraz iddialı bir ifade olacaktır. Özellikle tezin yazıldığı dönemde yaşanan gelişmeler sonucunda "Türken Vakfı", "Wisdom Net", "Her şey Türkiye için Platformu" gibi

oluşumların ortaya çıkması, Türk-Amerikan toplumunun sivil toplum yapılanmasının bir değişim süreci içerisinde olduğunun göstergesi olarak okunabilir. Fakat elimizde, henüz bu yapılanmaları derinlemesine analiz edebilecek kadar veri bulunmamaktadır. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen çatı kuruluşlar ve diğer STK'lar incelenmesi şu aşamada yeterli olacaktır.

a. TADF (Türk-Amerikan Dernekleri Federasyonu)

Türk Amerikan Dernekleri Federasyonu Amerika'daki Türklerin kurduğu ilk çatı kuruluş olma özelliğini taşımaktadır. 1956 yılında Türk Kıbrıs Yardım Cemiyeti ve Türk Hars Cemiyeti adlı derneklerin bir araya gelmesiyle kurulan TADF'nin merkezi New York'ta bulunmaktadır. TADF'nin merkez ofisi, New York Başkonsolosluğumuzun da yer aldığı, 1977 yılında T.C. Hükümeti tarafından BM binasının karşısındaki bir binanın satın alınarak oluşturulan Türk Evi'nin, ikinci katında yer almaktadır. TADF 2014 yılı itibariyle bünyesinde ellinin üzerinde yerel dernek barındırmaktadır.

TADF, diğer çatı kuruluşlar arasında en kozmopolit yapıya sahip olan STK olarak öne çıkmaktadır. Genel olarak, ABD'de yaşayan Türklerin nüfus olarak en yoğun olarak tercih ettiği bölge olan New York Metropolitan Bölgesi (New York, New Jersey, Connecticut ve Pennsylvania) ve çevresine hitap eden TADF, II. ve III. Göç dalgasının temsil ettiği toplumsal katmanları içermektedir. Bu yapısıyla TADF'nin, "Halkın Federasyonu" olma misyonu sık sık yöneticileri tarafından da dile getirilmektedir.

TADF bünyesinde yer alan derneklerin gösterdiği çeşitlilik bahsedilen heterojen yapıyı destekler niteliktedir. Örnek vermek gerekirse, bu dernekler arasında; Mevlana Camii Derneğinden, İstanbul Spor Kültür ve Eğitim Derneğine, Türk Ocağından, Atatürk Türk Kadınlar Birliğine (ATKB) kadar birçok farklı dernek bulunmaktadır. Ayrıca Türk-Kıbrıs Kültür ve Eğitim Derneği, Balkan Türkleri Derneği, Türkmen-Amerikan Derneği, Karaçay Türkleri Camii Derneği, Kırım Tatarları Derneği, Azerbaycan Amerikan Derneği gibi birçok soydaş-akraba derneği TADF bünyesinde birleşmiştir. Bu yapıyla TADF hem bu soydaş-akraba derneklerini desteklemekte hem de onların desteğini çeşitli organizasyonlarında hissetmektedir.

TADF'nin yıl içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin içerisinde en çok ses getireni Geleneksel Türk Günü Yürüyüşüdür. Yine üye derneklerden ATKB'nin ayakta tuttuğu Atatürk Okulu, öne çıkan faaliyetler arasındadır. “Ermeni Yalanlarına Son Mitingi” gibi Türk Toplumunu ilgilendiren konularda toplumun tepkisini göstermek, düzenli olarak Türk Toplumunun ve soydaş-akrabaların yerel lokal ve camilerinin ziyaret edilerek taleplerinin dinlenmesi ve iletişimin canlı tutulması, vatandaşlık hukuku, aile içi eğitim, öğrencilere yönelik kariyer planlama gibi konularda toplumu bilinçlendirici paneller düzenlemek, gibi toplumsal hizmetler de TADF'nin yıl içerisinde yoğunlaştığı konular arasındadır.

Özellikle 2012-2013 dönemindeki Ali Çınar'ın başkanlığında (2014 yılında göreve başlayan yeni başkan Atilla Pak'ın dönemini değerlendirmek için henüz erken olduğu düşünülmektedir.) TADF'nin lobicilik konusunda da oldukça aktif olduğu gözlenmiştir. Hem Belediye ve Eyalet düzeyinde, hem de Kongre düzeyinde yapılan

yoğun görüşmeler, Türk-Amerikan Toplumunun sesini duyurmuş ve birçok alanda itibar kazandıran gelişmelere imza atılmıştır. Sadece seçilen siyasetçiler ile değil, seçilmesi muhtemel siyasetçiler ile kurulan iyi ilişkiler sonucunda ABD Kongresindeki Turkish Caucus (Türk Dostluk Grubu)'un genişlemesine katkıda bulunulmuştur.

b. ATAA (Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesi)

Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesi, 1979 yılında, Washington Amerikan-Türk Derneği (ATA-DC) ve Maryland Amerikan-Türk Derneği (MATA-DC)'nin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. ATAA, Washington DC'de bulunan, üç katlı müstakil bir binayı merkez ofisi (Türk Evi) olarak kullanmaktadır. Kanada'dan da üye dernekleri bulunan ATAA'nın bünyesinde 2014 yılı itibariyle altmışa yakın yerel dernek bulunmaktadır. TADF ile "kardeş çatı kuruluş" olan ATAA, TADF'nin toplumsal hizmetlerinden farklı olarak siyasi olarak bilgilendirici ve önleyici çalışmalarda bulunmak üzere kurulmuştur.

ATAA'nın yapısının TADF'ye nazaran daha homojen olduğunu söylemek mümkündür. ATAA'nın bünyesindeki yerel dernekler, genellikle II. Göç Dalgası ile Amerika'ya gelenlerin ve onların çocuklarının kurmuş olduğu derneklerdir. Buna karşın, Türk Amerikan Toplumunun III. Göç Dalgası ile yaşadığı değişimin ATAA'yı da dönüştürmeye başladığının izleri de mevcuttur. ATAA'nın kuruluşundaki en önemli hedeflerden biri ABD genelinde yaşayan küçük-büyük Türk Topluluklarının Washington-DC'deki sesi olabilmektir.

ATAA'nın yıl içerisinde yapmış olduğu faaliyetlerini, siyasi olarak daha etkin bir toplum yaratmak üzere Türk-Amerikan Toplumunu bilgilendirici ve Türk-Amerikan ilişkilerini geliştirmek, rakip lobilerin hamlelerine karşı Türkiye'nin çıkarlarını korumak üzere Amerikan Kongresi, basını, kamuoyu nezdinde Türkiye'yi tanıtıcı çalışmalarda bulunmak olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Bu faaliyetler arasında en çok öne çıkanlar; 2014 yılında 34.'sü düzenlenen Türk-Amerikan Liderlik Konferansı ve TABAN (Turkish American Broad Advocacy Network – Türk Amerikan Geniş Savunuculuk Ağı)'dır. Bunların dışında, örneğin, ATAA üye derneklerinden ATA-DC'nin her yıl Washington DC'de düzenlediği Türk Kültür Ayı Festivali, Başkentte yaşayan siyasilere, bürokratlara ve diplomatlara Türk Kültürünü tanıtmaktadır. Bu organizasyon yerel medya organları tarafından da en başarılı etnik festivaller arasında gösterilmektedir.

TABAN projesinin amacı ABD genelinde yaşayan Türk-Amerikan Toplumunu lobicilik, savunuculuk ve siyasi katılım gibi konularda bilinçlendirebilmektir. Liderlik Konferansı ise her yıl Washington DC'de paydaş STK'lar ile birlikte o yılki Türk-Amerikan Toplumunun gündemini ve hedeflerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ahıskalı, Azeri, Boşnak, Kuzey Kıbrıslı, Türkmen, Somalili vd. birçok soydaş-akraba STK'sının temsilcilerinin de katıldığı konferansın 2014 yılındaki sloganı “Strenght in Diversity (Farklılıktaki Güç)” idi. Ayrıca ATAA, 2013 yılında ABD'de yaşayan Somali Toplumunu ve Kızılderililer ile kurdukları iyi ilişkilerle dikkatleri üzerine çekmiştir. Liderlik Konferansında işlenen konuların içeriği, ATAA'nın soydaş-akraba topluluklara eskiye nazaran daha çok ilgi duyduğunun sinyallerini vermeye başlamıştır.

c. *TACC (Türk-Amerikan Toplum Merkezi)*

Türk-Amerikan Toplum Merkezi, ilk olarak 1993 yılında Türk-Amerikan İslam Derneği (TAİF) olarak kurulmuş, 2003 yılında ise bugünkü adını almıştır. Merkezi Washington DC yakınlarındaki Maryland Eyaletinde bulunan TACC'nin bünyesinde 2014 yılı itibariyle yirmiye yakın dernek bulunmaktadır. Bu derneklerin tamamı cami derneği niteliğindeki dini kurumsal yapılanmalardır. TACC'nin başkanlığını T.C. Washington Din ve Sosyal Hizmetler Müşaviri yapmaktadır. Fakat toplum içerisinde seçilen bir lider Genel Sekreter sıfatıyla TACC'nin çalışmalarına yön vermektedir.

TACC, kuruluş dönemi ve genel üye profili itibariyle tamamen III. Göç Dalgasıyla gelen muhafazakâr Türk göçmenleri temsil etmektedir. Asıl hedefi Türk-Amerikan Toplumu içerisinde kültürel ve dini kimliğin muhafaza edilmesi olan TACC, milli bayramların kutlanması, Türkçe öğretimi, geleneksel Türk sanatları kursları, dini günlerde toplumu bir araya getirmek gibi faaliyetler düzenlemektedir. TADF ve ATAA ile iyi ilişkiler içerisinde olan TACC, bahsedilen kültürel ve dini faaliyetlerinin yanında lobicilik ve siyasi bilinçlendirme konularında diğer çatı kuruluşlara destek olmaktadır. Örneğin, ATAA'nın düzenlediği Liderlik Konferansının paydaşlarından biri olan TACC'nin, Türk-Amerikan Toplumunun ABD Kongresi nezdindeki tüm ortak girişimlerinde imzasını görmek mümkündür.

TACC'ye bağlı yerel derneklerin soydaş-akrabalar ile işbirliği içerisinde olduğu görülmektedir. Fakat TACC'nin soydaş-akraba topluluklar ile kurumsal bir işbirliği içerisinde olduğunu söylemek güçtür. Diyanet İşleri Başkanlığı ile birlikte yürütülen

proje kapsamında Lanham bölgesinde yaklaşık 240 dönümlük bir arazide Türk-İslam Kültür Merkezi kurmayı hedefleyen TACC'nin enerjisinin büyük bir kısmının bu projeye aktarması nedeniyle henüz soydaş-akraba topluluklar ile kurumsal bir işbirliği kuracak insan kaynağına sahip olmadığı söylenebilir.

d. TAA (Türki-Amerikan Birliği)

Türki Amerikan Birliği, 2010 yılında, Washington DC'de 6 yerel federasyonun arasındaki eşgüdümü sağlamak üzere kurulan bir konfederasyondur. 2014 yılı itibariyle TAA bünyesinde iki yüzün üzerinde yerel dernek bulunmaktadır. Bir kısmı küçük, işlevsel amaçlı (örn: yılda bir festival organize etmek) olan bu dernekler ABD genelinde 45 eyalete yayılmış durumdadırlar.

TAA, ABD'deki Gülen hareketinin STK yapılanması olup III. Göç Dalgası ile Amerika'ya gelen göçmenlerin kurmuş olduğu bir konfederasyondur. TAA'ya bağlı dernekler ticaret odalarından, cami derneklerine, Türkçe Olimpiyatı organizasyon derneklerinden, düşünce kuruluşlarına, diyalog amaçlı kurulmuş derneklerden, festival düzenlemek ve Türkçe eğitimi için kurulmuş olan derneklere kadar çeşitlilik göstermektedir. Ayrıca TAA bünyesinde, Amerikan eğitim sistemi dâhilindeki "Charter School" sistemiyle kurulmuş olan birçok okul bulunmaktadır.

TAA'nın en çok ses getiren faaliyetlerinden biri her yıl Washington DC'de, ABD, Türkiye ve Orta Asya ülkelerinden siyasetçilerin katılımıyla düzenlenen Türki-Amerikan Kongresidir. 2014 yılında 4.'sü düzenlenen bu kongreler için seçilen tema genellikle enerji ve ticaret gibi konular olmaktadır. İsmindeki "Türki" ifadesinden de

anlaşılabileceği gibi TAA, Balkanlar ve Orta Asya'dan Amerika'ya göç eden soydaş-akraba toplulukları da aynı açıta altında buluşturma hedefindedir.

e. Diğer STK'lar

Yukarıda bahsedilen 4 çatı kuruluşunun haricinde Türk-Amerikan Toplumu tarafından son dönemde kurulmuş olan çok çeşitli dernekler bulunmaktadır. Kendi alanlarında özgün çalışmalara imza atan bu dernekler hakkında genel bilgi vermesi açısından 3 dernek örnek verilecektir. Bu dernekler şunlardır: Türk-Amerikan Bilim insanları ve Akademisyenler Derneği (TASSA), Amerika Türk Koalisyonu (TCA), Türk-Amerikan Sanayi ve Ticaret Odası (TACCI)

TASSA (Türk-Amerikan Bilim insanları ve Akademisyenler Derneği)

Türk-Amerikan Bilim insanları ve Akademisyenler Derneği, 2004 yılında, Washington DC'de kurulmuştur. Beyin göçü kapsamında çoğunlukla III. Göç Dalgası ile Amerika'ya giden bilim insanı ve akademisyenlerin üyesi olduğu TASSA, dünya çapında başarılar elde etmiş isimleri de bünyesinde barındırmaktadır.

Dünyadaki en elit Türk bilim insanlarından oluşan bu derneğin amacı, Türkiye ve ABD arasında bilgi birikimi ve bilim insanı akışını kolaylaştırmak, bu sayede de iki ülke arasındaki bilimsel işbirliğine katkıda bulunmaktır. TASSA'nın en çok ses getiren faaliyetlerinden birisi yıllık olarak düzenledikleri konferanstır. Bu konferans sayesinde Amerika'nın farklı bölgelerinden ve Türkiye'den bilim insanları bir araya gelerek paylaşımda bulunmaktadır. Ayrıca yayınlanan bülten aracılığıyla Türk bilim insanları ve çalışmaları tanıtılmaya çalışılmaktadır. Soydaş-akraba

topluluklardan üyelerin de yer aldığı TASSA'nın vizyon olarak soydaş-akraba topluluklarla işbirliğine gitme gibi bir amacı yoktur.

TCA (Amerika Türk Koalisyonu – Turkish Coalition of America)

Amerika Türk Koalisyonu, 2007 yılında, Washington DC'de kurulmuştur. 2014 yılı itibariyle Boston ve İstanbul'da da ofisleri bulunmaktadır. Profesyonel (maaşlı) bir ekip tarafından yönetilen TCA, burslu stajyerlerin ve gönüllülerin de katkısıyla ABD'de Türkler tarafından kurulmuş en sistemli çalışan STK olma özelliğini taşımaktadır.

TCA'nın hedefleri arasında Türk-Amerikan ilişkilerinin geliştirilmesi, Amerikan kamuoyu ve Türk-Amerikan Toplumunun Türkiye hakkında bilinçlendirilmesi, Türk-Amerikan Toplumunun geleceğin liderlerini yetiştirmesine destek olunması, Türk kültürünün ve sanatının tanıtılması, Türkiye tarihi hakkında doğru bilgilerin Amerikan kamuoyu ile paylaşılması gibi hedefler sayılabilir.

Bu hedefleri gerçekleştirebilmek amacıyla TCA, her yıl Türk-Amerikan Toplumunun siyasete ilgi duyan gençleri için ABD Kongre üyelerini ofislerinde stajlar ayarlamakta, diğer başarılı öğrencilere ise farklı alanlarda burs ve staj imkânları tanımaktadır. Türk sanatçıların çeşitli sergilerine destek olan TCA, Osmanlı ve Türk tarihine ilişkin araştırma ve konferansları da desteklemektedir. Ayrıca lobicilik tecrübesiyle ABD Kongresinde bulunan “Turkish Caucus – Türk-Amerikan Dostluk Grubu” nun genişlemesine büyük katkıda bulunmaktadır. Türk-Amerikan Toplumunun bireylerini haklarını savunmaları konusunda bilinçlendirmeye çalışan

TCA, kurmuş olduğu TALDF (Türk-Amerikan Hukuki Savunma Fonu) aracılığıyla Türk Toplumunu ilgilendiren davalarda profesyonel destek hizmeti sunmaktadır.

Kongre nezdinde oldukça iyi ilişkiler geliştiren TCA'nın, en dikkat çeken programlarından birisi, Amerika'da yaşayan Ermeni öğrencilere Türkiye'de eğitim görme imkânı sunan burs programıdır. Ayrıca TCA'nın Amerikan Toplumunu içerisindeki azınlık gruplara (Afro-Amerikalı, Latin Amerikalı, Kızılderili, Boşnak, Makedon) yönelik özel olarak sunduğu burs programları da mevcuttur. TCA'nın özellikle Amerika'da yaşayan Makedon ve Boşnak toplumu ile yakın işbirliği içerisinde olduğu söylenebilir.

TACCI (Türk-Amerikan Sanayi ve Ticaret Odası)

Türk-Amerikan Sanayi ve Ticaret Odası, 2002 yılında, New York'ta kurulmuştur. TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) ile T.C. Ekonomi Bakanlığı'nın da temsil edildiği TACCI bünyesinde 100'ün üzerinde firma ve iş adamı bulunmaktadır.

TACCI'nin temel kuruluş amacı, Türkiye ve ABD arasındaki ticaret hacmini arttırmak, iki ülke arasındaki doğrudan yatırım yapmak isteyen yatırımcılara destek olmak ve seçkin Türk markalarının ABD pazarına açılmasına destek olmaktır. Türk-Amerikan Toplumunun çeşitli faaliyetlerine de destek olan TACCI'nin özel olarak soydaş-akraba toplulukları ile işbirliğine gitme gibi bir gündemi bulunmamaktadır.

2.1.3. Amerika'daki Türk Camileri

İbadet alanlarını, insanların sadece dini vecibelerini yerine getirdiği alanlar olarak tanımlamak yetersiz kalacaktır. İbadethaneler, insanların kendilerini anlamlandırdıkları, belirli bir toplum ve kültürün ahlaki değerlerinin öğrenildiği, yeniden üretildiği ve nesilden nesle aktarıldığı kutsal mekânlardır. Aynı dine mensup insanları bir araya getiren, bu insanların iletişim kurmasını ve paylaşımda bulunmasını sağlayan bu mekânlar, özellikle “gurbette” olan insanlar için toplumsal kimliğin inşa edildiği en önemli kurumlardan biri olmaktadır (Barot 1993; Ernst 1987).

Amerika’ya I. Göç Dalgasıyla göç eden Türklerin ve kendilerinin yetiştirdiği 2. ve 3. kuşağın hızlıca asimile olarak bugün izlerine ulaşılması güç hale gelmesindeki en önemli etkenlerden birisi o dönemde Amerika’da kalıcı olma psikolojisinde olunmaması ve ne STK ne de cami düzeyinde örgütlenilmemiş olunmasıdır. Hatta o dönemde Amerika’da cami olmaması nedeniyle, Amerika’da doğan çocuklarının Allah’ın varlığından haberdar olmaları amacıyla, çocuklarını kiliselere götüren Türklerin varlığı bile bilinmektedir. İlk göç dalgası ile gidip, kıtada kalıcı olmaya başlayan birçok Türk daha sonradan dini kurumsallaşmanın eksikliğini hissetmiş ve çocuklarına Müslümanlığı öğretememenin pişmanlığını yaşamışlardır (Ahmed 1993).

II. Göç Dalgası ile Amerika’ya giden Türkler, bahsedilen nedenlerden dolayı, kıtaya kendilerinden önce gelen Türklerin oluşturmuş olduğu dini kurumlarla karşılaşmamışlardır. Keza bu göç dalgasıyla gelenlerin, genel itibariyle, dini hassasiyetlerinin ön planda olduğunu söylemek de güçtür. İslamiyet’i Türk kimliklerinin kültürel bir ögesi olarak gören bu göçmenlerin Amerika’da doğan çocuklarının da genellikle Türkçe ’ye hâkim olmadıkları ve yabancı eşlerinden sahip

oldukları onların çocuklarının ise Türkiye’yi ancak dedelerinin yaşadığı “otantik” bir ülke olarak gördükleri söylenebilir. Dolayısıyla bu göç dalgası ile gelen Türklerin de Amerika’da dini kurumsallaşmaya gitmedikleri görülmektedir (Güngör 2011).

İlk iki göç dalgasına yönelik yapılan genellemeye rağmen bu yıllarda da Amerika’da İslamiyet’in yaşatılmasına yönelik çabalar olmuştur. Hatta 1908 yılında, Osman Devleti, Muhammed Ali Efendi adında bir imamı New York’a göndermiştir. Bu bölgede yaşayan Müslümanları bir araya getirmeye çalışan Muhammed Ali Efendi’nin çabaları Amerika’da bir cami inşa edilmesi için yeterli olamamıştır. Türklerin kurduğu bir cami olmaması nedeniyle Amerika’daki Türkler, 1960’lı yıllarda ilk kurumsal anlamda camilerin oluşturulmasına kadar, Arap, Amerikalı ve Güney Asyalı diğer Müslüman grupların kurdukları camilerde ibadet etmişlerdir (Bilge 1994).

1980’li yıllardan sonra, Türk-Amerikan Toplumunun giderek daha görünür hale gelmesinden, kimliklerini ancak dini mekânlar oluşturarak koruyabileceklerini kanısına varmalarından ve III. Göç Dalgası ile Amerika’ya giden Türklerin dini hassasiyetlerinden dolayı, Amerika’da hızlı bir şekilde Türk camilerinin sayısında bir artış gözlemlenmiştir. Fakat kültürel ve milliyetçi yönü ağır basan bu camiler Türklerin, dinsel mekân anlamında, sadece ana akım Amerikalı Müslümanlardan değil, dil problemi nedeniyle, diğer Müslüman gruplardan da soyutlanması sonucunu doğurmuştur. Mimari yapıları Türkiye’deki camilere benzeyen bu camilere çoğunlukla Osmanlı Padişahlarının isimleri verilmiştir. Türk Kültürünün örnekleriyle bezenen bu camilerin hepsinde göndere Türk Bayrağı çekilmiştir (Kaya 2005; Akçapar 2010).

Türk-Amerikan Toplumu ile diğer Müslüman toplulukların ortak dini mekânları paylaşmıyor olmasının altında, Türklerin kurmuş olduğu camilerin milliyetçi atmosferinin yanında, bir takım yetersizliklerin de yattığı söylenebilir. Bu camilerde görev yapan din görevlilerinin genellikle İngilizce bilmiyor olmaları ya da İngilizce dua edilen camilere gelen Türk cemaatin de çoğunluğunun İngilizce ibadet edecek kadar İngilizce 'ye hâkim olmamaları bu yetersizliklerin başında gelmektedir. Bunun yanında özellikle Cuma Hutbelerinin İngilizce ve Arapça olarak okunduğu bazı Türk camilerine de gelen cemaatin %60-90 oranında Türklerden oluştuğu görülmektedir. Aynı şekilde genellikle Türklerin de diğer Müslüman toplulukların camilerine gitmek yerine Türk camilerini tercih ettikleri görülmektedir (Kaya 2005).

Amerika'da Kırım Türklerinin, Karaçay Türklerinin, bazı hemşeri derneklerinin kurup yönettiği veya örneğin Süleyman Hilmi Tunahan'a bağlı camilerin varlığı dikkat çekmektedir. Fakat bu ayrışma camilerin yönetim mekanizmaları ile sınırlı kalmaktadır. Türk-Amerikan Toplumu içerisinde bu camiler arasında keskin bir ayrım söz konusu değildir. Bu anlamda Amerika'da yaşayan Türklerin camilerinin, Avrupa'da yaşayan Türkler 'de görüldüğü gibi ideolojik ve politik ayrışmalara sahne olmadığı görülmektedir. Türk-Amerikan Toplumunun dini inançlarının yoğunluk ve kültür anlamında tamamen homojen bir yapıda olduğunu söylemek imkânsızdır. Fakat camilerin Türk-Amerikan Toplumu birleştirme konusunda oldukça başarılı toplumsal mekânlar olduğu söylemek yerinde olacaktır (Güngör 2011).

Bugün Türk-Amerikan Toplumu yerleştiği her bölgede kendi ihtiyaçlarını karşılayacak cami-mescitlerini kurmuştur. Türkiye'den ABD'ye camilerde görev

yapmak üzere gitmek isteyen imamlar oturum, çalışma izni gibi konularda sıkıntı yaşamamaktadır. Kurulan camilerin imam ihtiyacının bir kısmını Diyanet İşleri Başkanlığı Türkiye’den görevlendirme yaparak, bir kısmını diğer dini gruplar yine Türkiye’den karşılamaktadır. Bazı camilerin din görevlisi ihtiyacı ise toplum içerisinde karşılanmaya çalışılmaktadır. Avrupa’nın bazı ülkelerinin aksine ABD’de minareli cami inşaatını engelleyen bir yasak da bulunmamaktadır. Fakat böyle bir inşaatın gerçekleştirilebilmesi için o bölgede yaşayan halkın (her türlü inşaat için gerekli olan) onayının alınması gerekmektedir.

Türk-Amerikan Toplumunda, son dönemde, Türk kültür-sanatını, mimarisini yansıtan, hem spor hem kongre merkezlerini içeren ve merkezinde de cami bulunan büyük Türk-İslam Kültür merkezleri inşa etme eğilimi görülmektedir. ABD’de Türk-Amerikan Toplumunun gittikçe daha görünür ve kalıcı hale geldiğinin bir işareti olan bu merkezler, klasik Osmanlı cami merkezli şehirleşme kültürünün de birer modern örneğini sergilemektedirler. Bu projeler arasında en çok dikkat çeken Maryland Eyaleti’nin Lanham bölgesinde TACC (Türk-Amerikan Toplum Merkezi)’nin T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı ile birlikte yürüttüğü projedir. Yaklaşık 240 dönüm alanda inşaatına devam edilen bu merkezin 2014 yılı sonuna kadar tamamlanması beklenmektedir. Projeye göre bahsedilen merkezin içerisinde; 700 kişiye hizmet edecek cami, kültür merkezi, kütüphane, amfi tiyatro, fuar alanı, bilgisayar laboratuvarı, Türk hamamı, yüzme havuzu, spor salonu, kahve evi gibi dini, kültürel ve sosyal alanlar bulunacaktır.

2.1.4. Okullar

Okullar, toplumun yetiştirdiği yeni nesillerin karşılaştığı ilk toplumsal kurumlardan biridir. Bu yönüyle okullar, toplumsal kültürün yeniden üretildiği, toplum olma bilincinin yeni nesillere aktarıldığı kurumlar olarak öne çıkmaktadır. Göçmenler açısından ise okullar, kabul eden ülkenin “ulus devlet” duvarlarının yüksekliğine bağlı olarak, uyum veya asimilasyonun gerçekteştiği toplumsal mekânlardır (Dwyer 1994).

Türk-Amerikan Toplumunun da öz kültürlerinden kopuş yaşamamak için sahip çıkmaları gerektiğinin farkına vardığı (camilerin yanı sıra) diğer toplumsal kurum okullar olmuştur. Özellikle derneklerin bünyesinde akşam okulları veya hafta sonu okulları formatında verilen Türkçe kursları, yeni nesillerin öz kültürleri ile kurdukları en hayati bağlardan biri olmaktadır. Derneklerin kuruluş amacına göre bu kursların müfredatındaki milli ve dini içeriklerin yoğunluğu da farklılık göstermektedir. Bu okullar arasında en köklü ve öne çıkanı Atatürk Okulu’dur (Kaya 2003).

Atatürk Okulu, Amerika Türk Kadınlar Birliği (ATKB) tarafından 1971 yılında kurulmuş olup New York’ta faaliyet göstermektedir. Okul bünyesinde, 4-14 yaş arasındaki öğrencilere, Türkçe dilbilgisi derslerinin yanında Matematik ve Fen dersleri de gösterilmektedir. Ayrıca okul bünyesinde milli bayramlar da öğrencilerle kutlanmakta ve böylece yeni nesillere bu kültürel öğeler aktarılmaya çalışılmaktadır. Okulun düzenlediği 23 Nisan etkinlikleri, bu bölgede yaşayan çocukların Özbek, Kırım Türkü, Arnavut ve Makedon çocuklarla bir araya geldiği ve birlik mesajı içeren önemli etkinliklerden biri olmaktadır.

Amerika'nın farklı bölgelerindeki derneklerin kurmuş olduğu hafta sonu okullarının yanı sıra ABD'de Gülen hareketine bağlı yüzün üzerinde tam zamanlı okulun olduğu bilinmektedir. Amerikan eğitim sistemindeki "Charter School" modeline göre yönetilen bu okulların tam anlamıyla Türk-Amerikan Toplumunun kurmuş olduğu Türk Okulları olduğunu söylemek güçtür. Bütçesi ABD Yönetimi tarafından karşılanan bu okullarda Türkçe veya İslami bir müfredat uygulanmamaktadır. Fakat Türk Toplumunun yoğun olarak yaşadığı New York, New Jersey gibi bölgelerdeki okullarda yoğun bir Türk ve soydaş-akraba öğrenci nüfusu gözlemlenmektedir.

2.1.5. Kültürel Şenlikler

Festivaller, göçmen topluluklara kendi kültürlerini, anlatmak istedikleri şekliyle, toplumun geri kalanına sunma fırsatı veren toplumsal sahnelerdir. Ayrıca festivaller aracılığıyla göçmen topluluklar, kendi toplumları içerisindeki birlik, beraberlik ruhunu güçlendirmeyi amaçlamaktadırlar. Bu anlamda festivaller göçmen topluluklar açısından toplumsal kimliğin inşa edildiği toplumsal kurumlardan biridir.

Türk-Amerikan Toplumunu, ABD'nin çeşitli bölgelerinde, her yıl ölçeği gittikçe büyüyen ve daha fazla dikkat çekmeye başlayan festivaller düzenlemektedirler. Bu festivallerin içeriğine ilişkin öne çıkan 3 ortak özellik göze çarpmaktadır; (i) Osmanlı tarihi ile kurulan bağlantı, (ii) Atatürk ve Cumhuriyet hakkında hazırlanmış özel bölümler, (iii) Tasavvuf vurgusu. Amerika'daki Türk festivallerinin ortak yönü olan bu öğeler, Türk-Amerikan Toplumunu tarafından dışarıya, köklü bir tarihe sahip olan, modern ve laik, aynı zamanda da "düşman olarak görülmemesi gereken" bir İslam kültürüne sahip olunduğunun mesajı olarak okunabilir (Micallef 2004).

Türk-Amerikan Toplumu tarafından düzenlenen festivallerin en çok ses getireni, her yıl Mayıs ayında gerçekleşen Türk Günü Yürüyüşüdür. 1981 yılından bu yana, her 19 Mayıs'ta New York'ta düzenlenen yürüyüş, ilk kez Ermeni terör örgütü ASALA'nın Türk diplomatlarımızı şehit etmesine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Uluslararası terörizme karşı güçlü ve barışçıl mesaj vermek isteyen Türk-Amerikan Toplumu, o tarihten itibaren kendilerini ancak Amerikan Toplumu içerisinde daha fazla görünür olarak anlatabileceklerinin farkına varmış ve bu protestoyu bir kültür festivaline dönüştürmüştür. Toplum içerisinde farklı sosyal statüye ve kültürel-dini önceliklere sahip bireyleri bir araya getiren bu festival, Türk-Amerikan Toplumu açısından önemli bir birleştirici unsur olmaktadır (Kaya 2003).

Türk Günü Yürüyüşünün haricinde Türk-Amerikan Toplumunun yaşadığı her bölgede Türk kültür festivalleri düzenlenmektedir. Farklı dernekleri ayrı ayrı veya bir araya gelerek işbirliği halinde düzenlediği bu etkinlikler, soydaş-akraba topluluklar için de yer alabilecekleri birer sahne olma işlevini görmektedir. Bu festivaller, soydaş-akraba toplulukların da katılımıyla “dışarıya” karşı bir tür birlik mesajı verme vesilesi olurken, soydaş-akraba topluluklar ile kurulan toplumsal kimliğin kültürel altyapısını güçlendirici bir işlev de taşıdığı söylenebilir. (Micallef 2004).

2.2. ABD’de Müslümanların Kurumsallaşma Süreci

Müslümanların Amerika’ya geliş serüvenlerini açıklayan beş ana göç dalgasını incelediğimizde, ABD’deki Müslüman Toplumun farklı dönemlerde, farklı coğrafyalardan gelen, farklı etnik kökene sahip, İslami anlayış ve uygulama

bakımından da çeşitlilik arz eden bir toplum yapısı gösterdiğini tespit etmek zor olmayacaktır. Dolayısıyla Amerika’da Müslüman kimliğinin inşası, Türk kimliğinin inşasına göre daha karmaşık bir süreci temsil etmektedir. Buna paralel olarak, farklı etnik kimlikleri aynı potada (melting pot) eriterek ortak Amerikan Rüyası doğrultusunda motive etme konusunda başarılı olan Amerikan Kültürü de, dini kimlikleri “içerisinde eritebilme” konusunda farklı tepkiler göstermiştir. Bu bölümde, dinamik bir yapıya sahip olan Amerika’daki Müslüman kimliğinin inşası sürecini anlamamıza yardımcı olacağı düşünülen toplumsal dönüşümler ele alınacaktır. Ayrıca bu dönüşümlerin meyvesi olan bugünkü toplumsal kurumlar incelenecektir.

Amerika’ya ilk gelen Müslümanların sahip olduğu toplumsal psikoloji bugünkü Amerikalı Müslüman Toplumuna göre ciddi farklılık gösteriyordu. O dönemde Batı ile Müslüman coğrafya arasındaki bu psikolojik duvarı ören duvarın tuğlaları, kölelik sistemi, sömürgecilik tecrübesi ve kaybedilen üstünlük duygusu gibi etkenlerdi. Kıtanın ilk Müslümanları, Batı ile olan ilişkilerinde “zayıf” tarafı temsil ettikleri, köleleştiren-köle olan, sömürgeleştiren-sömürgeleşen, işgal eden-işgale uğrayan gibi psikolojik etkenlerin oluşturduğu bir atmosferde hayatta kalmalarını sağlayacak bir toplumsal tepki geliştirmişlerdi. Bu tepki, I. Göç dalgası ile Amerika’ya giden Türkler’in göstermiş olduğu tepkiye benzemektedir. Dolayısıyla Amerika’daki birinci nesil Müslümanlar genellikle, Amerika’yı sosyo-ekonomik düzeylerini geliştirmek amacıyla belirli bir süre kalacakları ve ardından geride bıraktıkları vatanlarına geri dönecekleri bir yer olarak görmüşlerdir. Bu durum aynı şekilde ilk nesil Müslüman Toplumunu da kalıcı toplumsal kurumlar oluşturmaktan alıkoymuştur (Haddad 2000).

Bugün Amerika'daki Müslümanlar, ABD'nin kuruluşundan bu yana kıtada var olduklarının bilincindedirler. Müslümanlar, 19. yüzyılda ortaya koydukları işgücü ile ABD'nin süper güç olmasındaki en önemli etkenlerden biri olan ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmuşlardır. Yazdıkları kölelik dönemini anlatan eserleriyle edebiyatta, Caz müziğinde geliştirdikleri yeni türlerle müzikte, boks ve basketbol dallarında yetiştirdikleri süper-starlarla ise sporda derin izler bırakarak Amerikan popüler kültürünün seyrini değiştirmişlerdir. Günümüzde Müslümanlar, bürokrasi ve siyaset alanında önemli görevler almakta, kurdukları devasa şirketler vasıtasıyla ekonomide, Müslüman bilim insanlarının buluşlarıyla teknolojide ABD'ye vazgeçilmez bir katkı sunmaktadırlar. Buna ek olarak istatistiklere göre, 21. yüzyılın ilk yarısı tamamlanmadan, Müslüman coğrafyadan Amerika'ya göç edenlerin ve İslamiyet'i seçen Amerikalıların sayısında bir artış olmadan sadece doğum oranlarındaki fark göz önünde bulundurulduğunda, İslamiyet'in ABD'de Museviliği geride bırakarak ikinci büyük din olması beklenmektedir. Dolayısıyla Amerikalı Müslümanlar, artık kalıcı olma psikolojisiyle kimliklerini inşa etmekte, bu doğrultuda toplumsal kurumlarını oluşturmaktadır (Curtis 2009; Esposito 2000).

Beşeri sermaye bakımından İslam âleminin en elit kesimini temsil eden Amerikalı Müslümanlar, toplumsal kimliklerini inşa ederken Müslüman Toplumu içerisindeki çeşitlilikten olduğu kadar, Amerikan Toplumu içerisindeki dinamiklerden de etkilenmişlerdir. Baskın Amerikan Kültürü, 20. yüzyılın ikinci yarısının başından bu yana, üçlü bir dini ittifak (Protestan, Katolik ve Yahudi) etrafında şekillenmektedir. Popüler tabiriyle "Judeo-Cristian (Yahudi-Hristiyan)" olarak anılan ve Amerikan Kültürünün temel dini ögesi olarak günümüzde sıkça dillendirilmekte olan bu dini

ittifak çok açık bir şekilde İslamiyet'i ve Müslümanları dışlamaktadır. Göçmenlerin oluşturduğu bir toplum olan Amerikan Toplumunu, nereden geldiklerine bakmaksızın, okullar, kiliseler, ordu, mahkemeler ve diğer toplumsal kurumlarıyla, yeni gelen göçmenleri "gönüllü asimilasyon" sürecine tabi tutarak "Amerikanlaştırma" yı seçerken, Müslüman göçmenleri "ötekileştirme" yolunu seçmiştir (Haddad 2000).

Amerika'da yaşayan Müslümanların toplumsal kimlik inşası sürecinde bahsedilen ötekileştirmeye karşı üretebilecekleri iki farklı toplumsal hayatta kalma stratejisi vardı. Bu seçeneklerden ilki Müslümanların salt dini kimliklerine sarılıp "Amerika'daki Müslümanlar" olarak kalması, diğeri ise yerele uyum sağlayarak "Müslüman Amerikalılar" olarak Amerikan Toplumuna uyum sağlamalarıydı. Seküler görünümlü Yahudi-Hristiyan Amerikan Toplumuna, Müslümanların kimliklerini koruyarak uyum sağlayabilecekleri yönündeki şüpheleri Müslümanların başlarda içe kapanmaları sonucunu doğurmuştur. Fakat Müslümanların 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Amerika'da oluşturdukları toplumsal kurumlar, seçilen stratejinin değiştiğini işaret etmektedir (Esposito 2000).

2.2.1. İlk Kurumsallaşma Örnekleri

ABD'de bir Müslüman tarafından kurulduğu kayıtlara geçen ilk toplumsal kurum Alexander Russell Webb'in 1893 yılında kurmuş olduğu "The American Moslem Brotherhood – Amerikan Müslüman Kardeşliği" dir. 1846 yılında New York'da doğan Webb, 1887 yılında ABD Yönetimi tarafından Manila/Filipinler'e diplomat olarak atanış ve burada İslamiyet'ten etkilenerek 1888 yılında Müslüman olmuştur. Daha sonra New York'a dönen Webb, Sultan II. Abdülhamit tarafından Fahri

Başkonsolos ilan edilmiştir. New York/Manhattan'da küçük bir mescit de oluşturan Webb, yayınladığı kitap, gazete ve dergilerle hem İslamiyet'i Amerikalılara anlatmaya çalışmış hem de 1915 olaylarının ABD'deki Ermeniler tarafından yanlış olarak anlatılmasına karşı yazılar yazmıştır. Fakat bu girişimler, Amerika'nın ilk beyaz mühtedilerinden olan Webb'in bireysel çabaları olarak kalmış ve arzu ettiği desteği bulamamıştır (Abd-Allah 2006).

Amerika'daki ilk Müslümanlar, kıtaya geldiklerinde ne namaz kılacak bir mescit ne de çocuklarına İslamiyet'i öğretecekleri bir okul bulamadılar. Bunun haricinde oruç tutma, kurban kesme gibi ibadetlerini yerine getirmek için de uygun bir toplumsal ortam da yoktu. Dolayısıyla birinci nesil Müslümanlar toplumsal hayatlarını, kurumsal destek olmaksızın, toplum içerisindeki "yabancı" olarak kurgulamışlardı. Fakat Amerika'ya I. Göç dalgasıyla gelen ve başarılı olarak kalmaya karar veren Müslümanlar, geldikleri bölgelerdeki komşuları ve akrabaları açısından Amerika'yı cazip kılmışlardır. II. Göç dalgasıyla kalabalıklaşmaya başlayan Müslümanların toplumsal ihtiyaçları ise, onları bu yönde kurumlar oluşturmaya yönlendirmiştir. Örneğin, toplumun yaşlanmaya başlaması ve hayatlarını kaybedenlerin sayısının artması "Müslüman Mezarlığı" oluşturma ihtiyacını, yeni neslin evlenme yaşlarının gelmesi ve aynı inancı paylaşan eş bulma sorunu gençlerin bir araya gelebildiği gençlik kulüplerinin kurulması ihtiyacını, Amerika'da doğan çocukların okullarda İslamiyet hakkında bilgi edinememeleri hafta sonu okullarının kurulması ihtiyacını, toplu olarak ibadet edilecek alan sıkıntısı ise camilerin kurulması ihtiyacını beraberinde getirmiştir (Ahmed 1991).

Bahsedilen bu ilk toplumsal kurumların, hem örgütsel yapı olarak hem de vizyon olarak, Müslüman Toplumun dini ve sosyal olarak gelişmesine çok ciddi katkılar sağladığını söylemek iyimser bir ifade olacaktır. Keza o dönemde kurulan çoğu cami daha sonra yıkılmış veya restoran, diğer ticari amaçlar ve hatta kiliseye dönüştürülmek üzere elden çıkarılmıştır. 20. yüzyılın başında kurulan ve günümüze kadar devam eden çok az sayıda toplumsal kurum bulunmaktadır. Bu ilk kurumları, yeni kıtada kültürün korunması konusundaki acil ihtiyacı karşılamak üzere oluşturulmuş kurumlar olarak görmek yerinde olacaktır. Fakat kurulan kurumlar uzun soluklu olmasa bile bu dönemde, Amerika'nın farklı bölgelerinde Müslümanlar tarafından oluşturmuş toplumsal kurumlara rastlamak mümkündür (Ahmed 1991; Smith 2009).

Müslümanların Amerika'daki kurmuş olduğu ilk toplumsal kurumlar, o dönemde göçmen işçilerin yoğunlukla tercih ettiği bölgelerdedir. Bu bölgelerden biri Midwest (Orta batı) olarak bilinen bölgedir. 1900'lerin başlarında Kuzey Dakota'nın Ross bölgesindeki Lübnanlı göçmenlerin bir araya gelerek namaz kıldıkları ve 1930 yılında da bir cami (bugün bu caminin bulunduğu alanda bronz kubbeli yeni bir cami bulunmaktadır) inşa ettikleri bilinmektedir. Indiana Eyaleti'nin Michigan şehrinde ise 1914 yılında, Suriyeli ve Lübnanlı göçmenler tarafından bir İslami Merkez kurulmuş, merkeze diğer Müslüman göçmenlerin de bu merkeze ilgi göstermesiyle 1924 yılında "Modern Çağ Arap İslam Toplumu" adını almıştır. Bugün "Mother Mosque of America – Amerika'daki camilerin anası" olarak bilinen cami, Iowa

Eyaletinin Cedar Rapids şehrinde yaşayan Müslümanlar tarafından 1920 yılında² oluşturulmuş olan mescittir (Curtis 2009; Smith 2009).

Müslüman göçmenlerin yoğun olarak yerleştiği ve ilk toplumsal kurumlarını kurduğu bölgelerden biri de New York Eyaleti ve çevresidir. Diğer bölgelerde Müslümanlar tarafından kurulan toplumsal kurumlardaki etnik milliyetçi doku dikkat çekmektedir. Fakat bu bölgenin kozmopolit yapısı, bu bölgede kurulan kurumların etnik kimlik gözetmeksizin bütün Müslümanlara hitap etme gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Bugünkü Polonya, Rusya ve Litvanya topraklarından göç eden Müslümanlar 1907 yılında Brooklyn’de “The American Mohammedan Society – Amerikan Muhammedan Topluluğu” nu kurmuşlar ve 1930’larda kiraladıkları bir binayı camiye dönüştürmüşlerdir. 1930’larda Faslı göçmenler “The Islamic Mission of America for Propagation of Islam and the Defense of the Faith and the Faithful – İslamiyet’in Amerika’da Yayılması ve İmanın ve İman Edenin Korunması Misyonu” adı altında günümüze kadar devam eden bir kurum ve cami kurmuşlardır (Curtis 2009; Smith 2009).

Amerikalı Müslümanların ilk toplumsal kurumlarını oluşturdukları bölgelerden biri de Michigan Eyaleti’nin Dearborn civarındır. 1919 yılında Dearborn / Highland Park bölgesinde bir cami kurulmuş fakat bu cami fazla uzun ömürlü olamamıştır. Ardından Ford’un fabrikasını bu bölgeye taşımasıyla daha fazla Müslüman göçmen bu bölgeye yerleşmiş ve 1938 yılında Sünni, 1940 yılında ise Şii camilerinin inşaatları tamamlanmıştır. Bu bölge Sünni ve Şii Müslümanların en yoğun toplumsal dayanışmayı gösterdiği bölgelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Yukarıda bahsedilen

² 1930 yılında cami inşaatı tamamlanmış ve 1980 yılında minare eklenmiştir.

ilk kurumsal örneklere 1920'lerde Chicago'da Boşnak Müslümanların kurmuş oldukları Yardım Derneğini, Detroit'te Suriyeli, Lübnanlı ve Arnavut Müslümanların kurmuş oldukları dernekleri, California ve diğer bölgelerde 20. Yüzyılın ilk yarısında kurulan birçok camiyi örnek göstermek mümkündür (Curtis 2009; Smith 2009).

2.2.2. ABD'de İslamiyet-Uyum ilişkisi

Amerika'ya ilk giden Müslümanların neredeyse tamamı, geldikleri bölgelerde dini tercihleri açısından “baskın ve çoğunlukta olanı” temsil ediyorlardı. Fakat göç ettikleri bu yeni kıta, kendilerini her anlamda yabancı hissettikleri bambaşka kültürel kodlar tarafından inşa edilmişti. Bu duruma oryantalist önyargılar ve Batı'nın İslam Coğrafyasındaki “kötü” imajı eklenince Amerika'ya ilk giden Müslümanların nasıl bir toplumsal psikoloji içerisinde oldukları tahmin edilebilir. Bu atmosferde Müslümanların tartıştıkları kritik bir soru vardı. Bu soru “Darül-harp” saydıkları Amerika'da Müslümanlar kendi kimliklerini nasıl koruyacaklarıydı. Seçeneklerden biri Müslümanların kendi toplumları içerisinde izole bir yaşam sürdürmeleri ve Amerikan Toplumunu ile mümkün olduğunda temas kurmamalarıydı. Diğer seçenek, Amerikan Toplumuna uyum sağlayarak, bu yeni kıtada İslami bir iz bırakmaktı. Kuşaklar arasında çokça tartışılan bu soruya verilen cevap yıllar içerisinde birçok dış etkenin de etkisiyle değişmiştir. Azınlıkta da olsa bazı Müslümanlar ise bu sorunun cevabını aramak yerine Amerikan Toplumunu içerisinde eriyerek kaybolmuşlardır (Esposito 2009).

Faşlı Ali Kettani gibi düşünen Müslümanlar, Amerika gibi büyük ve Müslümanların azınlıkta olduğu ülkelerde İslami kuralların ve yaşayış biçiminin hâkim olmasının

mümkün olmadığının farkındaydılar. Dolayısıyla Kettani, Müslümanların bu yönde enerjilerini harcamaları yerine, İslami kuralların geçerli olacağı kendi “toplumsal anklavlarını” yaratmaları gerektiğini savunuyordu. Bu sayede yaratılan gettolarda Kuran-ı Kerim’in kuralları geçerli olacaktı. Kettani, Amerika’da Müslümanların asimile olmalarının önüne geçilmesinin ve İslamiyet’in bu kıtada yaşatılmasının tek yolunun bu olduğunu düşünüyordu. Bu doğrultuda Müslümanların sosyal, ekonomik, politik kısaca bütün toplumsal yaşamlarını sürdürecekleri, camilerin ve İslami eğitim veren okulların merkezde bulunduğu, bir toplumsal örgütlenme modeli öngörülüyordu. Bu modele göre diğer dinlere mensup bireylerle evlilik ve yeni nesle yabancı isimler koyma katı bir şekilde yasaklanıyor, İslami giyim kurallarına önem veriliyordu. Okullarda, günlük ihtiyaç nedeniyle İngilizce öğretilmesi gerektiği, fakat eğitim dilinin Kuran-ı Kerim’in dili olan Arapça olması gerektiği savunuluyordu (Haddad 2009).

Amerika’daki I. nesil Müslümanlar, bu yeni kıtada kurumsal yapıların da desteğinin yoksunluğunun etkisiyle, Amerikan Toplumunu içerisindeki yabancılığı en derinden hisseden grup olmuşlardır. Bu açıdan doğal olarak sayılabilecek bir sürecin devamı olarak kendi toplumları içerisine kapanmış ve Amerikan Toplumunu ile asgari derecede iletişim (dil engelini de sayacak olursak) içerisinde olmuşlardır. Kuzey Dakota’daki bazı Müslüman gruplar örneğinde olduğu gibi ise bazı Müslümanlar bu izolasyondan dolayı çocuklarının toplumsal dışlanma yaşamalarını istememiş, fakat kendi kimliklerinden verdikleri tavizlerle³ kendilerinden sonra gelen nesillerin Amerikan Toplumunu içerisinde kaybolmalarına yol açmışlardır. Fakat 1920 ve 1930’larda (II. nesil) Müslümanlar, toplumsal hayatta kalma stratejilerinde değişikliği gitmişlerdir.

³ Çocuklarına İngilizce isimler vermiş, onlara kültür ve dinleri hakkında eğitim vermemişlerdir.

Yeni gelen göçmenlerle daha kalabalıklaşan ve zengin bir toplumsal çeşitliliğe erişen Amerika'daki Müslüman Toplumu, kalıcı olmaya karar verenlerin oranının artmasıyla eskiye oranla kendini daha az yabancı hissetmeye başlamışlardır. Ohio Eyaleti'nin Toledo şehrindeki örneklerinde görüldüğü gibi, kurdukları İslam merkezleri vasıtasıyla Müslüman kimliklerini Amerikan kimlikleriyle sentezleme sürecine girmişlerdir (Curtis 2009).

Washington D.C. İslam Merkezinde İmamlık yapmış olan Muhammed Abdül-Rauf gibi düşünener, toplumsal izolasyon stratejisine iki nedenle karşı çıkıyorlardı. Bunlardan ilki, İslamiyet'in ve Müslüman Toplulukların farklı coğrafyalarda özlerini koruyarak hayatta kalabilecek yetiye sahip olduğu düşüncesiydi. İslamiyet'in evrensel bir din olduğunu, coğrafya ve kültürel yapı fark etmeksizin 14 asırdır bozulmadan ayakta kaldığını belirten Abdül-Rauf, Müslümanların bu yeni kıtaya da iz bırakabileceklerini dile getiriyordu. İkinci neden ise, Amerikan Toplumunun Yahudi-Hristiyan yapısına rağmen, İslamiyet'in bu topluma nüfuz etmesiyle Müslüman Toplumu sadece bu kıtadaki hayatta mücadelesini kazanmakla kalmayacak, şeref ve haysiyet içerisinde kendilerini sosyo-ekonomik açıdan geliştirebilecek fırsatları yakalayabilecek olmalarıdır. ABD'nin İslam düşmanı olmadığını savunan Abdül-Rauf, 1957 yılında İslam Merkezinin açılışında ABD Başkanı Eisenhower' ın yapmış olduğu konuşmadan şu alıntıyı yapıyordu: “Kendi vicdani değerlerinize göre ibadet etme hakkınızı korumak için bütün gücümüzle savaşmalıyız.” (Haddad 2009).

II. nesilde yaşanan bu dönüşüm o yıllarda sosyoloji alanında çalışan akademisyenlerin de ilgisini çekmiştir. 1959 yılında Dodge Vakfının sponsor olduğu

bir araştırma düzenli olarak camiye giden Müslümanlar hakkında ilginç bir tespitte bulunmuştur. Kuzey Illinois Üniversitesi'nde akademisyenlik yapan Mısırlı Müslüman sosyolog Abdo Elkholy, İslam dininin emrettiği ibadetler ile “Amerikanizasyon” olarak tanımladığı uyum sürecinin arasında güçlü bir bağ olduğunu iddia etmiştir. Elkholy'nin çalışmasına göre düzenli olarak ibadetlerini yerine getiren Müslümanlar, Amerikan orta sınıfına daha kolay uyum sağlamaktaydı. O yıllarda dile getirilmeye başlanan bu gibi araştırmalar, İslam ve Amerikan değerleri arasında uyum sorunu doğuracak zıtlıklar olduğu konusunda önyargıları bulunan sosyal bilimcilere karşı yeni bir sav üretmiş oluyordu (Curtis 2009).

Amerika'ya Müslüman göçlerinin devam etmesiyle hem Müslüman Toplumunun nüfusu artıyor, hem de gelen iyi eğitilmiş Müslüman göçmenler I. nesil göçmenlerle karşılaştırıldığında Müslümanların toplumsal psikolojisini olumlu yönde etkileyerek toplumsal kimliklerini güçlendiriyordu. Batı'ya karşı kaybedilen savaşlardan kaçarak, köleleştirilerek vb. birçok trajik toplumsal hafıza ile Amerika'ya gelen ilk Müslümanların aksine, artık Amerikalı Müslümanlar buldukları bu yeni kıta için çok önemli artı değerler yarattıklarının farkına varıyorlardı. İsmail el-Faruki'nin sözleriyle, Müslümanlar Amerika'ya dilenmek için değil, bilakis çoğulcu yapıya sahip bu topluma fayda sağlamak için gelmişlerdi. Müslüman kimliğinin Amerikan kimliği ile sentezlenmesi, Müslümanları ülkelerini geride bırakmanın vicdan azabı yerine, bu yeni kıtada başarılı olma hissini verdiği gururu yaşamalarına olanak sağlayacaktı. Bu başarının bir ülke veya milletin değil ancak Allah'ın olduğuna inanılması ile mümkündü (Haddad 2009).

Müslümanların Amerika'ya ve kurumlarına uyum süreci toplum içerisindeki birçok etkenden etkilendiği gibi ABD Yönetiminin iç ve dış politikası tarafından da ciddi şekilde etkilenmiştir. II. Dünya Savaşı'nın ardından küresel arenada iki büyük güç olarak beliren ABD ve SSCB, ekonomik, siyasi ve askeri anlamda kendi toprakları üzerinden değil fakat dünyanın farklı coğrafyaları üzerinden kıyasıya bir güç mücadelesine girişmişlerdir. Petrolün enerji kaynağı olarak giderek daha vazgeçilmez bir alternatif haline gelmesi ve bölgede emperyalist güç odağı olarak daha önce yer alan İngiltere ile Fransa'nın "geri çekilmesinin" yarattığı otorite boşluğu, ABD ve SSCB açısından Ortadoğu Bölgesinin öncelikli rekabet alanlarından biri haline gelmesine yol açmıştır.

ABD'deki Yahudi lobisinin baskısı ve ABD Ortadoğu politikası açısından İsrail'in vazgeçilmez bir müttefik olarak görülmesinin sonucunda siyasi eğilimleri fark etmeksizin ABD Başkanları tarafından İsrail Devletine verilen destek, Amerika'ya uyum sağlama adına psikolojik olarak yol almaya çalışan Müslüman Toplumunun çabalarını her seferinde sekteye uğratmıştır. Soğuk Savaş Döneminden sonra da ABD tarafından Müslüman coğrafyada yapılan askeri müdahaleler, Amerika'da yaşayan Müslümanların aidiyet duygularında ciddi hasarlar meydana getirmiştir. Bunun yanında Müslümanların, ABD'yi Batı'nın liderliğini yapan bir ülke olarak algılaması, dünyanın diğer bölgelerinde (Balkanlar'da Boşnakların katledilmesi, Hindistan'ın Keşmir'de uyguladığı şiddet, Azerilerin, Çeçenlerin, Uygurların, Ahıskalıların ve birçok Müslüman halkların karşı karşıya kaldığı zulüm gibi) başka ülkeler tarafından Müslümanlara yapılan haksızlıklara karşı yeteri kadar tepki göstermediği düşündükleri ABD Yönetimlerine karşı tepkinin büyümesine yol açıyordu. Bu tepkinin, Müslümanların kimliklerini Amerikalı Müslümanlar olarak

inşa süreçlerine yapmış olduğu olumsuz etkinin aksine, Amerika'daki Müslümanları birbirlerine yakınlaştıran, ortak toplumsal kimliklerini pekiştiren bir etki de yarattığını söylemek yanlış olmayacaktır.

2.2.3. Etnik Temelli Toplumsal Örgütlenme

Amerika'daki Müslümanların, toplumsal kimlik inşa sürecini etkileyen bir diğer etken ise etnik toplumsal örgütlenme modelleridir. Özellikle 1990'lı yılların ortalarına kadar, Müslüman Toplumu oluşturan her etnik topluluk anavatanlarından Amerika'ya ithal ettikleri kendilerine özgü kültür ve dini pratikleri yaşatabilmek için kendi gettolarında kendilerine has cami ve kültür merkezleri oluşturmuşlardır. Dearborn'da Arapların, New York'da Güney Asyalıların, California'da İranlıların, Detroit'te Arnavutların kurmuş oldukları etnik temelli toplumsal yapılanmaya benzer olarak Türkler de New York ve New Jersey civarında daha çok ortak dili ve kültürü paylaştıkları Müslümanların katıldığı dini kurumlar oluşturmuşlardır. Fakat bu durumun 2000'li yıllarda değiştiği (özellikle 11 Eylül'ün ardından) ve Amerika'daki Müslüman Toplumunun homojenleşme eğilimi gösterdiği görülmektedir (Tınaz 2009).

Amerika'da yaşayan bazı Müslümanlar, etnik kökenli toplumsal örgütlenmelerin Müslümanları küçük gruplara ayırarak asimilasyon tehdidine karşı daha kırılgan hale getireceğini savunmaktadır. Muslim Public Affairs Council (Müslüman Toplum İşleri Konseyi) Başkanı Al-Marayati, Amerika'daki Müslümanlar tarafından kurulan birçok toplumsal kurumun belirli ülkelere olan özlemi gidermekten öteye gidemediğini belirtmektedir. Al-Marayati'ye göre, barındırdıkları baskın etnik

atmosferle, Mısırlıların kurduğu merkezler Mısırlı, Pakistanlıların kurduğu merkezlerin Pakistanlı, Filistinlerin kurduğu merkezler ise Filistinli Müslümanların ilgisini çekerek, onların yalnızlık duygusuna kapılmamalarını sağlamaktadır. Fakat diğer Müslümanları çekemediği için bu merkezlerin küçük ve etnik yapıları, Amerikan Kültürünün “eritici” etkisine maruz kalmaya açıktır (Haddad 2009).

Amerika’da yaşayan çoğu Müslüman’ın, Müslümanların uluslararası boyuta varmış olan meselelerine (Filistinlerin, Boşnakların, Çeçenlerin vd. maruz kaldıkları olumsuz durumlar gibi) yakın ilgi duydukları görülmektedir. Fakat Amerikalı Müslümanların bir kısmının sadece kendi “anavatanlarında” olup biteni takip edip, oradaki sorunlara çözüm üretilmesi konusunda kendini sorumlu hissetmektedir. Özellikle yeni göç dalgalarıyla gelen Müslümanların kendi cami ve kültür merkezlerinde aktif rol almaları ve bu kurumları yönlendirmeleri bu sonucu doğurmaktadır. Bu durum Amerikalı Müslüman kimliğinin yaratılmasını zorlaştıracı bir etken olmaktadır. Hatta Pakistan, Afganistan, Sudan ve Cezayir’de Müslümanlar arasında yaşanan etnik iç-çatışmalar Amerika’daki Müslümanları da zaman zaman karşı karşıya getirmiştir. Yaşanan İran-İrak Savaşı (1980-1988) ve İran ile Suudi Arabistan arasındaki gerilim gibi Müslüman ülkeler arası savaşlar, Amerika’daki birçok toplumsal kurumun yıllarca maddi ve manevi destekten yoksun kalmasına yol açmıştır (Khan 2009).

2.2.4. 11 Eylül Sonrası Toplumsal Dönüşüm

11 Eylül 2001’de İkiz Kulelere yapılan saldırı, kimin tarafından ve ne amaçla yapılırsa yapılsın, doğurduğu sonuç itibarıyla Batı ile İslam arasındaki ilişkinin

dinamiklerini temelden etkileyen bir olay olmuştur. Batı'daki İslamafobi ve İslam karşıtı hareketin 11 Eylül'den de önce var olduğu bilinmektedir. Fakat bu olayı takip eden süreçte ABD'nin iç ve dış politikasındaki “şahinleşen” yaklaşım, Amerikalı Müslümanların sadece uyum süreçlerinde değil, bütün toplumsal hayatlarında zor durumda bırakmıştır. Örneğin, 11 Eylül'ün üzerinden yıllar geçmesine rağmen New York Polis Departmanının kendi Müslüman vatandaşlarına yönelik uyguladığı özel hayatı hiçe sayan takip ve fişleme uygulamaları birçok kez Müslüman STK'ların tepkisiyle karşılaşmıştır. Yaşanan bu toplumsal travmanın ortaya çıkardığı birçok trajik sonucun yanında, Amerikalı Müslümanlar açısından bir tür “uyanış” etkisi yarattığı da söylenebilir.

O dönemde ABD Başkanlığı yapan George W. Bush, 11 Eylül'ün ardından yapmış olduğu kafa karıştırıcı açıklamalarla Amerika'da yaşayan Müslümanların kendilerini ABD'de güvensiz hissetmelerine yol açmıştır. Ekim 2001'de aceleyle hazırlanan “USA Patriot ACT – ABD Vatanseverlik Yasası” sonucunda Amerika'da yaşayan toplumsal kurum ve liderleri üzerinde yoğun bir baskı kurulmuştur. Bush'un kabinesinde Adalet Bakanlığı yapan John Ashcroft'un vermiş olduğu bilgiye göre o dönemde Arap, Güney Asyalı ve Amerika'daki Müslüman Toplumu içerisindeki diğer bireyler arasından 1200 kişi terörizm ile doğrudan bağlantılı olmakla suçlanmış, FBI tarafından 8000 Müslüman gözaltına alınmıştır. Geçerli delil olmadan, avukat talebi gibi temel insan hakları bile hiçe sayılarak başlatılan bu “Müslüman avı” Amerikalı Müslümanların aidiyet duygularını ciddi şekilde zedelemiştir. Başlatılan operasyonlarda Müslüman hayır kuruluşları dâhil toplumsal kurumlarının da hedef alınması, Amerikan Toplumu içerisinde adeta bir “öteki” yaratılmasına sebep oluyordu. ABD yönetiminin vermiş olduğu mesaj, toplumun

Müslüman olmayan bireyleri tarafından “eğer devlet bu insanlara (Müslümanlara) güvenmiyorsa, ben neden güveneyim?” olarak algılanıyor ve ötekileştirme süreci daha belirginleşiyordu (Curtis 2009).

11 Eylül sonrasındaki bu olumsuz süreç, Amerika’daki Müslümanlar tarafından kendilerini değerlendirme ihtiyacı doğurmuş ve adeta bir toplumsal dönüşüme vesile olmuştur. Bu değerlendirme sonucunda Amerika’daki Müslüman Toplumunun iki farklı tepki gösterdiği görülmektedir. Öncelikle Müslümanlar başlatılan ötekileştirme operasyonunun herhangi bir etnik unsuru değil, Müslümanların genelini tehdit ettiğinin farkına varmışlardır. Dolayısıyla bu sürecin ardından, Amerika’daki Müslümanların kendilerini ilgilendiren konulara dar aidiyetlerden daha geniş aidiyetlere evrilen bir bakış açısıyla yaklaşmaya başlamışlardır. Amerika’daki Müslümanların diğer bir tepkisi ise, artık kendi gettolarından çıkıp, Amerikan sivil ve siyasi kurumlarına katılarak kendileri hakkında oluşturulan yanlış imajı düzeltme yönündeki girişimleri olmuştur. Dolayısıyla Amerika’daki Müslümanlar, bu olumsuz sürecin ardından, hem kendi aralarındaki sosyo-ekonomik, kültürel ve etnik farklılıkları bir kenara bırakıp ortak platformlarda buluşmuşlar, hem de Amerikan Toplumunda daha fazla seslerini duyurmaya başlamışlardır (Tınaz 2009).

Bahsedilen toplum-içi ve toplum-dışı etkenlerin de etkisiyle, Amerika’daki Müslüman Toplumunun kimliklerini koruyarak varlıklarını sürdürme amacıyla ürettikleri toplumsal ayakta kalma stratejilerinin yıllar içerisindeki alternatiflerini, Batı Illinois Üniversitesinde ders veren Muhammad Ahmadullah Siddiqi üç farklı grupta açıklamaktadır. Bunlardan ilki küreselleşmeyi ve çoğulculuğu anlamamakla eleştirdiği entelektüellerin savunduğu izolasyon stratejisidir. İkincisi, dernekler,

camiler, kültür merkezleri kurarak İslamiyet'in Kuzey Amerika'da daha görünür hale getirmektedir. Üçüncüsü ise entelektüel ve profesyonellerin çoğunluğu tarafından benimsenen, Müslüman Toplumu hakkında olup bitene kulak tıkayarak bireysel başarılarını geliştirmeye çalışmaktır (Haddad 2009).

Bugün Amerika'daki Müslüman Toplumunun geçmişteki tecrübelerini olumlu yönde değerlendirerek yeni bir yola girdiği görülmektedir. Müslüman ülkelerde gelen göçlerle beslenmeye devam eden nitelikli Müslüman bireyler, akademi, siyaset, ekonomi ve diğer alanlarda gittikçe Amerikan kurumlarına uyum sağlamakta ve daha iyi konumlara gelmektedirler. Eğitim ve gelir düzeyi açısından Amerikan Toplumunun üzerinde olan bu seçkin topluluk artan nüfus potansiyeliyle birlikte Yahudi-Hristiyan Amerikan geleneği içerisinde kendilerine "biçilen" rolün dışına çıkmaya başlamaktadır. Amerikan Toplumu için de yeni bir durum yaratan bu yükseliş, zaman zaman muhafazakâr kesimlerin tepkisini çekse de, toplumun genelinin bu duruma alışmaya başladığı görülmektedir. 2006 yılında Minnesota'dan seçilen Müslüman Kongre Üyesi Keith Ellison, yemin töreninde diğer Kongre Üyeleri gibi İncil'e el basmak yerine Kongre Kütüphanesinde muhafaza edilen Thomas Jefferson'ın Kuran-ı Kerim'inin getirilmesi talep etmiştir. Bu olay üzerine Yahudi-Hristiyan Amerikan değerlerine saygı göstermemekle suçlanan ve İncil'e el basmayanların Kongre'ye seçilmemesi gerektiği dile getirenlerin eleştiriler almıştır. Fakat Kongre tarafından Ellison'ın bu talebi kabul edilerek bir ilk gerçekleştirilmiştir (Curtis 2009).

Bireysel anlamda başarılarıyla kendini kanıtlayan Amerika'daki Müslümanlar, Sıddıqî'nin bahsettiği stratejileri sentezleyerek, "Müslüman Amerikalılar" olma

yönünde toplumsal kurumlarını revize etmektedirler. Artık geldikleri ülkelerin dini pratik, kültürel öğeleri ve İslami anlayışlarıyla bölünmek yerine, buldukları ülkenin (ABD) koşullarında kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri toplumsal kurumları oluşturmaktadırlar (Tınaz 2009). Bu dönüşümü anlamak adına Müslümanların Amerika'da oluşturdukları bazı toplumsal kurumları genel hatlarıyla incelemek yerinde olacaktır.

2.2.5. Müslüman Amerikan Toplumunu Tarafından Kurulan Modern Kurumlar

Amerika'da yaşayan Müslümanların yıllar içerisinde tecrübe ettikleri uyum, toplumsal kimlik ve aidiyet süreçleri, kuşkusuz bugün Amerika'da Müslümanların sesi haline gelen toplumsal kurumlarını temelden etkilemiş ve dönüştürmüştür. Yönetim biçiminden, mimariye, ilgilenilen konuların çeşitliliği ve kapsayıcılığında, temsil kapasitesine her anlamda hissedilen bu dönüşümü farklı toplumsal kurumlar üzerinden incelemek, çekilen fotoğrafın daha net görülmesini sağlayacaktır. Bugün Amerika'da Müslümanları temsil eden bütün kurumları incelemek mümkün olmasa da 2 ana kategoride, temsil ettiği kitlenin büyüklüğü ve etkinlik açılarından, önde gelen örnekler ele alınacaktır: (a) Cami, Kültür Merkezi ve Okullar, (b) Dernekler (dini ve siyasi).

a. Cami, Kültür Merkezi ve Okullar:

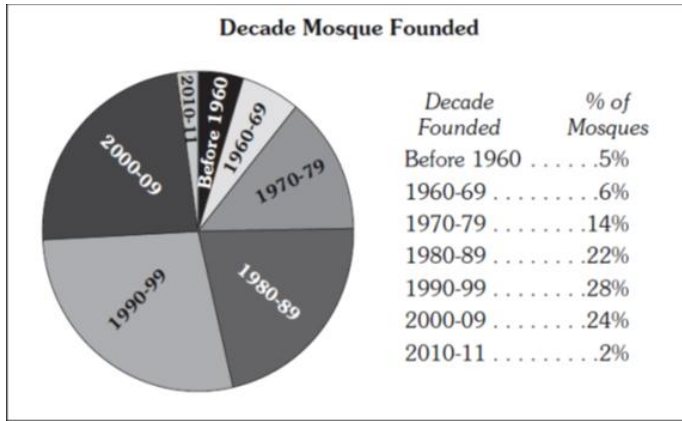
2011 yılında İhsan Bagby tarafından yapılan "The American Mosque 2011" başlıklı araştırmaya göre ABD'de toplam 2106 cami tespit edilmiştir. Bu rakam 2000 yılında tespit edilen 1209 rakamına göre %74 lük bir artışı (Bknz. Tablo 2 ve Şekil 1) ifade

etmektedir. Belirtilen yıllar arasındaki toplam Müslüman nüfus büyüme oranının üzerinde olan bu artış, Müslümanların Amerika’da kabuklarından çıkıp daha görünür olmaya ve Amerika’da İslamiyet’in kalıcı izlerini bırakmaya doğru dönüşen bir toplumsal motivasyon içerisinde olduklarının bir göstergesidir.

Tablo 2. ABD'deki cami sayısı

The Number of Mosques in the US Continues to Grow		
Year	Number of Mosques	Percentage Increase
1994	962	
2000	1,209	.26%
2011	2,106	.74%

Şekil 1. ABD’de cami inşaat dönemleri

21. yüzyıla gelindiğinde Amerika’da coğrafi olarak cami veya mescit bulunmayan hiçbir bölge kalmamıştır. Artan cami sayısının yanında Amerika’da camilerin mimari özellikleri de değişen toplumun yapısına paralel olarak değişiklik gösteriyordu. İlk nesillerin kurduğu camiler, Müslüman nüfusun artması sonucu daha çok acil olarak beliren ibadet ihtiyacını karşılamayı hedefliyordu. Kıt kaynakların da sınırlayıcı

etkisiyle ya daha önce kilise veya toplantı merkezi gibi amaçlarla kullanılan mekânlar kiralanıyor, ya da İslami mimari dokusu taşımayan düşük maliyetli “düz” binalar oluşturuluyordu. Fakat Amerika’daki Müslümanların giderek kendilerini bu yeni kıtada daha az yabancı hissetmeye başlamaları ve izolasyon stratejisini terk ederek Amerika’ya İslami bir iz bırakmaya karar vermeleriyle, inşa ettikleri camilerin mimari özellikleri de değişmiştir. Özellikle 1980’lerden bu yana inşa edilen camilerin mimari olarak daha görkemli, yaratıcı ve estetik kaygı gözetilerek oluşturulan projelerin ürünü oldukları gözlemlenmektedir (Khalidi 2009).

Amerika’daki camiler mimari özellikleri bakımından geçirdikleri dönüşüm “tek tipleşme” şeklinde olmamıştır. Tıpkı Müslüman Amerikalı Toplumun yapısı gibi kurdukları camilerin mimari yapıları da heterojen bir özellik taşımaktadır. Örneğin Washington D.C. İslami Merkezi, farklı Müslüman coğrafyalardaki camilerin (Afrika, Asya, Avrupa) mimari özelliklerini sentezleyen bir mimari özelliğe sahiptir. Cami içerisinde Türk çinileri, İran halısı, Mısır avizesi, hat sanatının örneklerini sergilemektedir. Indiana Eyaletinde bulunan Islamic Society of North America (ISNA) ‘nın merkezi ise geleneksel İslam mimarisinin geometrik detaylarını modern çizgilerle yorumlayan özgün bir proje örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların yanı sıra, Özellikle Orta Doğu ve Güney Asya’daki camilerin benzerleri gibi, daha etnik kültürel özellikler taşıyan küçük ölçekli camiler de bulunmaktadır. Fakat günümüzde Müslüman Amerikalı Toplumun buldukları yerelin de mimari özellikleri taşıyan yeni bir cami mimarisini benimseme eğilimi gösterdiği söylenebilir (Curtis 2009).

11 Eylül sonrası dönemde Müslüman Amerikalı Toplumun birlik ve beraberlik adına yaşadığı “uyanış”, Müslümanların camilerinde daha az etnik ayrımcılık yaptığı görülmektedir. Bagby’nin bahsedilen araştırmasına göre, ABD’deki camiler kültürel açıdan büyük çeşitlilik göstermektedir. Camilerin sadece %3’ü tek etnisiteli cemaate sahiptir. Güney Asyalılar, Araplar ve Afro-Amerikanlar camilerdeki çoğunluğu oluşturmaktadır. Fakat Somali, Batı Afrika ve Irak’tan yeni gelen göçmenler camilere artan bir oranla katılmaya başlamışlardır. Özellikle 1990’dan sonra Şii camilerinde büyük bir artış (%44) gözlemlenmektedir. ABD’deki imamların çoğunluğu (%56) Sünni mezhebindedir. İmamların %11’i ise Hanefi mezhebinden gelmektedir. İmamların yalnızca %1’den biraz fazlası Selefi mezhebindedir. Aynı araştırmaya göre, camiye giden toplam Müslüman nüfusunun etnik dağılımı ise Tablo 3’te gösterildiği gibi olmaktadır.

Tablo 3. ABD’de düzenli olarak camiye gidenlerin etnik dağılımı.

Ethnic Breakdown of Regular Mosque Participants (Total percentage of ethnic group in mosques)		
	2000	2011
South Asian33%	.33%
Arab25%	.27%
African American30%	.24%
African (sub-Saharan)3%	.9%
European (Bosnians, etc)2%	.2%
Iranian1%	.2%
White American2%	.1%
Caribbean1%	.1%
Southeast Asian1%	.1%
Latino1%	.1%
Turkish1%	.1%

Müslüman Amerikalı Toplumun özellikle son dönemde kurduğu merkezler sadece cami ve kültür merkezi değil, aynı zamanda okulları da barındıran büyük tesisler olarak planlanmaktadır. Daha önce inşa edilen çoğu caminin de zaman içerisinde

yakınlarına birer okul eklenmiştir. Amerika'daki ilk tam zamanlı İslami okul Elijah Muhammed'in 1960'larda kurmuş olduğu Clara Muhammed (eşinin adı) Okullarıdır. Kısa zamanda onlarca şubeye ulaşan Clara Muhammed Okulları, hem Müslüman hem de Müslüman olmayanlar için kırsal bölgelerde alternatif bir eğitim seçeneği sunuyordu. Özellikle 1990'lardan sonra Amerika'daki Müslümanlar yüzlerce yeni okul kurmuştur. Bu okulların modern bir örneği, Washington Eyaletinin Seattle şehrinde bulunan "Chery Hill Çocuk Gelişim Merkezi" dir. Merkez, 3-6 yaş arası çocukların zihinsel, fiziksel ve manevi yönlerden mutlu ve sağlıklı bir gelişim sağlamalarını hedeflemektedir. İslami değerlere göre eğitim veren okula başvuran Müslüman olmayan aileler bu konuda özellikle bilgilendirilmekte ve eğer talep ederlerse çocukları alternatif programlar da uygulanmaktadır (Curtis 2009).

Amerika'daki Müslümanların çocuklarını İslami eğitim veren kurumlara (veya cemaatlerin işlettiği okullara) gönderme konusunda tam uzlaşa sağlayamadığı görülmektedir. Çocuklarının Amerikan Toplumunun diğer bireylerinden izole bir şekilde büyümesinden ve kariyer olanaklarının daralmasından çekinen Müslüman aileler, çocuklarını bu okullara gönderme konusunda daha çekingen davranmaktadır. Fakat özellikle şiddet, uyuşturucu kullanımı ve erken cinsellik gibi konularda Amerika'daki diğer okullara güvenmeyen Müslüman aileler, çocuklarını İslami okullara göndermektedir. Nimat Hafez Barazangi'nin ABD ve Kanada'daki Müslüman aileler arasında yapmış olduğu araştırmaya göre Müslüman ailelerin %52'si Batılı değerlerle çelişkiye düşmesi halinde, İslami değerlerin çocuklarına öğretilmesini tercih edeceklerini belirtmiştir. Bu kararsızlık nedeniyle Amerika'da Müslüman çocukların hepsinin tam zamanlı İslami okullara devam etmediği görülmektedir. Fakat toplum bireylerinin çok büyük bir kısmı en azından hafta

sonları veya tatil dönemlerinde, çocuklarını İslami merkezlere göndererek temel din eğitimi almalarını sağlamaktadır. Ailelerin endişelerine yanıt olarak tam zamanlı İslami okulların ise Batılı öğreti ile İslami öğretiyi sentezleyecek ve/veya iki farklı alternatif olarak öğrencilere sunacak bir eğitim sistemi uygulamaya başladığı görülmektedir. (Barazagi 2009).

Amerika’da Müslümanlar tarafından kurulmuş olan cami, kültür merkezi ve okulların yönetim yapıları çeşitlilik göstermektedir. Bu kurumların küçük bir kısmı bir “karizmatik lider” etrafında örgütlenmiştir. Diğer bir kısmı ise belirli dernek ve/veya cemaatlere bağlı olup, bu derneklerin yönetim kurulları tarafından yönetilmektedir. Fakat gittikçe artan bir eğilim olarak bu kurumlar, öğretmen ve imamları görevlendirme/görevden alma yetkisine sahip, bağımsız ve seçimle gelen yönetim kurulları tarafından yönetilmektedir. Bu kurumlara şeffaflık kazandıran bu yönetim kurullarında kadınların oranı ise düşük kalmaktadır. Fakat 11 Eylül döneminin zor koşullarında Toledo İslam Merkezini yöneten Chereffe Kadri gibi başarılı kadın liderlerin de belirtilen kurumların yönetim kademesinde yer aldıkları görülmektedir (Curtis 2009).

b. Dernekler

Amerika’daki Müslümanların kurmuş oldukları dernekler de sayı ve yapı olarak gelişimi tıpkı Müslüman Toplumun oluşumu gibi sabit bir hızda olmamıştır. Kıtadaki ilk Müslümanlar, yenedünyanın koşullarına yabancı bir hayat sürmüş fakat kendilerinden sonra gelen nesil Müslümanların Amerika’ya uyum sağlayarak kalıcı olabileceklerinin kararını vermiştir. Böylece ilk başlarda daha çok dini ve kültürel

ihtiyaçlarını karşılamak üzere dernekler kurulmuştur. II. Dünya Savaşı'nın ardından iyi eğitimi bireylerden oluşan yeni g dalgalarıyla beşeri sermaye açısından zenginleşen Müslümanlar, gittikçe daha profesyonel yönetilen dernekler kurmaya başlamıştır. 1965 yılında ABD Göçmenlik kotalarının kalkması ve bu yıllardan itibaren artan Müslüman ğrenci ve akademisyen bireylerin g ve yeni gelen göçmenlerin Müslüman Topluma liderlik yapmasıyla Amerika'daki Müslümanların kurduğu dernekler açısından ilk hızlı artış yaşanmıştır. Yaşanan toplumsal dnşmmn etkisiyle 1980 ve 1990'lı yıllardan itibaren yerel ve etnik örgütlenme modelinden Amerika'daki Müslümanların geneline hitap eden modern dernekler ortaya çıkmaya başlamıştır. 11 Eyll'n ardından Müslümanların zerine kurulan baskı, yeni bir dönüşüm ve dernekleşme patlaması etkisi yaratmıştır. Günümüzde, görüş ayrılıkları olsa da, Amerika'daki Müslümanların giderek aralarındaki işbirliği düzeyinin arttığı ve bölünmeden çok birleşmeye doğru bir eğilimin olduğu söylenebilir (Ahmed 1991; Tınaz 2009).

Daha önce örnekleri verilen Amerika'daki ilk Müslüman kurumsallaşma örneklerinin ardından, Müslüman Amerikalı Toplumun son dönemde kurduğu ve günümüzde varlığını sürdüren modern dernekler, Amerikalı Müslümanların değişen toplumsal stratejilerinin canlı birer örneğidir. Sayıları hepsinin incelenmesini mümkün kılmayacak kadar fazla olan bu derneklerden, kapasite ve etkinlikleri bakımından ne çıkan örnekler ele alınacaktır. Bu rnekler dini ve siyasi dernekler olmak üzere 2 farklı kategoride incelenecektir.

Dini STK'lar

Amerika'daki cami ve dini dernekleri bir araya getirerek Kuzey Amerika'daki Müslümanlara hitap edecek modern bir çatı kuruluş kurma fikrinin sahibi II. Dünya Savaşı'nda ABD ordusunda görev yapan Abdullah Ingram'dır. Orduda dini ibadetlerini yerine getirebilmesi için gerekli koşulların sağlanmaması ve Müslüman kimliğinin tanınmaması üzerine savaşın ardından Iowa'ya dönen ve burada fikirlerini olgunlaştıran Ingram, Amerika ve Kanada'da yaşayan yaklaşık 400 Müslüman temsilciyi, bir çatı kuruluş kurmak üzere, 1952'de Cedar Rapids'de bir araya getirmiştir. Birkaç toplantının ardından çoğunluğu Lübnan ve Suriyelilerin kurmuş olduğu 52 cami yönetimi bir araya gelerek, FIA' yı (Federation of Islamic Associations – İslami Dernekler Federasyonu) kurmuşlardır. Suudi Arabistan tarafından da desteklenen FIA daha sonra merkezini Detroit'e taşımıştır. Amerika'daki Müslümanlar için bir araya gelebilecekleri bir platform olma işlevi gören FIA'nın, tohumlarını attığı hareketlilik sayesinde yeni dernekler de doğmuştur. (Smith 2009).

Amerika'daki Müslümanların yaşadığı toplumsal strateji dönüşümü ve FIA'nın yarattığı farkındalık, ABD'de üniversite eğitimi alan Müslüman öğrencileri de etkilemiştir. Amerika'da hızla artmaya başlayan Müslüman üniversite öğrencisi nüfusunun bir yansıması olarak Müslüman öğrenciler, Amerika'daki üniversitelerde 1950'li yıllarda dernekler kuruyorlardı. 1960'lı yıllara gelindiğinde, bu derneklerin sayıları, eşgüdüm sağlanması amacıyla bir çatı kuruluşun kurulması ihtiyacını doğuracak kadar artmıştı. Bu ihtiyacı gidermek üzere MSA'nın (The Muslim Student Association - Müslüman Öğrenci Derneği) kurulduğu 1963 yılında, Humeyni

İran'dan sürgün edilmiş, Pakistan'da Cemaati İslam hareketi yasaklanmış, Mısır'da İhvan temsilcileri hapse atılmış, Endonezya'da İslami Masjumi partisi kapatılmış, Cezayir ve dünyanın birçok yerindeki İslami hareketler baskı altına alınmıştı. FIA'nın aksine farklı Arap ülkelerinden, Pakistanlı, İranlı, Türk ve diğer ülkelere gelen Müslümanları bünyesinde barındıran MSA, bu hareketli dünya gündeminin yarattığı psikoloji ile kısa sürede büyük kitlelere hitap etmeye başlamıştır. MSA ilerleyen yıllarda AMSE (Amerikan Müslüman Bilim insanları ve Mühendisler Derneği), AMSS (Amerikan Müslüman Sosyal Bilimciler Derneği) ve IMA (İslami Tıp Derneği) gibi birçok alt derneği bünyesinden çıkarmıştır. Giderek etki alanı genişleyen MSA, kampüslere sıkışıp kalma eleştirilerine cevap vermek isteyen MSA'da yetişen Müslüman sivil toplum liderleri daha sonra ISNA'yı (Kuzey Amerika İslami Topluluğu) kurmuşlardır. ISNA günümüzde Müslüman Amerikalı Toplumun kurmuş olduğu en etkin sosyal, kültürel ve dini sivil toplum kuruluşlarından biri haline gelmiştir. (Ahmed 1991).

ISNA – Islamic Society of North America (Kuzey Amerika İslami Topluluğu)

ISNA, 1983 yılında MSA'da yöneticilik yapmış ve burada sivil toplum liderliği deneyimi kazanmış bir grup Müslüman toplum lideri tarafından kurulmuştur. Genel merkezi, Indiana Eyaletinin Plainfield isimli bölgesinde bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası yardım kampanyaları sonucunda toplanan 21 milyon USD tutarındaki bağışlarla inşa edilen genel merkezinde üyelerine hizmet veren ISNA'nın Kanada'da da idari şubeleri bulunmaktadır. 4 binin üzerinde üyesi ve yüzlerce üye camisiyle ISNA, Kuzey Amerika'nın en geniş İslami çatı kuruluşu özelliğini taşımaktadır. ISNA web sitesinde yaptığı açıklama ile Müslüman Kardeşler başta olmak üzere

herhangi uluslararası bir hareket ile organik bir bağ içerisinde olmadığına altını çizmektedir (ISNA.net 2013).

ISNA'nın en köklü ve ses getiren faaliyeti her yıl "Labor Day – İşçi Günü" haftasonu düzenlenen konferanstır. FIA ve MSA'dan miras kalan yıllık konferanslar ISNA'nın profesyonel yönetimi sayesinde Amerika'daki Müslümanların konferansı takip eden yılki gündemlerinin belirlendiği bir toplantı haline gelmiştir. İslamiyet hakkında bilgi almak isteyenlerin İslam Âlimleriyle buluştuğu, Müslüman Akademisyenlerin çalışmalarını paylaştığı, iş adamlarının ürünlerini sergilediği, öğrencilerin kişisel ağlarını genişlettiği ve diğer kesimler için de sosyal bir etkileşim imkânı sunan bir platform olan yıllık konferanslara her yıl binlerce Müslüman katılmaktadır. Ayrıca ISNA'nın düzenli olarak, "Islamic Horizons", "Al-Ittihad" gibi dergileri ve "American Journal of Islamic Studies" gibi akademik yayınları bulunmaktadır. Bunların dışında İslami eğitim ihtiyacını karşılamak üzere, yazılı ve görsel materyalin hazırlanması konusunda da ISNA'nın çalışmaları bulunmaktadır (Curtis 2009; Ahmed 1991).

Kendisini tanımlarken çoğulcu bir İslam anlayışını vurgulayan ve Sünni, Şii, Sufi bütün Müslümanların inançlarına eşit mesafede durduğunu ilan eden ISNA'nın daha çok Sünni İslam etkisinde olduğunu belirtmek daha gerçekçi olacaktır. Yönetim kadrosu seçimle gelen kişilerden oluşan ISNA, konularında uzmanlaşmış ücretli personeli vasıtaıyla üyelerine hizmet vermektedir. İmamlara ve öğretmenlere kurs programlarından, profesyonellere yönelik liderlik programlarına, gençlere ve yetişkinlere yönelik dini eğitimlerden dinler arası diyalog çalışmalarına kadar birçok sosyal ve dini içerikli konu ISNA'nın yıl içerisindeki faaliyetleri arasındadır. İslami

usullere göre tanışmayı kolaylaştıran evlilik siteleri, İslamiyet’i seçenler için İslamiyet’e giriş sertifikaları, evlilik sertifikaları gibi sosyal hayata ilişkin hizmetleri de ISNA’nın üyelerine sunmaktadır. Bahsedilen geniş faaliyet alanıyla ISNA’nın Müslüman Amerikalıları sosyal, kültürel ve dini anlamda geliştirmek amacıyla toplantılar ve eğitimler düzenleyen, İslami konularda otorite sayılabilecek ve herhangi bir etnik kimliğin baskın gözükmediği bir sivil toplum kuruluşu olduğu söylenebilir (Tınaz 2009; Smith 2009).

2009 yılından bu yana düzenlenen yıllık ISNA konferanslarında paralel oturumlardan biri Türk-Amerikan Müslümanlarına ayrılmıştır. Fakat bu oturumlara çok az sayıda Türk-Amerikan Toplumundan temsilci katılmıştır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ise 2013 yılında ABD’ye yapmış olduğu ziyaret sırasında ISNA yetkilisi Dr. Mohamed Elsanousi ile de görüşmüş, Amerika’daki ve dünyadaki Müslümanlar hakkında görüş alışverişi yapmıştır. Son yıllarda ISNA gibi STK’lara konusunda Türk-Amerikan Toplumunun ilgisi artmaya başlasa da henüz somut bir işbirliğinin emareleri görülmemiştir (TurkishNA 2012).

ICNA – Islamic Circle of America (Amerikan İslami Çevresi)

ICNA’nın temelleri 1968 yılında çoğunluğunu Güney Asyalı Müslümanların oluşturduğu bir grup tarafından atılmıştır. O yıllarda İslamiyet’in Amerika’da tanıtılmasına odaklanan ICNA daha sonra tüzük ve örgütlenme yapısını yenileyerek 1977 yılında bugünkü yapısına kavuşmuştur. Resmi dilini İngilizce olarak değiştiren ICNA daha kozmopolit bir kitleye hitap etmeyi hedeflemiştir. New York’un Jamaica bölgesindeki merkez binası 1984 yılında tamamlanmıştır. ICNA, ISNA ile birlikte

Müslüman Amerikalı Topluma yönelik çalışmalar yapan diğer büyük çatı kuruluş olma özelliğindedir.

ICNA, ISNA ile karşılaştırıldığında faaliyetlerinde, sosyal ve kültürel konulara daha az, İslamiyet'i yayma ve Ümmet Birliğinin sağlanması gibi konulara daha fazla yer vermektedir. Farklı etnik topluluklardan üyeleri bulunmasına rağmen ICNA'nın yönetim yapısında Güney Asya etkisi hissedilmektedir. ICNA yıllık konferansını Temmuz ayında ABD çapında binlerce Müslümanın katılımıyla gerçekleştirir. Daha önce ISNA ile ICNA'yı birleştirme girişimleri olmuş fakat iki kuruluşun farklı sistem ve yapılarından dolayı gerçekleştirilememiştir. Buna rağmen bu iki kuruluş arasında işbirliği üst düzeydedir. ISNA ve ICNA yöneticileri birbirlerinin düzenledikleri faaliyetlere katılır, uyuşturucu, alkol tüketimi ve suçla mücadele gibi yerel konularda birbirlerini desteklerler (Tınaz 2009; Smith 2009).

1996 yılında rahmetli Başbakan Necmettin Erbakan, ICNA'nın New York'daki merkezinde etkileyici bir konuşma yapmış ve ICNA'nın çalışmalarını desteklediğini açıklamıştır. Erbakan'ın Türkçe konuşmasının tercümesini ise daha sonra Cumhurbaşkanı olacak olan Abdullah Gül yapmıştır (ICNA.org 2011). ICNA ve Türk-Amerikan Toplumunun yerel şubeleri nadiren de olsa çeşitli faaliyetlerde bir araya gelebilmektedirler. Ayrıca 2012 yılında düzenlenen yıllık ICNA-MAS konferansının sponsorları arasında Türk Hava Yolları da bulunmuştur (MasICNA.com 2012). Gelişmelere rağmen ICNA ile de Türk-Amerikan Toplumu arasında kurumsal bir işbirliğinin varlığından söz etmek güç olacaktır.

Politik STK'lar

Amerika'daki Müslümanların politik ve dini-sosyal-kültürel kurumsallaşma süreçleri birbirine paralel ilerlememiştir. Yetişen yeni nesillerle ortaya çıkan “acil” dini ve sosyal ihtiyaçlara yönelik kurumlar daha erken kurulurken, politik kurumların kurulması daha geç bir döneme denk gelmektedir. Bu gecikmenin altında Müslümanların Yahudi-Hristiyan kültürün hâkim olduğu Amerika'nın kanunları, mahkemeleri, siyasi kurumları karşısındaki durumlarını sorgulamalarından kaynaklanmaktadır. Uzun yıllar boyunca Müslüman Amerikalı Toplum, ABD'de oy kullanıp kullanmamayı, İslami kuralların uygulanmadığı bir yasama organında lobicilik girişimlerinde bulunup bulunmamayı, herhangi bir Amerikan Başkanı'nın desteklenmesini veya desteklenmemesini, hatta Şeriat kurallarına göre Müslüman bir adayın çıkıp çıkamayacağını tartışmıştır (Esposito 2009; Haddad 2009).

Amerika'daki bazı Müslüman gruplar farklı nedenlerle politik kurumsallaşmaya karşı çıkmışlardır. Örneğin ISNA üyeleri siyasetin camilere girmesinin dini kurumları yıpratacağını ileri sürmüştür. Bazı Müslümanlar ise ABD'nin karmaşık politik süreçlerine dâhil olmak yavaş yavaş Müslümanları asimile etme ve ister istemez bu yolda kendi kimliklerinden tavizler verme riskini beraberinde getiriyordu. Diğer bir grup ise ABD'de Müslümanların kuracakları politik STK'ların Arap devletlerinin gündem ve çıkarları peşinde savrulup etkin olamayacağından şüphe ediyorlardı. Müslümanların ABD politik süreçlerine hiçbir zaman tamamıyla uyum sağlayıp “ana akım” ABD vatandaşları olamayacaklarını varsayan bu yaklaşımların yıllar içerisinde toplum içi ve dışındaki gelişmelerle değiştiği görülmektedir (Johnson 2009). 80'li ve 90'lı yıllarda devam eden nitelikli göç dalgaları,

Müslümanların ABD’de ilk politik kurumlarının tohumlarını atmış, 11 Eylül sonrası dönemdeki Müslümanlara karşı yürütülen hukuk dışı uygulamalar ise bu süreci kaçınılmaz hale getirmiştir.

MPAC – The Muslim Public Affairs Council (Müslüman Toplum İşleri Konseyi)

Temelleri 1986 yılında atılan ve 1988 yılında resmen kurulan MPAC Amerika’daki ilk yerel Müslüman savunuculuk ve lobicilik kurumudur. MPAC’in merkezi California eyaletindedir. MPAC, Müslüman Amerikalı Toplumun çıkarlarını gözetmek adına, hükümet, medya ve diğer dini grupların sivil toplum kuruluşları arasında köprü olma hedefindedir. Bu doğrultuda geleceğin Müslüman politik aktörlerine yönelik eğitimler ve Müslümanlar arasında farkındalık yaratmak amacıyla düzenlenen kampanyalar MPAC’in düzenli faaliyetleri arasındadır (Tınaz 2009).

MPAC’in ülke çapında adını duyurup etki alanını genişletmesinde 3 olayın etkisi büyüktür. Bunlardan ilki 600 cami ve İslami kurumun desteğiyle başlattığı “Ulusal Terörle Mücadele Kampanyası”dır. Bu kampanya Müslümanların şiddet olaylarına karşı dini bilinçlerinin arttırılması, Amerika’daki Müslümanların ülke dışındaki güç odakların etkisine girmesinin engellenmesi ve toplum bireylerinin toplumsal suçlar hakkında bilinçlendirilmesini kapsamaktadır. İkincisi, MPAC’in Kasım 2002’de terörün finanse edilmesine karşı verilen savaş konusunda Senato Adalet Komisyonu ile yapmış olduğu işbirliğidir. Üçüncüsü ise Mart 2005’de Adalet ve Hazine bakanlıkları ile Müslüman sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla düzenlenen, “Devlet-Müslüman Diyalogunu Geliştirme Forumu”dur (Huda 2006).

MPAC özellikle 11 Eylül'ün ardından çalışmalarını hızlandırma ve ülke çapına yayma zorunluluğu hissetmiştir. Hatta dünya geneline İslam ve Müslümanları ilgilendiren konularda da görüş bildirmekten çekinmemiştir. Bosna'da uygulanan etnik temizlik, İslamiyet'in kasten veya bilgisizlikten dolayı yanlış yorumlanması ve politik çıkarlar uğruna alet edilmesi gibi konularda MPAC çeşitli bildirimler yayınlamıştır. Bunların dışında İslamiyetin merhamet, adalet, barış, insan onuru, özgürlük ve eşitlik gibi mesajlarını Amerikan Toplumuna anlatmak, Müslümanların maruz kaldığı nefret suçlarına karşı mücadele vermek ve Müslüman Amerikalı Toplumun çıkarlarını ABD Kongresinde korunmasını sağlamak MPAC'in hedefleri arasındadır (Nimer 2005).

CAIR – Council on American–Islamic Relations (Amerikan-İslami İlişkiler Konseyi)

1994 yılında Washington D.C. de kurulan CAIR'in Kanada'da da şubeleri bulunmaktadır. CAIR'in kuruluşunu tetikleyen olay 1991 Körfez Savaşı sırasında sivil Müslümanların pasifliği olmuştur. İslamiyet'in gerçek olumlu yönünün tanıtılması ihtiyacı CAIR'in kurucularını bir araya getirmiş, bu yöndeki eğitim programları ve savunuculuk faaliyetleriyle birlikte modern bir sivil toplum kuruluşu ortaya çıkmıştır. Müslümanların ABD'deki her seviyedeki siyasi katılımlarını destekleyen CAIR, Müslüman Amerikalı Toplumun en geniş ve etkin politik kuruluşu haline gelmiştir (Smith 2009).

CAIR özellikle 11 Eylül sonrasında İslam ve şiddetin birlikte anılmaması için çaba sarf etmiştir. CAIR, yapılan şiddet eylemlerini kınarken, bu eylemlerin İslamiyet ve

Müslümanlarla ilişkilendirilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Şiddetin engellenmesi için Kongre ile işbirliği içerisinde çalışmış, ABD Hükümeti tarafından alınan aşırı ve genel güvenlik tedbirlerinin Müslümanların özgürlüklerini ciddi derecede sınırladığı, hatta nefret suçlarını teşvik ettiği gerekçesiyle eleştirel raporlar da hazırlamıştır. CAIR, ABD'deki Müslümanlara yönelik işlenen ayrımcılık, ırkçılık ve nefret suçlarını raporlayarak düzenli olarak resmi kurumlarla paylaşmaktadır (Huda 2006).

CAIR'in öne çıktığı öncelikli konulardan biri de Müslüman Amerikalı Toplumun ABD siyasi süreçleri hakkında bilinçlenmesi ve bu süreçlere bizzat katılmasıdır. ABD seçmeni Müslümanların oy potansiyelini önemli bir Müslüman lobisine dönüştürmeyi hedefleyen CAIR, 2004 yılında AMT (Muslim Task Force) ile birlikçe çalışarak Müslümanları başkanlık seçimlerinde oy kullanmaya teşvik etmişlerdir. "MAPS Project 2004" adlı proje sayesinde Müslüman Amerikalı Toplum ilk defa bir Başkanlık Seçiminde blok oy oluşturma potansiyelini gerçekleştirmiştir (Tınaz 2009).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

ÖRNEK OLAYLAR ve STK ANKET ÇALIŞMASI

Önceki bölümlerde incelenen, ABD’de yaşayan Türk ve soydaş-akraba toplulukların toplumsal örgütlenme biçimleri, bu toplumlar arasında tesis edilebilecek potansiyel bir işbirliği zeminini gözler önüne sermektedir. Farklı göç hikâyelerine ve toplumsal kimlik inşa süreçlerine sahip bu topluluklar arasında henüz kurumsal düzeyde ve kalıcı olarak hayata geçirilmiş bir işbirliği ortamından bahsetmek fazla iyimser bir bakış açısı olacaktır. Fakat kültürel ve dini alanlarda sıkça yolu kesişen bu topluluklar arasında bireysel çabaların sonucunda günümüze kadar başarı elde edilmiş işbirliği örnekleri de bulunmaktadır.

Bu örneklerin incelenmesinin hem mevcut durumun tespiti hem de potansiyel işbirliği imkânlarının geliştirilmesi anlamında önemli olduğu düşünülmektedir. Tezin bu bölümünde öncelikle 2013 yılında Minnesota’da yaşayan Somali toplumunun, Minnesota Eyalet Senatosu’na sunulan ve Ermeni iddialarını destekleyen tasarının geri çekilmesi yönünde yürüttükleri lobicilik çabaları sonucunda elde edilen başarı ele alınacaktır. Ardından büyük oranda Türk ve Azeri Toplumunun katılımıyla geliştirilen Pax-Turcica isimli Senato ve Kongre nezdinde seçmen baskısı oluşturmayı amaçlayan otomatik mektup sistemi incelenecektir.

Bahsedilen örnek olayların incelenmesinin ardından, ABD’nin farklı bölgelerinde faaliyet gösteren 32 STK bazında yapılmış olan anket çalışmasının sonuçları incelenecektir. Farklı alanlarda yoğunlaşan bu STK’lar ile yapılan anketin amacı öncelikle soydaş-akraba topluluklarla iletişim konusundaki mevcut durumu tespit

etmektedir. Yapılan tespitin ardından soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği yapma niyeti ve muhtemel işbirliği alanları sorgulanacaktır. Son olarak da bu konuda STK'ların resmi kurumlardan beklentilerinin ne olduğunun cevabı aranacaktır.

3.1. Örnek Olaylar

3.1.1. Minnesota'da yaşayan Somali Diasporasının lobicilik desteği⁴

Somali ve Türkiye arasındaki tarihsel bağın son dönemde Türkiye tarafından keşfedilmesi üzerine, bu bölgeye olan ilgi gözle görülür bir biçimde artmıştır. Özellikle, 2011 yılında, güvenlik sorunu nedeniyle uluslararası yardım kuruluşları dâhil olmak üzere bütün ziyaretlerin iptal edildiği bir dönemde Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın eşi ve çocuklarıyla birlikte Mogadişu'ya yapmış olduğu resmi ziyaret, bütün dünyanın ilgisini bir anda Somali'ye çekmiş ve Somali halkını Türkiye'ye gönülden bağlamıştır. Bu sürecin devamında Türkiye'nin Somali'ye yapmış olduğu yardım faaliyetleri iki ülke arasında geri dönülmez bir bağ oluşturmuştur. Yapılan yatırımların Batılı ülkelerin aksine çıkar amaçlı değil, yardım amaçlı ve uzun vadeli planlar dâhilinde yapılması, tüm dünyada yaşayan Somali diasporasında minnet duygusu uyandırmıştır.

O yıllarda iki ülke arasında oluşan bu bağ, iki ülke sınırlarını aşarak, yurtdışında yaşayan Türk ve Somali toplumları arasında da işbirliği anlamında olumlu gelişmeler yaşanmasının yolunu açmıştır. Somali sınırları dışında yaşayan en kalabalık ve etkin

⁴ Bu örnek olayın anlatımında, ATAA eski Başkan Yardımcısı olan Faruk CINGILLI ile yüz yüze yapılan görüşme esnasında edinilen bilgilerden faydalanılmıştır.

topluluklardan biri olarak görülen ABD’de yaşayan Somali toplumu ile Türk-Amerikan toplumu arasında gerçekleşen yakınlaşma bunun en güzel örneklerinden birini sunmaktadır. Vaşington Büyükelçiliğimiz tarafından da desteklenen bu süreç daha önce benzeri görülmemiş bir olayın gerçekleşmesine neden olmuştur.

ABD’de yaşayan Somali toplumu, genel nüfus içerisinde büyük bir oranı temsil etmese de, belirli bölgelerde yoğunlaşmalarından dolayı özellikle yerel siyasetçiler üzerinden ABD siyasi sistemi üzerinde etkili bir baskı oluşturma gücüne sahiptir. Bu bölgelerden biri de Minnesota Eyaleti’dir. Kongre’deki ilk Müslüman temsilci olan Keith ELLISON’ın da seçim bölgesi olan Minneapolis⁵ ve çevresinde yoğunlaşan Somali toplumu, ELLISON’a verdikleri destek ile kendisinin tekrar Kongre üyeliğine seçilmesinde de pay sahibidirler. Dolayısıyla bu bölgede yoğunlaşan Somali toplumu yereldeki oy potansiyelleri sayesinde hem Minnesota Eyalet Kongresi’nde hem de ABD Kongresi’nde sesleri duyurabilme imkânına sahiptirler.

Somali ve Türkiye arasında giderek güçlenen bağların oluşma sürecini Vaşington Büyükelçiliğimizin davet ve programlarında da sıkça Somalili toplum liderlerinin yer almaya başlaması izlemiştir. Bunun üzerine dönemin Somali Başbakanı’nın Mayıs 2012’de Minneapolis’e yapmış olduğu ziyaret kapsamında düzenlenen davete dönemin Vaşington Büyükelçisi Namık TAN da davet edilmiştir. Davete eyalet dışına çıkamayacak durumda olan TAN’ın yerine 2. Elçi Timur SÖYLEMEZOĞLU ile birlikte, ATAA eski başkanı Günay EVINCH ve ATAA’ya bağlı yerel dernek temsilcileri katılmıştır. Davete aynı zamanda ABD Kongresi’ndeki Turkish Caucus (Türk Dostluk Grubu) üyesi olan Keith ELLISON da katılmıştır. Bu davette yapılan

⁵ 5. Seçim bölgesi.

temaslar hem resmi düzeyde bir yakınlaşma hem de STK'lar arasında bir iletişim fırsatı doğurmuştur.

Devam eden süreçte birçok toplantı ve davette Türk ve Somalili yetkililer/toplum liderleri bir araya gelmişlerdir. Ocak 2013'te Namık TAN'ın, Şikago Başkonsolosu Fatih YILDIZ'ın eşliğinde yaptığı Minneapolis ziyareti sırasında Somalili toplum liderlerinin de davet edilmesiyle düzenlenen toplantılar da ABD'de yaşayan bu iki toplum temsilcilerini bir araya getiren başka bir vesile olmuştur. Bu toplantılarda Somalililer tarafından büyük ilgi gören TAN, Türk ve Somalili toplum liderlerine kurulan yakın ilişkilerin artık somut işbirliği adımlarına dönüşmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Şubat 2013'e gelindiğinde Ermeni lobisi, 2015'e doğru giderken sözde soykırım iddialarını her eyalette yerel düzeyde kabul ettirerek ABD Kongresi üzerinde baskı oluşturma yönündeki stratejileri doğrultusunda kendilerine yakın Senatörler⁶ vasıtasıyla Minnesota Senatosu'na bir tasarı⁷ sunmuşlardır. Tasarıya göre sözde Ermeni soykırımı da dâhil olmak üzere tarihteki 6 farklı soykırımı anmak için (diğer baskı gruplarının da desteğini alma amacıyla) nisan ayının soykırım anma ayı olma ilan edilmesi teklif edilmekteydi. Tasarının duyulmasının ardından Minnesota'daki Türk sivil toplum liderleri ve dış temsilciliklerimizin girişimlerinin dışında, daha önce benzeri görülmemiş sürpriz bir destek örneği görülmüştür. Minnesota Senatosu üzerinde etkili bir baskı kurma kapasitesine sahip olan Somalili toplum liderleri, Türk ve Somali halklarının kardeş olduğunu, Türkiye'nin soykırım yaptığına

⁶ Bu yazının "sponsorları" Frank Hornstein, Phyllis Kahn ve Susan Allen'dir.

⁷ HF414 sayılı tasarı.

inanmadıklarını ve tasarı lehine oy kullanacak olan Senatörler'in Somali toplumunun da düşmanlığını kazanacaklarını ilan etmişlerdir. Türk sivil toplum liderleriyle birlikte Senatörler nezdinde tek tek görüşmeler yapan Somalili toplumunun temsilcilerinin girişimleri sonucunda bahsedilen tasarıdan Türkiye'yi itham eden bölümün çıkarılması sağlanmıştır. ABD'de daha önce dış politika ve/veya başka ulusal çıkar hesaplarıyla kazanılan Yahudi lobisi desteğinin dışında soydaş-akraba sayılan bir topluluktan gelen bu destek ilk olma özelliği taşımaktadır.

Bu tarihi olayın ardından, ABD'deki Somali toplumunu temsil eden 6 kişilik bir heyet Mart 2013'te Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Heyet Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, TİKA, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi birçok resmi kurum ile temaslarda bulunmuş, ayrıca dönemin Başbakan Yardımcısı Bekir BOZDAĞ tarafından da kabul edilmişlerdir. Türkiye'de atılan adımların devamı olarak ve BOZDAĞ'ın da tavsiyesi üzerine, oluşan işbirliği ortamını kurumsal bir düzeye taşımak amacıyla 29 Ekim 2013 tarihinde Minnesota'da Türk-Somali-Amerikan Dostluk Derneği kurulmuştur.

Anlatılan bu örnek olayda, ABD siyasi sisteminde bir grubun çıkarlarını savunabilmenin en önemli yöntemlerinden birinin yerelde güçlü olmak olduğu gözler önüne serilmiştir. Fakat bu örnekteki asıl dikkatle incelenmesi gereken nokta, Türkiye'nin (veya Türk-Amerikan Toplumunun) çıkarlarının yereldeki bir Türk topluluğu tarafından değil bir akraba topluluk tarafından korunmuş olmasıdır. Geniş bir coğrafyaya sahip olan ve Türklerin de genel nüfus içerisinde büyük bir nüfus oranına sahip olmadığı ABD'de, soydaş-akraba topluluklardan gelen bu destek Türk-

Amerikan Toplumunun lobicilik-savunuculuk potansiyelini bir anda katlayabilecek bir nitelik taşımaktadır.

Vurgulanması gereken diğerk bir nokta ise, Minnesota'da yaşayan Somali Toplumunun siyasetçiler üzerinde uyguladıkları bu baskının, profesyonel lobicilik şirketlerinin ücret karşılığında verdikleri hizmetten çok daha verimli olduğudur. Yıllarca profesyonel şirketler ve Yahudi Lobisi aracılığıyla çıkarlarını korumaya çalışan Türkiye'nin önündeki bu potansiyeli fırsata dönüştürmesi halinde Türk-Amerikan Toplumunun ABD'de yaşayan en etkili gruplardan biri haline gelmesi işten bile değildir. Üstelik bahsedilen örnekte de görüldüğü gibi, Türk-Amerikan Toplumunun şimdiye kadar uzak durduğu Amerikalı Müslümanlar ile kurulacak işbirliği ortamı, çıkarları tehdit edilmesi zor bir güç odağının doğmasına zemin hazırlayacaktır.

3.1.2. Pax-Turcica Örneği⁸

Bir etnik grubun Amerikan siyasi sisteminde çıkarlarını koruyabilmesi için 3 temel yöntem bulunmaktadır. Bunlardan ilki seçime giren siyasetçilerin seçim kampanyalarına maddi-manevi destek olmaktır. Bahsedilen maddi yardımlar seçim dönemleri dışında da yapılabilmektedir. Diğerk bir yöntem nüfus olarak (en azından belirli bir bölgede) seçim sonuçlarını etkileyebilecek bir oy potansiyeline sahip olmaktır. Seçim dönemleri haricinde kalan süre zarfındaki en etkili yöntem ise

⁸ Bu örnek olayın anlatımında, ATAA eski Başkanı olan Ergün KIRLIKOVALI ile yapılan telefon görüşmesi esnasında edinilen bilgilerden faydalanılmıştır.

seçmenlerin kendi bölgelerinden seçilen siyasetçiler ile kurdukları doğrudan iletişimidir.

Türk-Amerikan Toplumunu, son yıllarda yaşanan olumlu gelişmelere rağmen siyasi katılım, lobicilik ve savunuculuk konularında maalesef istenilen düzeye ulaşamamıştır. Eğitim ve gelir düzeyi Amerikan Toplumunun ortalamasının üzerinde olan Türk-Amerikan Toplumunun, özellikle rakip lobilerle (Ermeni ve Rum Lobisi) karşılaştırıldığında bu konuda daha geride kaldığı görülmektedir. Bu durumu ortaya çıkaran etkenlerden biri rakip lobilerin siyasetçilerin seçim kampanyalarına Türk-Amerikan Toplumunun yaklaşık 10-15 katı kadar daha fazla maddi bağış yapıyor olmasıdır. Ayrıca birkaç bölge dışında (New York, New Jersey, Chicago gibi) Türklerin nüfus olarak yoğunlaştığı bölgelerin az olması, yerel oy potansiyeli açısından Türk-Amerikan Toplumunun etkisini azaltmaktadır.

Olumsuz gözükse de bu tabloya rağmen Türk-Amerikan Toplumunu, rakip lobilere karşı mevcut dezavantajını avantaja dönüştürebilmek adına yöntemler geliştirmeye çalışmaktadır. Bu yöntemlerden biri de yukarıdan bahsedildiği gibi seçilmiş siyasetçiler ile doğrudan iletişim kurmaktır. Türk-Amerikan toplum liderlerinin Amerikalı siyasetçiler ile girdikleri diyalogların Türk-Amerikan Toplumunun sorunlarının dile getirilmesi ve çalışmalarının resmi makamlar tarafından desteklenmesi anlamında istinasız olarak olumlu sonuç verdiği görülmektedir. Bu konudaki en fazla öne çıkan örneklerden biri Brooklyn Eski Belediye Başkanı Marty MARKOWITZ ile kurulan samimi iletişimin o bölgede yaşayan Türklere sağladığı avantajlardır. Fakat toplum liderleri tarafından gönüllü olarak yapılan bu görüşmeler bu liderlerin imkânları ile sınırlı kalmaktadır.

Toplumun sorunlarının dile getirilmesi ve çıkarlarının savunulması adına, California Eyaletinde yaşayan Türk ve Azeri toplum liderleri “nasıl daha verimli lobi çalışması yaparız?” sorusunun cevabını ararken, çevrimiçi (online) bir sistem kullanmaya karar vermişlerdir. Böylece hem kullanımı kolay hem de kısa sürede büyük kitlelere ulaşabilecek bir yöntem kurmayı hedeflemişlerdir. Capwiz adı verilen çevrimiçi savunuculuk (online advocacy) yazılımı sayesinde, ABD’nin farklı bölgelerinde yaşayan seçmenler belirli bir olay karşısında aynı tepki ve/veya görüşlerini kendi bölgelerinden seçilen siyasetçiler ve medya organları ile kişisel mektup formatında paylaşabilmektedirler.

Capwiz sistemine göre, Türk-Amerikan Toplumu aleyhine bir tasarı Kongre’ye sunulduğunda öncelikle toplum liderleri ve lobicilik-savunuculuk alanında tecrübeli isimler tarafından konuya ilişkin Türk-Amerikan Toplumunun görüşlerini ve tasarının neden onaylanmaması gerektiğini anlatan bir metin hazırlamaktadır. Birkaç kişinin kontrol ettiği bu süreç her seçmenin tek tek metin hazırlama süresini minimize etmektedir. Hazırlanan ortak metin toplum üyelerine ulaştırılarak toplumun konu hakkında bilgilendirilmesi sağlanmaktadır. Basit bir arayüzle tamamen çevrimiçi çalışan sisteme giren toplum üyeleri, kişisel bilgilerini girerek okudukları metni kendi bölgelerinden seçtikleri siyasetçilere ulaştırmaktadırlar. Girilen zipcode (adres bilgisi) sayesinde aynı metin örneğin New Jersey’de yaşayan biri tarafından New Jersey’i temsil eden Kongre Üyelerine gönderilirken, aynı işlem sonucunda Florida’da yaşayan seçmenin mektubu Kongre’de Florida’yı temsil eden siyasetçilere teslim edilmektedir. Böylece seçilmiş siyasetçiler bir dahaki seçimlerde oyunu isteyeceği seçmenlerinden gelen bu talebi/itirazı dikkate almak durumunda

kalmaktadırlar. Amerikan Siyasi sisteminde önemli bir yer tutan bu gelenek, aynı konuda binlerce mektubun gönderilmesi durumunda etkisini arttırmaktadır.

Capwiz yazılımı, kişisel imzalı aynı metni, yine zipcode analizi yaparak o bölgedeki yerel ve ulusal medya organları ile de paylaşmaktadır. Böylece seçilmiş siyasetçiler üzerinde kurulan oy baskısının yanı sıra, gündem yaratılarak bir tür kamuoyu baskısı da yaratılması amaçlanmaktadır. Türk-Amerikan Toplumunun görüşlerinin dile getiren bu metinler defalarca bu yayın organlarında yayınlanmıştır. Son olarak 28.03.2014 tarihinde hazırlanan ve Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'taki kiliselerin statüsü, durumu konusunda Türkiye'yi suçlayarak iade edilmelerini tavsiye eden H.R.4347 sayılı tasarıya karşı Türk-Amerikan Toplumunu tarafından hazırlanan mektuplar 5 farklı gazetede yer almıştır.

2008 yılında uygulanmasına karar verilen Pax-Turcica'nın altyapısının geliştirilerek daha fazla kişiye ulaşılması hedeflenmektedir. Fakat Capwiz altyapısını kullanan çevrimiçi bir sistem olan Pax-Turcica aslında daha büyük bir projenin bir parçası olma özelliğini taşımaktadır. Ulaşılmak istenen hedef "Pax-Turcica Institute" adı altında bir enstitü kurulmasıdır. Bu enstitü ile rakip lobilerin hamlelerine karşı savunmada bekleyen bir pozisyondan kurtularak, yıl içerisinde kesintisiz olarak toplumu ilgilendiren konularda kamuoyu oluşturan, toplumun çıkarlarını gözetmek adına girişimlerde bulunan kurumsal bir yapının inşa edilmesi amaçlanmaktadır. Bu konuda tecrübeli ve profesyonel olarak bu konuyla ilgilenecek bir ekip tarafından yönetilecek bu tarz bir enstitünün, akademisyenler ve araştırmacıların ürettikleri akademik kaynaklar aracılığıyla toplumun sesini duyurmaya çalışacaktır. Üniversiteler, medya, yerel otoriteler ve seçilmiş siyasetçilerin tabiri caizse sürekli

“markaj” altına alınmasıyla toplumun, Amerikan kamusal alanında daha görünür ve daha güçlü bir hale gelmesi beklenmektedir.

Anlatılan bu örnek ile vurgulanmak istenen nokta bu sistemin Azeri ve Türk toplum liderlerinin ortak bir ürünü olmasıdır. Ermeni lobisinin saldırıları karşısında birlikte hareket etme stratejisini seçen bu iki toplum, Amerikan Siyasi kültürünü iyi analiz ederek Pax-Turcica sistemini uygulamaya koymuşlardır. Sistemin sadece Azeri ve Türk Topluları tarafından değil, diğer soydaş-akraba topluluklar tarafından da destekleniyor olması basit bir matematik hesabıyla verilen mücadelenin direncinin katlanarak arttığı görülmektedir.

Bütün soydaş-akraba topluluklar ile her konuda bunun gibi bir güç birliği sağlamak zorluk derecesi yüksek bir girişim olacaktır. Fakat toplumların ortak sorunları baz alınarak inşa edilecek bunun gibi işbirlikleri iki tarafı da yüksek motivasyon ile mücadele vereceği etkin bir güç odağı doğuracağı açıktır. Özellikle nüfus bakımından orta vadede ciddi oy potansiyeline sahip olacak olan gruplarla yapılacak olan işbirliği Pax-Turcica örneğinde görülen çarpan etkisini katlayacak bir etki yaratacaktır.

3.2. Anket Çalışması

a. Anket katılımcısı STK'ların profili

Federal sistemle yönetilen ve geniş bir coğrafyaya sahip ABD gibi bir ülke söz konusu olduğunda, farklı bölgelerden katılımcıların ankete katılması önemli bir gösterge olarak görülmektedir. “ABD’de yaşayan T.C. vatandaşları ile soydaş-akraba

topluluklar arasındaki iletişim düzeyi” başlığını taşıyan anket, “Northeast” bölgesinden (New England, Mid-Atlantic) 12 kişi, “South” bölgesinden (South Atlantic, Southeast, Southwest) 11 kişi, “West” bölgesinden (Mountain, Pacific) 5 kişi, “Midwest” bölgesinden (East North Central, West North Central) 4 kişi olmak 32 STK yöneticisi ile yapılmıştır. Ankete katılanlar, STK’ları adı söz söyleme yetkisine sahip sivil toplum liderleridir.

Şekil 2. Ankete katılan STK'ların üye sayısı

0-49	7 kişi (%21.88)	
50-99	14 kişi (%43.75)	
100-199	7 kişi (%21.88)	
200+	4 kişi (%12.5)	

Anket katılımcılarının temsil ettikleri STK’ların, Türk-Amerikan Toplumunun kurmuş olduğu STK’ların geneline uygun olarak orta büyüklükte olduğu görülmektedir. Buna göre ankete katılan STK’ların %65’inden fazlası 50-199 aralığında toplam üye sayısına sahiptir (bkz. Şekil 2).

Şekil 3. Ankete katılan STK'ların yıllık bütçesi

10.000 - 49.999 USD	27 kişi (%84.38)	
50.000 + USD	5 kişi (%15.63)	

Benzer bir şekilde bu STK’ların yaklaşık %84’ünün orta büyüklükte bir yıllık bütçe ile yönetildikleri görülmektedir (bkz. Şekil 3). Ayrıca bu STK’ların (% 93’ünden

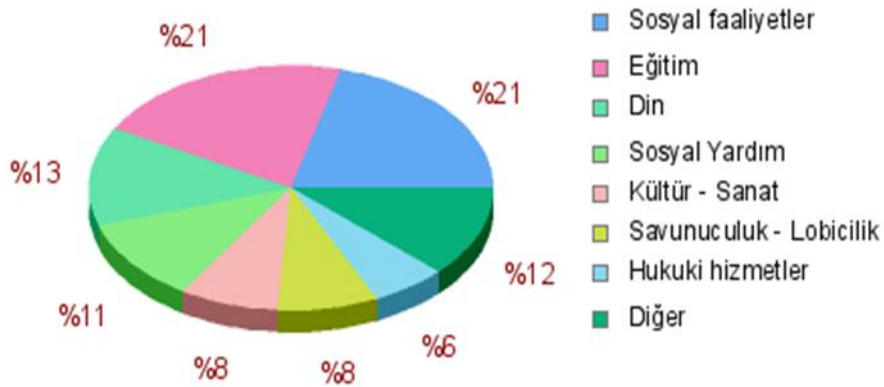
fazlasının) ortalama olarak ayda en az 1 faaliyet gerçekleştiren faal kuruluşlar oldukları görülmektedir (bknz. Şekil 4).

Şekil 4. Ankete katılan STK'ların yıllık faaliyet sayısı

1 - 9	2 kişi (%6.25)	
10 - 19	23 kişi (%71.88)	
20 +	7 kişi (%21.88)	

Ankete katılan STK'ların faaliyet alanlarına baktığımızda ise %21 oranla Sosyal Faaliyet ve Eğitim alanlarının öne çıktığı görülmektedir. Bu oranı %13 ile Din ve %12 ile Sosyal Yardım alanları takip etmektedir. Yıllık faaliyetleri arasında lobicilik-savunuculuk faaliyetlerini de sayan STK'ların oranı ise %8 ile sınırlı kalmaktadır (bknz. Şekil 5).

Şekil 5. Ankete katılan STK'ların faaliyet alanları

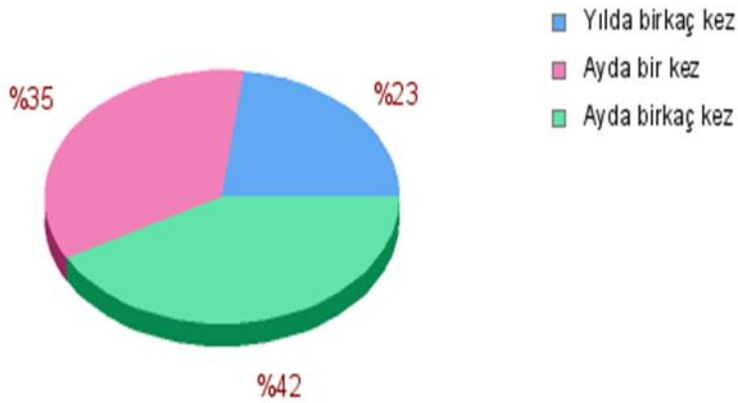
Yukarıda verilen istatistikler, anket katılımcılarının Türk-Amerikan Toplumu içerisindeki 3 göç dalgasını da temsil eden sivil toplum kuruluşlarında görev aldıkları

sonucu ortaya çıkmaktadır. Çalışmanın kapsayıcılığı açısından bu verinin önemli olduğu düşünülmektedir.

b. Soydaş-akraba topluluklar ile mevcut iletişim düzeyi

Anket katılımcıları, “Bölgenizde soydaş-akraba toplulukları mensubu kişiler yaşıyor mu?” sorusuna yaklaşık %97 oranında “Evet” cevabını vermişlerdir. Katılımcılara sosyal hayatta bu kişilerle ne sıklıkla iletişim halinde oldukları sorulduğunda, %23 oranında yılda birkaç kez, %35 oranında ayda bir kez, %42 oranında ise ayda birkaç kez cevabı alınmıştır (bknz. Şekil 6). Bu durum ABD’de yaşayan Türk-Amerikan Toplumu ve soydaş-akraba toplulukların sosyal hayatta yüksek sayılabilecek bir yoğunlukta (%77 oranında ayda en az bir kez) birbirleri ile iletişim kurduklarını ortaya koymaktadır.

Şekil 6. Soydaş-akraba topluluklar ile sosyal hayatta iletişim sıklığı

Bölgesinde soydaş-akraba toplulukların yaşadığı belirten katılımcılara yöneltilen bu toplulukların STK kurup kurmadığı sorusuna katılımcılar, soydaş-akraba toplulukların %70 oranında dernekleştiği yanıtını vermişlerdir.

Şekil 7. Soydaş-akraba STK'larından haberdar mısınız?

Evet	21 kişi (%87.5)	
Hayır	3 kişi (%12.5)	

Diğer bir soruda ise anket katılımcıların % 87,5'i soydaş-akraba toplulukların kurmuş olduğu STK'lerden haberdar olduğunu ifade etmiş (bkn. Tablo) fakat çok az STK yöneticisi bu STK'ların adını yazabilmiştir. Bu veriler, Türk-Amerika Toplumunun yaşadığı bölgelerde genellikle soydaş-akraba toplulukların da yaşadığı ve kendi STK'larını kurduklarını göstermektedirler. Sosyal hayatta soydaş-akraba topluluklar mensubu kişiler ile iletişim içerisinde olan Türk-Amerikan Toplumunu ise, soydaş-akraba toplulukların kurmuş olduğu STK'ların varlığından haberdar olsa da, bu STK'lar hakkında derinlemesine bilgiye (en azından ismini bilecek kadar) sahip olmadıkları görülmektedir.

Anketi cevaplayan sivil toplum liderleri, STK'larının hiçbirinin tüzüğünde (kurucu belgesinde) soydaş-akraba topluluklar mensubu kişilerin üyeliğini engelleyici bir ifade yer almadığını belirtmişlerdir.

Şekil 8. STK'nızda soydaş-akraba topluluklardan üye var mı?

Evet	27 kişi (%84.38)	
Hayır	5 kişi (%15.63)	

Şekil 9. STK'nızda soydaş-akraba topluluklardan yönetici var mı?

Evet	5 kişi (%15.63)	
Hayır	27 kişi (%84.38)	

Şekil 8’de ise bu STK’ların %84’ünde soydaş-akraba topluluklardan üye bulunduğu görülmektedir. Ankete katılan Türk-Amerikan Toplumunun kurmuş olduğu STK’lara üye olan bu soydaş-akraba topluluklar mensubu kişilerin %16’sı bu STK’ların yönetim kurullarında görev almaktadırlar (bknz. Şekil 9).

Ankete katılanların %87’si STK’larının faaliyet duyuru listesinde soydaş-akraba topluluklar mensubu Amerikalıların da olduğunu ifade etmiştir. Fakat bu STK’lardan %31’i soydaş-akraba topluluklara özel faaliyetler (Ahıskalılara yönelik Türkçe kursu, Hocalı Katliamı anma programı vb.) düzenlemektedir.

Türk-Amerikan Toplumu’nun kurmuş olduğu STK’lar ile soydaş-akraba topluluklar mensubu kişiler arasındaki iletişim düzeyini ortaya koyan bu verilere göre, ankete katılan STK’ların büyük bir çoğunluğunun soydaş-akraba topluluk mensubu aktif katılımcısı bulunmaktadır. Hatta soydaş-akraba topluluklar mensubu üyeler göz ardı edilemeyecek bir oranda bu STK’ların yönetim kadrolarında yer almaktadırlar. Daha ilgi çekici bir veri olarak ise ankete katılan STK’ların neredeyse üçte biri soydaş-

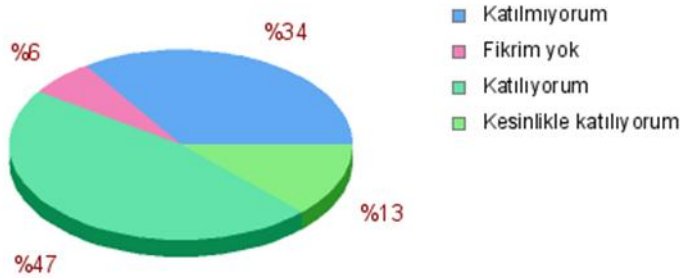
akraba topluluklara özel faaliyetler de düzenlemektedir. Tüm bu veriler ışığında Türk-Amerikan Toplumunun kurmuş olduğu STK'lar ile soydaş-akraba topluluklar mensubu kişilerin arasında yoğun sayılabilecek bir iletişim düzeyinin yakalandığı söylenebilir.

c. Ortak sorun algısı

Ankete katılan STK yöneticilerine aşağıda belirtilen konularda Türk-Amerikan Toplumu ve soydaş-akraba toplulukların benzer sorunlar yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Katılımcılar Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, fikrim yok, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçeneklerinden birini seçmişlerdir.

Şekil 10. İslamofobi konusundaki ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?

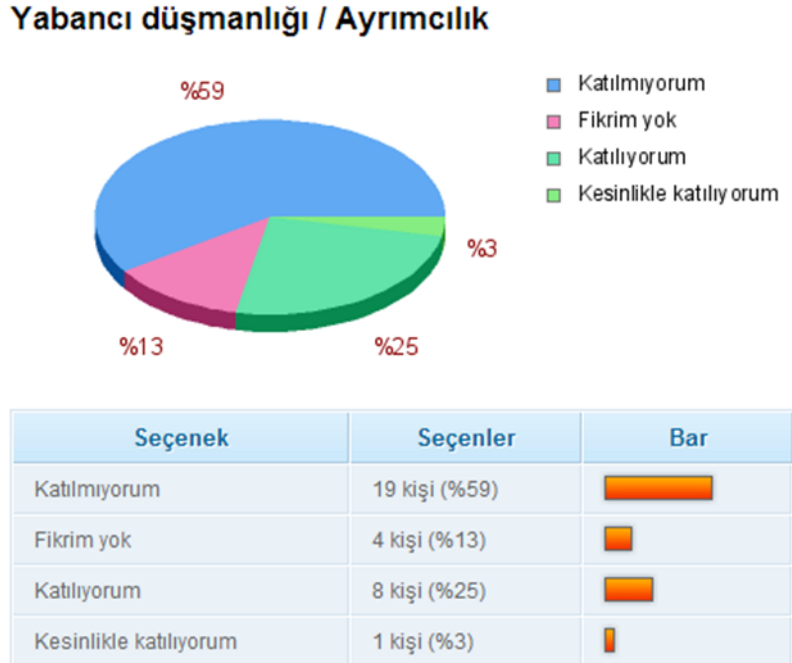
İslamofobi

Seçenek	Seçenler	Bar
Katılmıyorum	11 kişi (%34)	<div style="width: 34%;"></div>
Fikrim yok	2 kişi (%6)	<div style="width: 6%;"></div>
Katılıyorum	15 kişi (%47)	<div style="width: 47%;"></div>
Kesinlikle katılıyorum	4 kişi (%13)	<div style="width: 13%;"></div>

Anket katılımcılarından %47'si İslamafobi konusunda soydaş-akraba topluluklar ile benzer sorunlar yaşandığını belirtirken, %13'ü “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini seçmişlerdir. %34'ün olumsuz görüş bildirdiği bu konuda katılımcıların %60'ı İslamafobi konusunda soydaş-akraba topluluklar ile ortak sorun algılarının olduğunu belirtmişlerdir (bknz. Şekil 10).

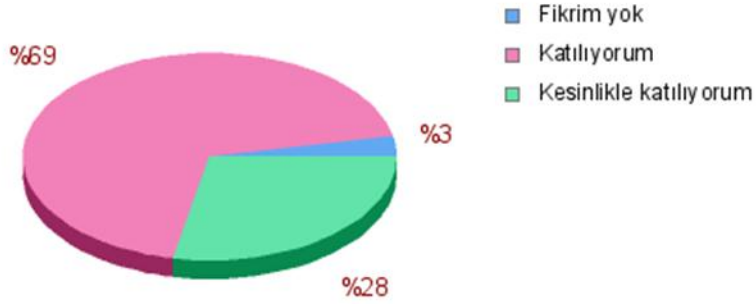
Şekil 11. Yabancı düşmanlığı konusundaki ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?

Yabancı düşmanlığı / ayrımcılık konularında ise %59 ile katılımcıların çoğu soydaş-akraba topluluklar ile benzer sorun yaşadıklarına katılmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %25'i aksi yönde görüşlerini belirtirken, %13 bu konuda fikirlerinin olmadığını ifade etmiştir (bknz. Şekil 11).

Şekil 12. Asimilasyon konusundaki ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?

Asimilasyon

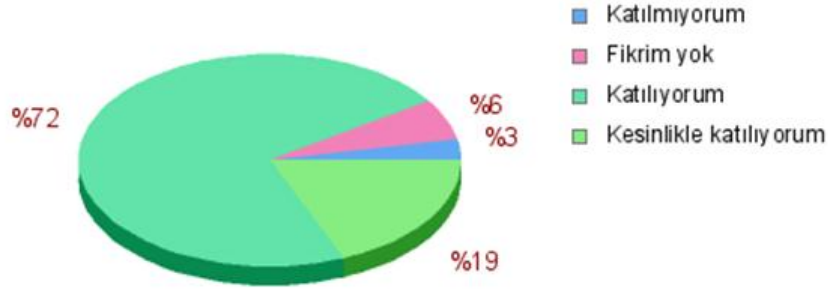

Seçenek	Seçenler	Bar
Fikrim yok	1 kişi (%3)	
Katılıyorum	22 kişi (%69)	
Kesinlikle katılıyorum	9 kişi (%28)	

Ankete katılanların neredeyse tamamı (%97) gelecek nesillerde toplum bireylerinin öz kültürlerinden kopacakları konusunda soydaş-akraba topluluklar ile benzer kaygıları taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre “asimilasyon tehdidini soydaş-akraba topluluklar ile ortak bir risk olarak görüyor musunuz?” sorusuna %69 “katılıyorum cevabını verirken, %28 “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir (bkz. Şekil 12).

Şekil 13. Kamusal alanda görünürlük konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyorsunuzunuz?

Amerikan kamusal alanında yeteri kadar görünür olamama

Ankete katılan sivil toplum liderlerinin %72'si Türk-Amerikan Toplumunun ve soydaş-akraba toplulukların Amerikan kamusal alanında yeteri kadar görünür olmadıklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir. %19'un "kesinlikle katılıyorum" seçeneğini seçmesiyle birlikte bu konudaki ortak sorun algısının %91 gibi yüksek bir seviyede olduğu görülmektedir (bkz. Şekil 13).

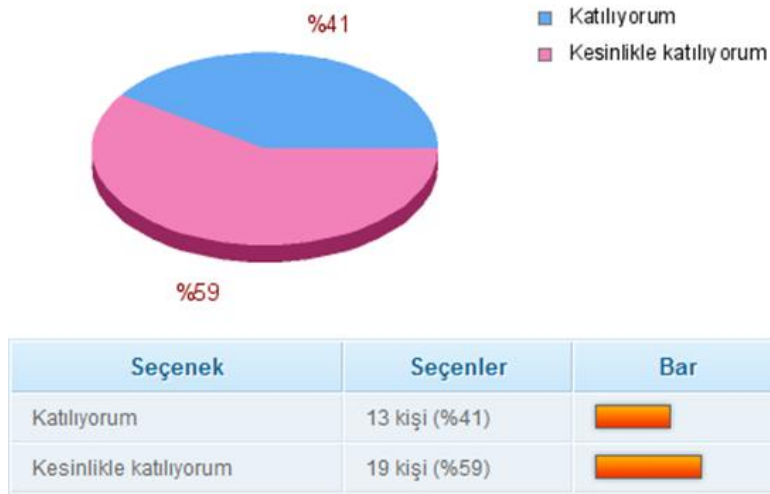
Şekil 14. Lobicilik konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?

Yeteri kadar lobicilik yapamama

Şekil 15. Siyasi katılım konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?

Siyasi katılımın düşük olması

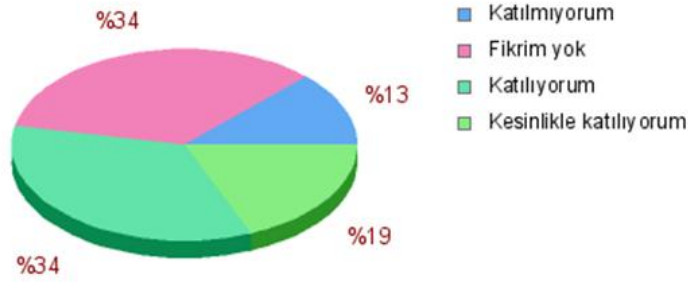

Anket katılımcılarının siyasi katılım ve lobicilik-savunuculuk konularında birbirine çok yakın cevaplar verdikleri görülmektedir. Türk-Amerikan Toplum ve soydaş-akraba toplulukların yeteri kadar lobicilik yapamama konusunda ortak sorunları

olduğuna katılımcıların %41’i “katılıyorum”, %56 ise “kesinlikle katılıyorum cevabı ile katılmışlardır. Siyasi katılımın düşük olmasının da diğer bir ortak sorun alanı olması ifadesine ise %41 katılmış, %59 kesinlikle katılmıştır. Böylece anket katılımcılarının tamamı bu konuda ortak sorun algısına sahip olduklarını ortaya koymuşlardır (bknz. Şekil 14-15).

Şekil 16. Diğer etnik gruplar tarafından saldırılar konusunda ortak sorunlar yaşandığını düşünüyor musunuz?

Diğer göçmen gruplar tarafından sergilenen düşmanca tavır

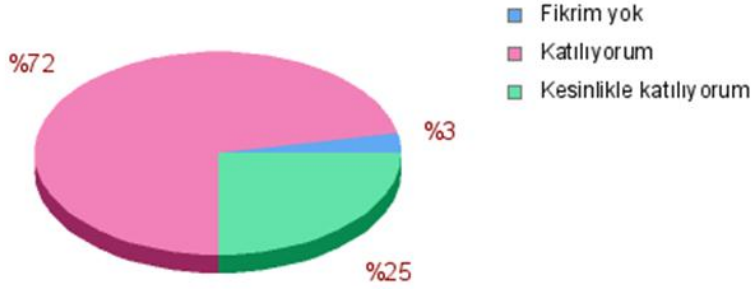

Seçenek	Seçenler	Bar
Katılmıyorum	4 kişi (%13)	
Fikrim yok	11 kişi (%34)	
Katılıyorum	11 kişi (%34)	
Kesinlikle katılıyorum	6 kişi (%19)	

ABD’de yaşayan diğer göçmen gruplar tarafından düşmanca tavra maruz kalınması konusunda ise anket katılımcılarının birbirlerinden farklı cevaplar verdikleri görülmektedir. Bu konuda ortak sorun yaşandığına dair katılımcıların %53’ü (%34- katılıyorum, %19 ise kesinlikle katılıyorum seçeneklerini seçmişlerdir) olumlu cevap verirken, %13 aksi görüş bildirmiştir. %24 oranındaki katılımcılar ise bu konuda kararsız kalmıştır (bknz. Şekil 16).

Şekil 17. Ekonomik işbirliği konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyor musunuz?

Ekonomik işbirliği eksikliği

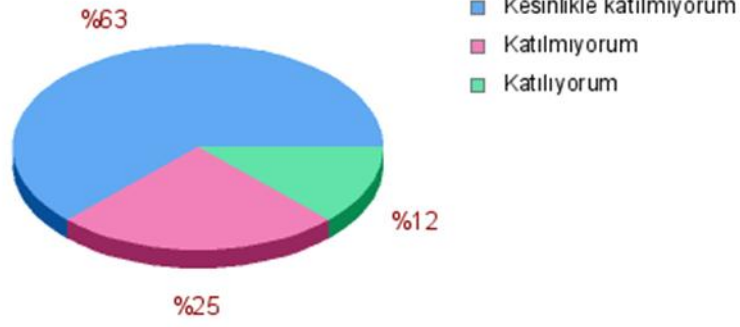

Seçenek	Seçenler	Bar
Fikrim yok	1 kişi (%3)	
Katılıyorum	23 kişi (%72)	
Kesinlikle katılıyorum	8 kişi (%25)	

Siyasi katılım ve lobicilik-savunuculuk konularına benzer olarak ekonomik işbirliği yetersizliği konusunda da büyük oranda soydaş-akraba topluluklar ile benzer sorunları tecrübe edildiği sonucu çıkmıştır. Katılıcıların %72'si bu ifadeyi desteklerken, %25 “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini seçerek bu konudaki görüşlerini daha vurgulayarak ifade etmişlerdir (bkz. Şekil 17).

Şekil 18. Eğitim seviyesinin düşük olması konusunda ortak sorunlar yaşandığına katılıyorsunuzuz?

Eğitim seviyesinin düşük olması

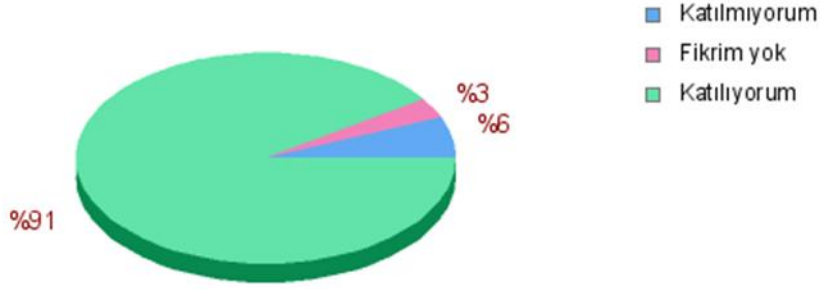

Seçenek	Seçenler	Bar
Kesinlikle katılmıyorum	20 kişi (%63)	<div style="width: 63%;"></div>
Katılmıyorum	8 kişi (%25)	<div style="width: 25%;"></div>
Katılıyorum	4 kişi (%13)	<div style="width: 13%;"></div>

Ankete katılanlar, beklenildiği gibi, büyük oranda (%88) soydaş-akraba topluluklar ile eğitim seviyesinin düşük olması konusunda benzer sorunlar yaşanmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda ortak sorun algısı olmamasının Türk-Amerikan Toplumu ve soydaş-akraba toplulukların farklı sorunlar yaşadığı anlamına değil, bilakis bu konuda sorun yaşanmadığı anlamına geldiği düşünülmektedir (bkz. Şekil 18).

Şekil 19. Sosyal-kültürel dayanışma konusunda ortak sorunlar yaşandığını düşünüyor musunuz?

Sosyal ve kültürel dayanışma

Seçenek	Seçenler	Bar
Katılmıyorum	2 kişi (%6)	<div style="width: 6%;"></div>
Fikrim yok	1 kişi (%3)	<div style="width: 3%;"></div>
Katılıyorum	29 kişi (%91)	<div style="width: 91%;"></div>

Sosyal-kültürel dayanışma konusundaki eksiklikler de ankete katılan sivil toplum liderlerinin büyük oranda anlaştığı konulardan biri olarak öne çıkmaktadır. Ankete katılanların %91'i hem Türk-Amerikan Toplumunun hem de soydaş-akraba toplulukların sosyal-kültürel dayanışma konusunda yetersiz kaldığını düşünmektedir. %6 oranındaki katılımcı ise bu konuda ortak sorun algılarının olmadığını ifade etmiştir (bkz. Şekil 19).

Yukarıdaki verilere göre, ankete katılımcıları özellikle siyasi katılım, lobicilik-savunuculuk, ekonomik işbirliği, Amerikan kamusal alanında görünür olamama, sosyal-kültürel dayanışma gibi alanlarda soydaş-akraba topluluklarla büyük ölçüde benzer sorunlara sahip olduklarını belirtmişlerdir. İslamafobi, yabancı düşmanlığı-ayrımcılık, diğer göçmen gruplar tarafından maruz kalınan düşmanca tavır gibi

konularda ise verilen cevapların daha dengeli dağıldığı görülmektedir. Bu durumun farklı Eyaletlerdeki Amerikan Toplumu yapısından (örn. Texas'ta yabancı düşmanlığı oranı yüksek olması, California'da ise Ermeni diasporasının düşmanca tavrının daha yoğun olabileceği düşünülmektedir.) kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi eğitim konusunda ise herhangi bir sorun algısı olmadığı yorumunun yapılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

d. İşbirliği Niyeti

Ankete katılan STK yöneticilerine ABD'de soydaş-akraba topluluklar tarafından kurulan STK'ların ne kadar etkin olduğu sorulduğunda yaklaşık %40'lık bir kesimin bu STK'ların etkin olduğunu düşündüğü görülmektedir. Anket katılımcılarının yaklaşık dörtte biri aksi görüş bildirirken, %34 ise bu STK'lar hakkında fikirleri olmadığını belirtmiştir (bknz. Şekil 20).

Şekil 20. Sizce soydaş-akraba toplulukların STK'ları ne kadar etkin?

Soru 19: ABD genelinde soydaş-akraba toplulukların kurdukları STK'lar sizce ne kadar etkin?

Çoktan Seçmeli

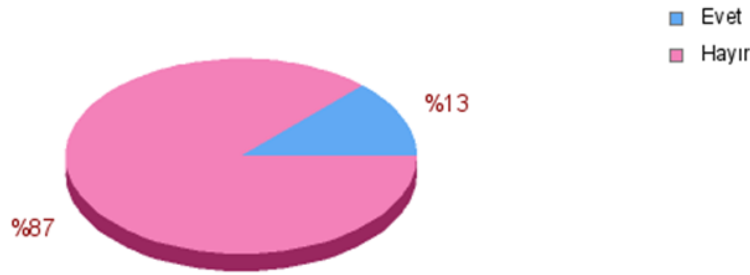
Seçenek	Seçenler	Bar
Hiç etkin değil	1 kişi (%3.13)	■
Etkin değil	7 kişi (%21.88)	■
Bu STK'lardan haberdar değilim	11 kişi (%34.38)	■
Son derece etkin	1 kişi (%3.13)	■
Etkin	12 kişi (%37.5)	■

Soydaş-akraba toplulukların kurmuş olduğu STK'ların etkin olup olmadığı konusunda görüş ayrılığı yaşayan anket katılımcılarının büyük bir kısmı (%87,5), kendi STK'larının daha önce bu STK'lar ile somut bir işbirliği (işbirliği protokolü, ortak organizasyon vb.) içerisinde olmadığını ifade etmiştir (bknz. Şekil 21).

Şekil 21. Daha önce soydaş-akrabaların STK'ları ile somut işbirliği yaptınız mı?

Soru 18: STK'nız ile soydaş-akraba toplulukların STK'ları arasında somut bir işbirliği oldu mu?

Çoktan Seçmeli

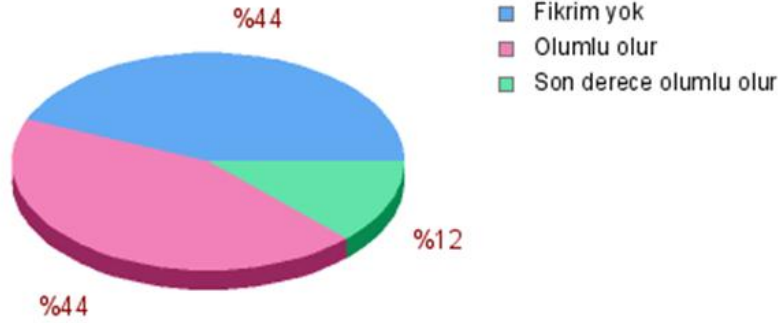
Seçenek	Seçenler	Bar
Evet	4 kişi (%12.5)	
Hayır	28 kişi (%87.5)	

Daha önce soydaş-akraba toplulukların kurmuş olduğu STK'lar ile çok fazla somut işbirliği tecrübesi olmayan anket katılımcısı STK yöneticilerine aşağıda belirtilen konularda kendi STK'ları ve soydaş-akraba toplulukların kurmuş olduğu STK'lar arasında işbirliği yapılması hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Katılımcılar “Son derece olumsuz olur”, “olumsuz olur”, “fikrim yok”, “olumlu olur”, “son derece olumlu olur” seçeneklerinden birini seçmişlerdir.

Buna göre, anket katılımcılarının %44'ü anadili öğretimi konusunda işbirliğinin olumlu olacağı yönünde görüş bildirirken, diğer %44 bu konuda kararsız olduğunu ifade etmiştir. %13'lük bir kesim ise bu tarz bir işbirliğinin son derece olumlu olacağını ifade etmiştir (bkz. Şekil 22)

Şekil 22. Sizce anadili öğretimi konusunda işbirliği olumlu olur mu?

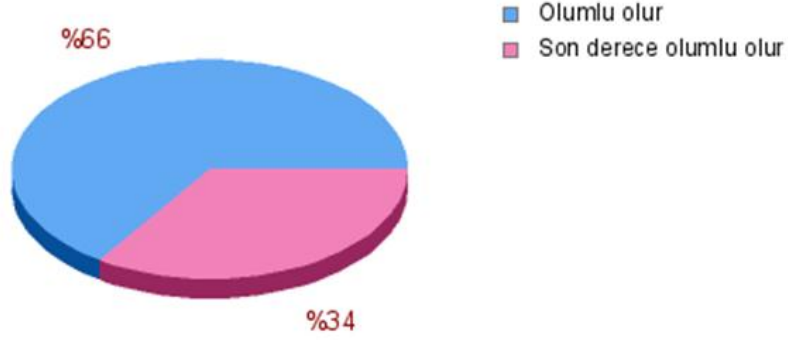
Anadili öğretimi

Ekonomik işbirliği kurulması konusunda ise olumsuz görüş bildiren olmamıştır. Ankete katılan sivil toplum liderlerinden %66'sı bu soruya "olumlu olur" cevabı verirken, geriye kaalanlar (%34) "son derece olumlu olur" seçeneğini seçmişlerdir (bkz. Şekil 23)

Şekil 23. Sizce ekonomik işbirliği olumlu olur mu?

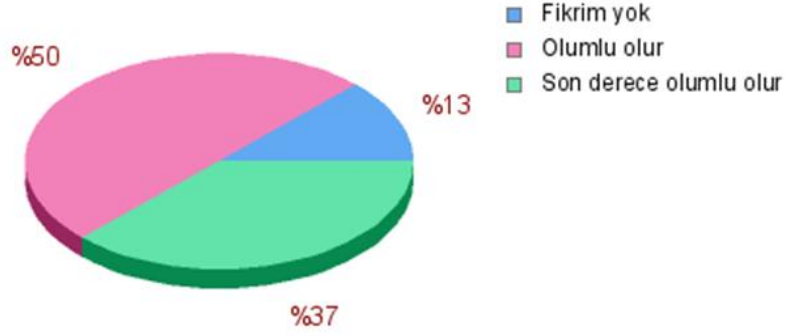
Ekonomik işbirliği

Ekonomik işbirliği konusundaki mutlak uzlaşma kadar olmasa da Dini işbirliği konusunda da anket katılımcılarının büyük bir çoğunluğu (%87) olumlu görüş bildirmiştir. Katılımcıların yarısı bu soruya “olumlu olur” cevabını verirken, %37 “son derece olumlu olur” cevabını vererek bu konuya daha güçlü bir vurgu yapmışlardır. Dini işbirliği konusunda da olumsuz görüş bildiren katılımcı olmamıştır (bkz. Şekil 24).

Şekil 24. Sizce dini konularda işbirliği olumlu olur mu?

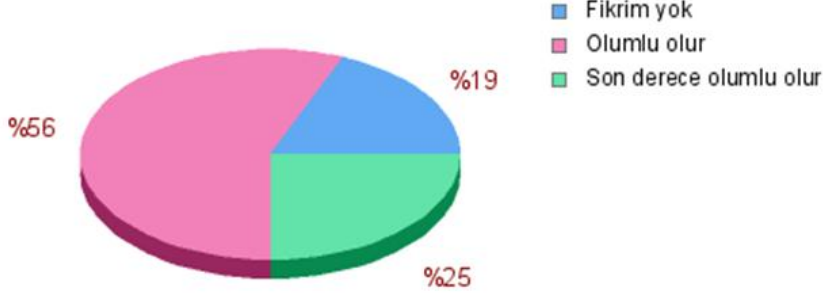
Dini işbirliği (ortak dinsel mekanlar vb.)

Anket katılımcıları, soydaş-akraba topluluklar ile ortak festival düzenlenmesi, ortak kültür merkezlerinin kurulması gibi kültürel konularda işbirliği kurulması yönündeki soruya da olumlu yaklaşmışlardır. %56 bu gibi bir işbirliğinin olumlu olacağını düşünürken, katılımcıların dörtte biri “son derece olumlu olur” seçeneğini işaretlemiştir. Geriye kalan %19 ise bu konuda kararsız kalmıştır (bkz. Şekil 25).

Şekil 25. Sizce kültürel işbirliği olumlu olur mu?

Kültürel işbirliği (ortak festival, ortak kültür merkezi vb.)

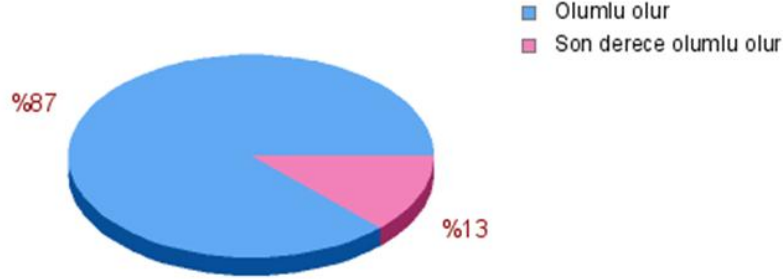

Seçenek	Seçenler	Bar
Fikrim yok	6 kişi (%19)	
Olumlu olur	18 kişi (%56)	
Son derece olumlu olur	8 kişi (%25)	

Ankete katılan STK yöneticilerinin tereddütsüz olarak olumlu görüş bildirdiği bir diğer konu ise sosyal-kültürel dayanışma konusu olmuştur. Bu konuda soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği olunması hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna %87 “olumlu”, %13 ise “son derece olumlu” cevabını vermiştir (bkz. Şekil 26).

Şekil 26. Sizce sosyal dayanışma konusundaki işbirliği olumlu olur mu?

Sosyal ve kültürel dayanışma

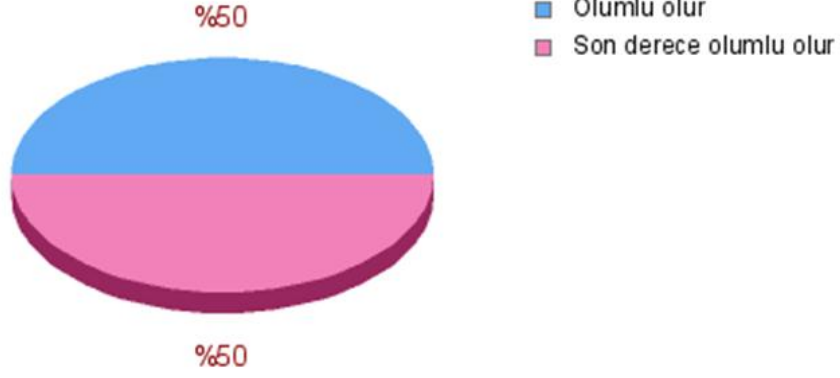

Seçenek	Seçenler	Bar
Olumlu olur	28 kişi (%88)	
Son derece olumlu olur	4 kişi (%13)	

Önceki sorularda soydaş-akraba topluluklar ile lobicilik-savunuculuk konusunda benzer sorunları olduğu konusunda uzlaşan STK yöneticileri, bu ortak sorun algısına paralel olarak, lobicilik konusunda işbirliği yapılması yönünde olumlu görüş bildirmişlerdir. Anket katılımcıları “olumlu olur” ve “son derece olumlu olur” seçenekleri arasındaki eşitliği (%50-%50) bozamamışlardır (bkz. Şekil 27).

Şekil 27. Sizce lobcilik alanında işbirliği olumlu olur mu?

Lobicilik

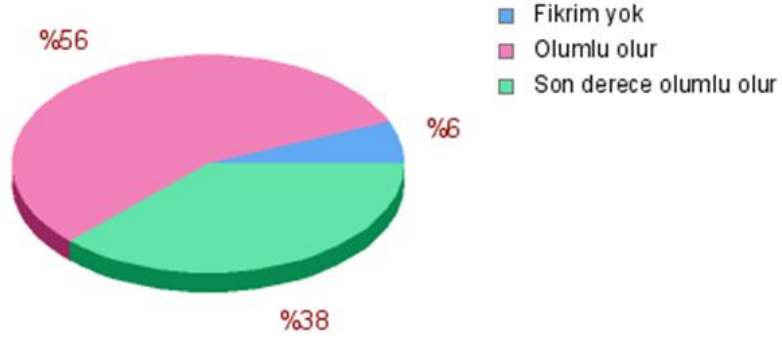

Seçenek	Seçenler	Bar
Olumlu olur	16 kişi (%50)	
Son derece olumlu olur	16 kişi (%50)	

Diğer alanlarda görülen yüksek orandaki “olumlu” cevaplar, eğitim alanındaki işbirliği sorulduğunda da değişmemiştir. Eğitim alanında işbirliği yapılması konusunda görüşleri sorulan anket katılımcılarının %56’sı “olumlu olur”, %38’i ise “son derece olumlu olur” seçeneğini seçmişlerdir. Geriye kalan %6’lık kesim ise olumsuz görüş bildirmemiş, kararsız kalmıştır (bkz. Şekil 28).

Şekil 28. Sizce eğitim konusundaki işbirliği olumlu olur mu?

Eğitim

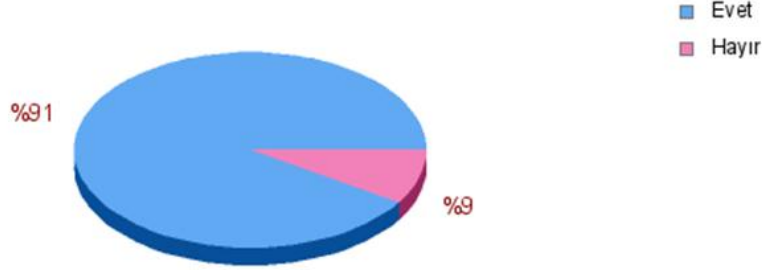
Seçenek	Seçenler	Bar
Fikrim yok	2 kişi (%6)	
Olumlu olur	18 kişi (%56)	
Son derece olumlu olur	12 kişi (%38)	

Anket katılımcılarına sorulan bu konu başlıklarının dışında, soydaş-akraba topluluklar ile orta-uzun vadede genel olarak işbirliği yapma hedeflerinin olup olmadığı da sorulmuştur. Bu soruya %91 oranında “evet”, %9 oranında ise hayır cevabı verilmiştir (bkz. Şekil 29).

Şekil 29. Soydaş-akraba toplulukların STK'ları ile işbirliği yapma hedefiniz var mıdır?

Soru 21: STK'nızın orta-uzun vadeli planlarında soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği yapma hedefi var mıdır?

Çoktan Seçmeli

Seçenek	Seçenler	Bar
Evet	29 kişi (%90.63)	<div style="width: 90.63%;"></div>
Hayır	3 kişi (%9.38)	<div style="width: 9.38%;"></div>

Yukarıdaki verilerden de görüldüğü üzere, ankete katılan STK yöneticileri genel olarak soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği yapılmasına sıcak bakmaktadır. Özellikle ekonomi, sosyal dayanışma, lobicilik gibi konularda işbirliği yapılması yönünde mutlak bir uzlaşma dikkat çekmektedir. Anadili, dini konular, kültürel işbirliği ve eğitim gibi konularda ise olumsuz görüş bildiren katılımcı olmamıştır. Fakat az sayıdaki sivil toplum liderinin bu konuda kararsız kaldığı görülmektedir.

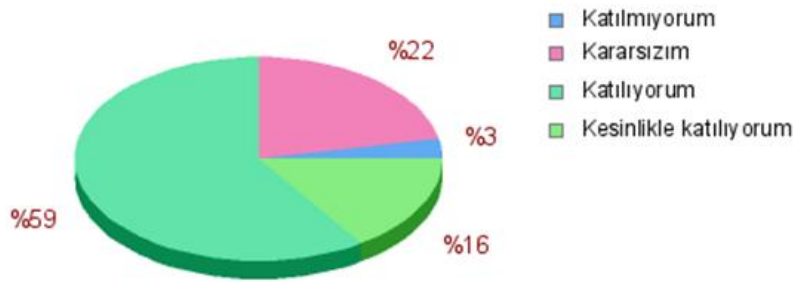
e. Kamu Kurumlarından Beklentiler

Belirli konularda soydaş-akraba topluluklar ile ortak sorunlar yaşadıklarını düşünen STK yöneticileri, bu konularda işbirliği yapma niyetinde olduklarını da ifade etmişlerdir. Fakat bu konularda kurumsal olarak henüz kurulmuş bir işbirliği

zemininin olmadığı görülmektedir. Bu sorulara ek olarak, anket katılımcılarına soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği konusunda Türkiye Cumhuriyeti kamu kurumlarından beklentileri de sorulmuştur. Belirli başlıklar altında görüşleri sorulan anket katılımcıları “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birini seçmiştir.

Şekil 30. "Resmi kurumların soydaş-akraba topluluklarını kapsayan çalışmalar yapması gerektiğini düşünüyorum."

Resmi kurumların soydaş-akraba toplulukları kapsayan çalışmalar yapması gerektiğini düşünüyorum

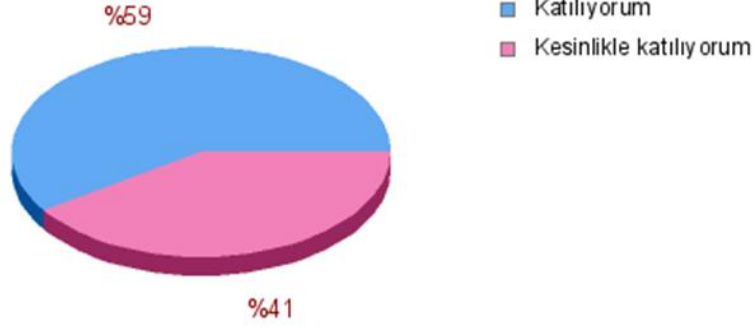

Seçenek	Seçenler	Bar
Katılmıyorum	1 kişi (%3)	■
Kararsızım	7 kişi (%22)	■
Katılıyorum	19 kişi (%59)	■
Kesinlikle katılıyorum	5 kişi (%16)	■

Kamu kurumlarının soydaş-akraba topluluklarını da kapsayan çalışmalar yapması konusunda ankete katılanların yarısından fazlası (%59) “katılıyorum” cevabını verirken, %16 ise “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Katılımcıların %22’si kararsız kalırken, sadece %3’lük bir kesim olumsuz cevap vermiştir (bknz. Şekil 30).

Şekil 31. "Resmi kurumlar tarafından işbirliğini teşvik edici maddi desteklerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum."

Resmi kurumlar tarafından soydaş akraba topluluklarla işbirliğini teşvik edici maddi desteklerin sağlanması gerektiğini düşünüyorum

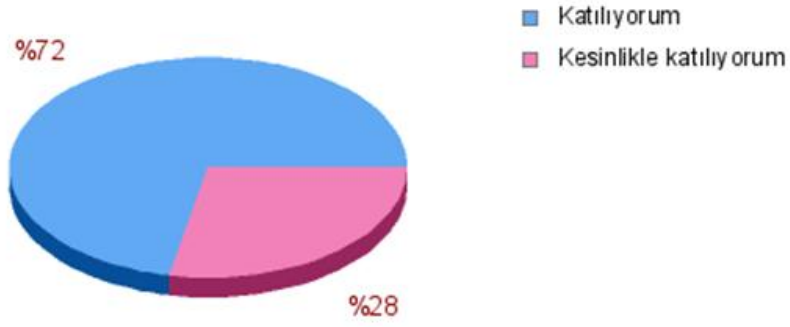

Seçenek	Seçenler	Bar
Katılıyorum	19 kişi (%59)	<div style="width: 59%;"></div>
Kesinlikle katılıyorum	13 kişi (%41)	<div style="width: 41%;"></div>

Kamu kurumlarının soydaş-akraba toplulukları da kapsayacak şekilde çalışmalarını planlaması yönünde mutlak uzlaşmayı yakalayamayan STK yöneticileri, kamu kurumlarının soydaş-akraba toplulukları ile işbirliğini teşvik edecek maddi desteklerin sağlanması konusunda fikir birliğine varmış durumdadırlar. Anket katılımcılarının %59'u kamu kurumlarının maddi destek sağlaması fikrine katıldığını, %41'i ise kesinlikle katıldığını ifade etmiştir (bkz. Şekil 31).

Şekil 32. "Soydaş-akraba topluluklar ile bir araya gelinmesini sağlayacak platformların teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorum."

Soydaş-akraba topluluklar ile bir araya gelinmesini sağlayacak platformların teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorum

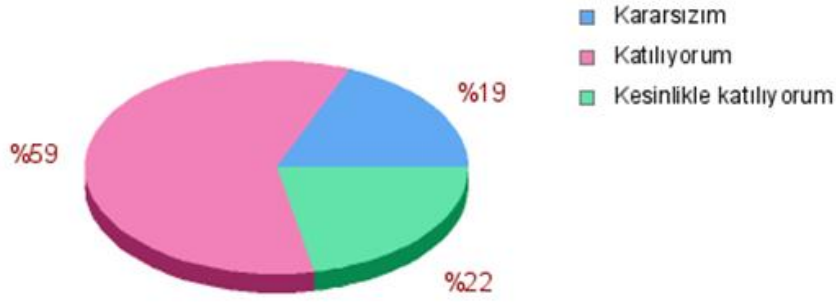

Seçenek	Seçenler	Bar
Katılıyorum	23 kişi (%72)	<div style="width: 72%; height: 10px; background-color: orange;"></div>
Kesinlikle katılıyorum	9 kişi (%28)	<div style="width: 28%; height: 10px; background-color: orange;"></div>

Yapılan anketin sonuçlarına göre, anket katılımcısı STK yöneticileri, soydaş-akraba topluluklarla işbirliği kurulması amacıyla kamu kurumlarının sadece maddi desteğine ek olarak, kamu kurumlarının birleştirici bir rolünden de faydalanmak istedikleri ortaya çıkmaktadır. Buna göre katılımcıların %72'si kamu kurumlarının soydaş-akraba topluluklar ile Türk-Amerikan Toplumunu bir araya getirecek platformların teşvik edilmesi gerektiği belirtmiştir. Geriye kalan %28 ise bu konudaki olumlu görüşlerini daha vurgulu bir biçimde ifade etmiştir (bkz. Şekil 32).

Şekil 33. "Resmi kurumlar tarafından düzenlenen davet ve toplantılarda soydaş-akraba topluluklar ile ortak kültürel-dini değerlerin öne çıkarılması gerektiğini düşünüyorum."

Resmi kurumlar tarafından düzenlenen davet ve toplantılarda, soydaş-akraba topluluklarla dini ve kültürel ortak değerlerin öne çıkarılması gerektiğini düşünüyorum

Seçenek	Seçenler	Bar
Kararsızım	6 kişi (%19)	<div style="width: 19%;"></div>
Katılıyorum	19 kişi (%59)	<div style="width: 59%;"></div>
Kesinlikle katılıyorum	7 kişi (%22)	<div style="width: 22%;"></div>

Ankete katılan sivil toplum liderlerinin soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği zemini sağlaması amacıyla kamu kurumlarından bir diğer beklentisi, düzenlenen davet ve toplantılara soydaş-akraba topluluklardan temsilcilerin de dâhil edilmesidir. Bu organizasyonlarda soydaş-akraba topluluklar ile ortak değerlerimizin vurgulanması fikrine "katılıyorum" cevabını verenlerin oranı %59'u bulmaktadır. Bu fikre kesinlikle katılanlar %22, kararsız kalanlar ise %19 oranındadır (bkz. Şekil 33).

Anketin aynı zamanda son bölümünü oluşturan bu sorulara STK yöneticileri tarafından verilen cevaplara göre, önceki bölümlerde çıkan işbirliği niyetine paralel olarak, Türk-Amerikan Toplumu ile soydaş akraba topluluklar arasında işbirliği ortamının kurulması amacıyla Türkiye Cumhuriyeti kamu kurumlarının desteğine

ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat bu desteğin, kamu kurumlarının doğrudan çalışma yapması alternatifini üzerinde (çoğunluğun olumlu fikrine rağmen) mutlak uzlaşma sağlanamamıştır. Bunun yerine kamu kurumlarının STK'lara bu konuda harcamak üzere fon desteği sağlaması, birleştirici özelliği ile platform işlevi görmesi ve davet, resmi ziyaret, toplantılarda soydaş-akraba topluluklarında da davet edilmesi gibi destekleyici çalışmalar yapılması gerektiği üzerinde uzlaşıldığı görülmektedir.

SONUÇ

Türk-Amerikan Toplumu, göçmenlerden oluşan bir ülke olan Amerika'da, genellikle meşhur “Amerikan Rüyası” adı verilen standartları yakalamış ve Amerikan kamuoyunda olumlu bir algı yaratmayı başarmış gözükmektedir. Mensubu olan bireylerin dünya çapında takdir toplayan başarıları, toplam nüfus içerisinde %1’lik bile oranı olmayan bu göçmen grubun potansiyelini yukarılara çekmektedir. Özellikle 2000’li yıllardan itibaren sivil toplum örgütlenmesi (TCA gibi profesyonel yönetilen STK’ların kurulması) ve lobicilik-savunuculuk (Turkish-PAC⁹’lerin kurulması) alanlarında yapılan atılımlar, Türk-Amerikan Toplumunun sesinin daha gür bir şekilde duyulmasına olanak sağlamıştır. Fakat gelinen noktada, Türkiye’nin değişen dış politikasına da paralel olarak, “tarihdaş” larla sadece Anadolu’da değil Amerika’da da bütünleşme süreci başlamıştır. Bu anlamda, Türk-Amerikan Toplumunun, kendi kabuğunu kırarak, sadece ABD’de yaşayan Türklerin değil, diğer soydaş-akraba toplulukların sesi olması sorumluluğu ortaya çıkmıştır.

Bu tezde, Türk-Amerikan Toplumu orta/uzun vadede, soydaş-akraba topluluklar ile işbirliğini güçlendirerek, ABD’deki en etkin lobilerden biri olabilmesi adına inşa edebileceği potansiyel işbirliği paydaşları/alanları keşfedilmeye çalışılmıştır. Bu keşif için çok derinlere inilmesine gerek bırakmayacak kadar açık ve doğal müttefik göçmen grupların varlığı, tezin başlığının belirlenmesini kolaylaştırıcı bir etken olmuştur. “ABD’de yaşayan Türkler ve Soydaş-Akraba Topluluklar arasındaki işbirliği” başlığını taşıyan tezde, bu doğrultuda öncelikle bu toplulukların ABD’ye

⁹ Açılımı Political Action Committee (Siyasi Eylem Komitesi) olan PAC’ler, Amerikan siyasi sisteminin en önemli lobicilik araçlarından biridir.

göç serüvenleri incelenmiştir. Türklerin ve soydaş-akraba toplulukların kıtaya ilk varan göçmen profilleri, yerleşilen bölgeler ve tercih edilen toplumsal örgütlenme biçimlerinin incelenmesi, bu topluluklar arasındaki tarihsel bağların ortaya çıkarılmasını sağlamıştır. Daha sonra ele alınan kurumsallaşma süreçleri ise bu toplulukların yeni kıtaya göçün ardından Amerika’da tercih ettikleri toplumsal stratejileri ortaya koyması açısından önemli görülmektedir.

Tezin I. bölümünün ilk kısmında Türklerin Amerika kıtasına geçmişten günümüze yapmış olduğu göç yolculuğu üç ana göç dalgası altında anlatılmıştır (bknz. Şekil 34).

Şekil 34. Türklerin ABD'ye göçü

Kıtaya 17. yüzyılda vardığı tahmin edilen Meluncanların Osmanlı coğrafyasından geldiği ve Akdeniz-Türk genetik özellikleri taşıdığı iddialarını bir kenara bırakırsak, Amerika’ya ilk Türk göçlerinin 19. yüzyılın ilk yarısında gerçekleştiği görülmektedir. Fakat I. göç dalgasının en yoğun göçlerinin 19. Yüzyılın son çeyreğinde gerçekleştiği görülmektedir. Elimizdeki bu veri, Türklerin rakip lobilere göre Amerika’ya çok geç vardığı yönündeki genel algıyı çürütecek niteliktedir. Böyle bir algının oluşmasının nedeni, örneğin Yahudi ve Ermeni diasporalarının Amerika’da kurduğu ve günümüze kadar devam eden toplumsal kurumların yüz yılı

aşkın tarihçeleri bulunurken, Türk-Amerikan Toplumunun günümüze kadar devam eden en eski toplumsal kurumlarının elli-altmış yıllık geçmişleri bulunuyor olmasındır.

İlk göç dalgası ile Amerika'ya gidenlerin çoğunluğunu bekâr ve genç erkekler oluşturmaktaydı. Genellikle misyoner okulları aracılığıyla yeni kıtadaki ekonomik fırsatları duyan bu göçmen grubu, para biriktirerek memleketlerine geri dönmeyi amaçlamışlardır. Henüz milliyetçi ideoloji ile içli-dışlı olmayan bu göçmenlerin kendilerini genellikle Müslüman Osmanlı tebaası olarak tanımladığı görülmektedir. Çoğunluğu Hristiyan olan bir toplumda ilk defa azınlıkta olma tecrübesi çok başarılı olmayan ilk göçmen Türkler, Amerika'ya uyum sağlamakta güçlük çekmiştir. Keza, ilk göçmen Türklerin çoğu I. Dünya ve Kurtuluş Savaşlarında savaşmak üzere Anadolu'ya geri dönmüşlerdir. Kalanlar ise meşhur potada (melting pot) eriyerek kaybolup gitmişlerdir. İlk göç dalgasından günümüze elle tutulur verilerin kalmamış olması, Türkleri Amerika'daki tarihlerinin II. Göç dalgası ile başladığı yönünde yanlış bir algının oluşmasına neden olmaktadır.

1950'lerin sonunda hız kazanan ve 1965 yılında Johnson hükümetinin düzenlediği yeni göçmen yasası ile artarak yoğunlaşan II. göç dalgası ile Amerika'ya giden Türklerin ilk göçmenlere nazaran oldukça farklı bir profil çizdiği görülmektedir. Bilimsel araştırmalarına daha iyi koşullarda devam etmek isteyen akademisyenlerden, daha iyi ekonomik koşullara erişmek isteyen doktor, mühendis, mimar gibi meslek gruplarından vasıflı profesyonellere oldukça ayrıcalıklı bir kesimi temsil eden II. göç dalgası, Türkiye'den Amerika'ya ciddi bir "beyin transferi" gerçekleştirmiştir. Bu göçmen grubun en belirgin özelliği seküler-ulusalcı olması ve

toplumsal-kültürel kaygılardan çok bireysel başarıya odaklanmış bir yapıda olmalıdır. Amerika’da dünyaya gelen yeni nesillerin kültürel-dini kodlara yabancı bir şekilde yetişerek asimilasyon tehdidi altına girmesine ortam sağlayan bu düşünce yapısının doğurduğu olumsuz sonuçların daha sonra fark edildiği ve III. göç dalgasıyla birlikte yeni bir toplumsal strateji seçildiği görülecektir.

1980’lerde Türkiye’nin geçirmiş olduğu sosyo-politik, ekonomik dönüşümler, ve Özal’ın getirmiş olduğu vizyon Türkiye’nin dış dünya ile entegrasyonunu arttırmıştır. Bu konjonktürün etkisinde III. göç dalgası ile Amerika’ya giden Türkleri öncekilere göre daha heterojen bir grubu temsil ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Vasıfsız işlerde çalışan işçilerden, vasıflı profesyonellere, öğrencilerden akademisyenlere, muhafazakârlardan, solcu ve ülkücülere kadar çok çeşitli toplumsal katmanları temsil eden Türk göçmenler, hayatlarına Amerika’da devam etmeye karar vermişlerdir. Bu son göç dalgasıyla birlikte bugünkü halini alan Türk-Amerikan Toplumunun “gönüllü asimilasyon” tehdidine karşı bugün kültürel-dini değerlerine daha sıkı sarılmaya başlamıştır.

Tezin I. Bölümünün devamında karşılaştırma yapılabilmesi adına Müslümanların Amerika’ya göç serüveni ele alınmıştır. İslam ve Müslümanların ABD’deki tarihi, erken dönem kölelik sistemi ve sonrasında beş ana göç dalgası altında anlatılmıştır (bknz. Şekil 35).

Şekil 35. Müslümanların Amerika'ya göçü

Kolomb öncesi dönemde Müslümanların Amerika kıtasına ayak bastığı yönündeki iddialar her ne kadar ilgi çekici gözükse de bu çalışma çerçevesinde göz ardı edilmiş, Müslümanların Amerika'daki tarihçeleri kölelik döneminden itibaren ele alınmıştır. 16.-19. Yüzyılları arasında köleleştirilerek çalıştırılmak üzere Amerika'ya gelen Batı Afrikalı Müslümanlardan kalan çok fazla veri ve toplumsal miras bulunmamaktadır. Fakat 20. yüzyılda İslamiyet'in Afro-Amerikalılar arasında hızla yaygınlaşması, kölelik dönemi ile bir tür bağ kurma arayışını beraberinde getirmiştir.

Müslümanları Amerika'ya getiren ilk göç dalgasını daha önce ele alınan Türklerin I. göç dalgasından ayırmak çok güçtür. İki ayrı bölümde incelenen bu göçmenler

esasinda, Osmanlı Devleti topraklarından göç eden Müslüman tebaadan başkası değildirler. Çoğu göçmenin “Osmanlı” olarak veya diğer etnik kökene sahip olanların da “Türk” olarak kayıt defterlerine geçmesi bunun bir göstergesidir. Dolayısıyla ilk göç dalgasıyla aynı gemilerde Amerika’ya giden Müslüman ve Türk toplumlarının bir nevi “yol arkadaşı” olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. II. göç dalgası ile Amerika’ya giden Müslümanlar da I. Dünya Savaşı’nın ardından sömürgeci devletler tarafından paylaşılan Osmanlı topraklarından yola çıkarak yeni bir hayat kurma mücadelesi veren göçmenlerdir. III. göç dalgası ise daha küçük bir göç hareketini temsil etmektedir. Genellikle daha önce Amerika’ya göç edenlerin, aile birleşimi yöntemi ile aile bireylerini getirmesinden ibarettir.

Müslümanların bahsedilen üç göç dalgası ile Türklerin ilk göçleri karşılaştırıldığında, Müslüman Amerikan Toplumunu ve Türk-Amerikan Toplumunun köklerindeki yakın bağ ortaya çıkmaktadır. Birbirleriyle doğrudan akraba olan, bir kısmı ile aynı bayrak altında, aynı cephede savaşan bu insanlar, aynı uzun yola çıkarak Amerika’ya göç etmişlerdir. Fakat ne yazık ki bugünkü duruma bakıldığında bu iki toplum arasındaki bağların, iki yabancı kültür havzasından gelmişçesine minimum düzeye gerilediği görülmektedir.

IV. ve V. göç dalgasıyla Amerika’ya gelen Müslümanların ise çok çeşitli etnik kökenlere sahip oldukları görülmektedir. Balkanlar, Orta Doğu, Orta Asya, Güney Asya, Afrika’daki birçok siyasi, ekonomik, insani krizden etkilenen soydaş-akraba topluluk, çareyi Amerika’ya göç etmekte bulmuştur. Kıtaya yeni varan Müslümanlar hem Amerika’daki Müslüman Toplumunun yapısını renklendirmişlerdir hem de İslamiyet’in Amerika’da ses getirmeye başlamasına katkıda bulunmuşlardır. Kıtaya

son gelen göçmen Müslümanlar, kıtadaki İslamiyet anlayışını, din dışı inanışlardan arındırmaya gayret etmiş ve Müslüman Amerikan Toplumuna liderlik etmişlerdir.

Tezin II. bölümünde ise, Türk-Amerikan ve Müslüman-Amerikan Toplumunun kurumsallaşma süreçleri incelenmiştir. Böylece, yukarıda ifade edildiği gibi aynı coğrafya ve kültürel havzadan gelen Türk ve soydaş-akraba toplulukların Amerika kıtasındaki varoluş mücadelelerinde ne gibi tercihler yaptıkları anlaşılmaya çalışılmıştır.

II. bölümün ilk kısmı ABD’de yaşayan Türklerin geçmişten günümüze kurmuş oldukları toplumsal kurumlara ayrılmıştır. Bu doğrultuda ABD’deki Türklerin kurmuş olduğu STK’lar, camiler, okullar ve düzenledikleri kültürel şenlikler ele alınmıştır. Türklerin Amerika’ya ilk göç dalgasını incelerken karşılaştığımız bekâr, erkek, vasıfsız işçi profili, kıtadaki ilk Türklerin kalıcı olmaktan çok belirli bir refah seviyesine eriştikten sonra memleketlerine geri dönme motivasyonu taşıdıklarını göstermektedir. Nitekim Hıristiyan kadınlarla evlenmekten imtina eden bu göçmen grubunun çok büyük bir kesimi Amerika’ya yerleşmeyerek geri dönmüşlerdir. Ayrıca bu göçmenlerin yabancı dil ve eğitim seviyesi açısından sahip oldukları dezavantajlar, kıtadaki ilk Türklerin uyum sorunu yaşamalarına neden olduğu görülmüştür.

Amerika’daki ilk Türk dernekleri, I. göç dalgası ile gelenlerden dönüşlerin yaşandığı dönemin hemen ardına denk gelmektedir. Bu durum, ilk göçmenlerden kıtada kalmaya karar verenlerin toplumsal olarak örgütlenme ihtiyacı hissetmeye başladıkları olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla Amerika’daki ilk Türkler aslında,

bugün faaliyetlerine devam eden Rum, Ermeni ve Yahudi STK'ları ile aynı dönemde kendi STK'larının temellerini atmışlardır. Fakat bu STK'ların sadece bir takım sosyal faaliyetler düzenlemek üzere tasarlanması, kültürel-dini değerlerin yeni nesillere aktarılmaması, Amerika'daki ilk Türklerin asimilasyon tehdidi karşısında savunmasız kalmalarına yol açmış, o dönemki toplum ve STK'ların kaybolup gitmesine ortam hazırlamıştır. Özetle Türk-Amerikan Toplumunun rakip lobilerin sahip olduğu kadar köklü STK'lara sahip olmamalarının nedeni, geç göç edilmiş olması veya geç toplumsal örgütlenme örnekleri değil, seçilen hatalı toplumsal örgütlenme modelidir.

Türk-Amerikan Toplumunu toplumsal kurumlar kurma adına motive ederek bu konuda bir uyanış yaratan ise Rum ve Ermeni lobilerin hem Kongre nezdindeki Türk karşıtı siyasi saldırıları, hem de ASALA terör örgütünün silahlı saldırıları olmuştur. Bu dönemde adeta bir patlama yaşayan toplumsal örgütlenme örnekleri, III. göç dalgası ile gelenler ile artarak devam etmiştir. Ayrımcı son göç dalgası, Türk-Amerikan Toplumunun kültürel-dini değerlerimizin ön planda tutulduğu toplumsal kurumların da kurulmasına katkıda bulunmuştur. Türk-Amerikan Toplumunu ile soydaş-akraba toplulukların yoğun bir şekilde iletişim kurmaya başlamaları da bu döneme denk gelmektedir.

Bu bölümün devamında, Türk-Amerikan Toplumunun kurmuş olduğu son dönem dernekler, camiler, okullar ve düzenlenen kültürel şenlikler incelenmiştir. Cami mimarisi, isim tercihleri ve camiye katılan cemaatin etnik yapılarına dikkat edildiğinde, Türklerin Amerika'da kurdukları camilerin milliyetçi yönlerinin ağır bastığı görülmüştür. Keza genellikle ne Türklerin camilerine diğer Müslüman

toplumlardan, ne de diğer Müslümanların camilerine Türklerden katılım düzeyi yüksek değildir. Bu durumu oluşturan etkenlerden birinin de Türk camilerindeki din görevlilerinin yabancı dil konusundaki eksikliklerdir. Düzenlenen kültürel şenliklerin ise etnik köken bakımından çok daha renkli bir görüntü çizmesi dikkat çekicidir. Örneğin Türk Günü Yürüyüşü gibi etkinliklerde Ahıskalılardan, Türkistanlılara, Kıdımlılardan, Azerilere, Boşnaklardan, Makedonlara, Karaçay Türklerinden, Uygurlara, Kıbrışlılardan, Somalililere kadar birçok soydaş-akraba topluluğun temsil edilmektedir.

II. bölümün ikinci kısmında Müslüman Amerikalıların kurumsallaşma süreçleri mercek altına alınmıştır. Böylece bugün, tıpkı Türk-Amerikan Toplumunu gibi, dünya üzerindeki en başarılı, elit göçmen Müslüman grubunu temsil eden Müslüman Amerikalı Toplumunun hangi evrelerden geçerek bugünlere geldiği analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Müslümanların Amerika'da tercih ettikleri toplumsal stratejileri, değişen toplumsal motivasyonları, kurdukları STK'lar ve camiler incelenmiştir.

Bugün Müslüman Amerikalılar, eğitim ve yıllık gelir seviyesi olarak Amerikan toplumu ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Fakat ilk göçmen Müslümanların aynı imkânlarla sahip olduklarını söylemek güçtür. Tıpkı ilk göçmen Türkler gibi bu yeni kıtaya uyum sağlamakta güçlük çekmişlerdir. Müslümanlar, uzun yıllar çareyi kendi içlerine kapanarak dinlerini ve öz kültürlerini korumaya çalışmışlardır. Fakat devam eden göç dalgalarıyla kıtaya ayak basan iyi eğitilmiş Müslüman aydınlar, vasıflı profesyoneller, Müslüman Amerikalıların toplumsal kimliklerini ve motivasyonlarını dönüştürmüş, özgüvenlerini arttırmıştır. Bu sürecin devamında

Müslümanların, İslamiyet’i evrensel bir din olarak kavrayarak, azınlık veya marjinal olma psikolojisinden çıktıkları, bu yeni kıtada İslamiyet’in izlerini bırakmaya çalıştıkları görülmektedir.

Müslümanların kendilerini Amerika’ya ait hissetmelerini sağlayan motivasyonları birçok dış etken tarafından olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu etkenlerin başında ABD’nin Müslüman coğrafyada uyguladığı dış politika, 11 Eylül olayları ve sonrasında yükselen ırkçı, ayrımcı tutumlardır. Bu olumsuz etkenler, ilk başta Müslümanların Amerika’ya uyumlarını zorlaştırmış ve “soğuma” etkisi yaratmıştır. Fakat yaşanan bu soğuma, diğerlerinin Müslümanları “ötekileştirme” çabalarına rağmen, Müslüman Amerikalıların toplumsal kimliklerini “ötekine” olan nefret-düşmanlık üzerinden yeniden inşa etmelerine yol açmamıştır. Özellikle 11 Eylül sonrasında Müslümanların, Amerika’ya gerçek İslamiyet’i anlatarak, kendi haklarını savunma yönünde bir tür toplumsal uyanış yaşadıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Ciddi bir toplumsal dirayet gerektiren bu dönüşüm sonucunda Müslüman Amerikalılar, Amerikan Toplumunu içerisinde kendisine benzeyen alt gruplarla ortak bir kimlik inşa ederek etnik temelli kültürel-dini yapılardan vazgeçmiştir. Böylece daha önce hiç olmadığı kadar birlikte hareket ederek, her alanda seslerini yükseltmeye başlamışlardır. Bu sürecin devamı olarak modern, kapsayıcı dini ve politik STK’lar kurmuşlardır.

Türk-Amerikan Toplumunun ise, olumlu gelişmelere rağmen, bu süreçte Müslüman Amerikalı Toplum ile benzer bir dönüşümü yaşadığını söylemek güçtür. Soğuk Savaş dönemi ve sonrasında ABD’nin İslam coğrafyasında uyguladığı tepki çeken dış politika hamleleri sırasında zaman zaman Müslümanlarla birlikte hareket

etmekten imtina eden Türkiye'nin uyguladığı dış politika, Müslüman Amerikalı ve Türk-Amerikan Topluları arasındaki gönül bağlarının zayıflamasına neden olmuştur. 11 Eylül olayları sonrasında ise Türk-Amerikan Toplumunun oluşan olumsuz algıdan etkilenmemek amacıyla kendini geri plana çektiği ve Müslüman Amerikalı Toplum kadar çetin bir mücadele örneği sergilemediği söylemek gerekir. Fakat bu olumsuz etkenlerin ortadan kalktığı son dönemde, Türk-Amerikan toplumu ve soydaş-akraba toplulukları arasında olumlu gelişmelerin yaşandığı, birlik ve beraberliğin tohumlarının atılmaya başladığı söylenebilir.

Tezin III. bölümünde ise tezin konusuna ilişkin alandan güncel bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Türk-Amerikan Toplumu ile soydaş-akraba toplulukları arasındaki işbirliğinin tecrübe edilen olumlu örnekleri incelenmiştir. Bu örneklerin başarılı olmasının arkasındaki etkenler, motivasyonlar ve geliştirilmesi gereken noktalar analiz edilmiştir. Bu bölümün devamında ise, bu tezde kullanılmak üzere, ABD'de Türk-Amerikan Toplumu tarafından kurulmuş olan 32 STK'nın yöneticisi ile yapılmış olan anketin sonuçları yorumlanmıştır.

İncelenen örnek olaylardan ilki Minnesota Eyaleti'nde yaşayan Somali-Amerikan Toplumunun Ermeni meselesinde Türk-Amerikan Toplumuna vermiş olduğu destektir. Somalilerin ciddi bir lobicilik kapasitesine sahip olduğu Minnesota'da Türk-Amerikan Toplumu lehine bu kapasitelerini kullanmaları, değişen Türk Dış Politikasının devamı olarak Somali diasporası ile tohumları atılan yakın ilişkilerin vermiş olduğu bir meyve olması açısından önem taşımaktadır. Dış Politika vasıtasıyla toplumlar arasında kurulan gönül bağlarının, binlerce kilometre uzakta yeni fırsatlar doğurabildiği ispatlayan bu örnek, Türk-Amerikan Toplumunun

keşfetmesi gereken birçok işbirliği fırsatına ışık tutacak nitelikte olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Bu bölümde incelenen diğer bir örnek olay ise, çoğunlukla Azeri-Amerikan ve Türk-Amerikan Topluları arasında (diğer soydaş-akraba toplulukların da katkısı bulunmaktadır.) başarıyla yürütülen Pax-Turcica örneğidir. Bu örnek, toplam ABD nüfusu içerisinde küçük bir orana sahip olan Türk-Amerikan Toplumunun, belirli konularda dostlarının desteğini almasıyla bir anda potansiyelini ne derece katlayabildiğini gözler önüne sermektedir. Buradan hareketle, Türk-Amerikan Toplumunu tarafından, soydaş-akraba toplulukların da çıkarlarını gözetecek olan bu işbirliği alanlarının tespit edilerek, bu yönde bir strateji üretilmesi gerekliliği, bu tez ile ortaya konulan bir diğer sonuç olarak değerlendirilmektedir.

STK'ları adına söz söyleme yetkisine sahip 32 sivil toplum liderleri ile yapılan anket, "ABD'de yaşayan T.C. vatandaşları ile soydaş-akraba topluluklar arasındaki iletişim düzeyi" başlığını taşımaktadır. Türk-Amerikan Toplumunu ile soydaş-akraba topluluklar arasındaki mevcut işbirliği düzeyini, işbirliği yapma niyetini ve muhtemel işbirliği alanlarını ve bu konuda kamu kurumlarından beklentiyi ölçmeyi amaçlayan anket sonucunda kısmen beklenen bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu beklenen tablo aynı zamanda, yapılması gereken çalışmaların bir an önce uygulamaya konulması gerekliliğini beraberinde getirmektedir.

Anket sonuçlarına daha yakından bakıldığında, Türk-Amerikan Toplumunun büyük oranda soydaş-akraba topluluklar ile sosyal hayatta iç içe oldukları görülmektedir. Bu toplulukların kurmuş olduğu STK'lardan da genellikle haberdar olan Türk-

Amerikan Toplumu, kendi kurduğu STK'larda da soydaş-akraba topluluklara kucak açmış durumdadır. Hatta bu STK'larda, azımsanmayacak bir oranda, soydaş-akraba topluluklardan yöneticiler de bulunmaktadır. Fakat olumlu olarak gözüken bu tablo olumsuz bir detayı içinde barındırmaktadır. Anket katılımcılarına, iletişim halinde olunan soydaş-akraba toplulukların STK'larının isimleri sorulduğunda, belirtilen STK'ların neredeyse tamamının Türkçe konuşan soydaşların kurmuş olduğu dernekler olduğu fark edilmiştir. Dolayısıyla, bu STK'lar ile kurulan yakın ilişkinin olumlu yönü yok sayılmadan, diğer soydaş-akraba topluluklar ile iletişim düzeyinin aslında çok düşük seviyede olmasının olumsuz yönüne vurgu yapılması gerektiği düşünölmektedir.

Anket ile ölçölmeye çalışılan bir diğer veri ise Türk-Amerikan Toplumunun, hangi konularda soydaş-akraba topluluklarla benzer sorunlar yaşandığını düşündüğüdür. Öncelikle sorulan konuların neredeyse tamamında çoğunluğun soydaş-akraba topluluklar ile ortak sorun algısına sahip olduğunu belirtmek gerekir. Fakat özellikle asimilasyon, sosyal-költürel dayanışma eksikliği, ekonomik işbirliği, lobcilik, siyasi katılım gibi konularda anket katılımcıları %90'ların üzerindeki seviyelerde soydaş-akrabalarla benzer sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Anketin devamında, yukarıda tespit edilen ortak sorun alanlarının hangilerinde soydaş-akraba topluluklarla işbirliği yapmanın olumlu sonuç doğuracağı sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Bu sorulara hiçbir katılımcının olumsuz yanıt vermemiş olması, soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği yapmanın faydalı olacağı konusunda mutlak bir uzlaşının olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılar, ekonomik işbirliği, sosyal-költürel dayanışma, lobcilik konularında %100 oranında işbirliğinin olumlu

sonuç doğuracağı görüş bildirmişlerdir. Anadili öğretimi, dini ve kültürel konularda işbirliği ve eğitim konularında yöneltilen sorularda ise, katılımcıların çok az bir kesimi kararsız kalmıştır. Bu kararsızlığın, soydaş-akraba topluluklar ile nasıl işbirliği yapılabileceği hakkında daha önce fikir yürütülmemiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anket ile ölçülen ortak sorun algısı ve işbirliği niyeti verileri, Türk-Amerikan Toplumu için soydaş-akraba topluluklarla çok yönlü bir işbirliği yapılmasının gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Örneğin asimilasyon tehdidi konusundaki işbirliği ihtiyacı üzerindeki yüksek orandaki uzlaşımın, Türkçe konuşan soydaşlar ile Türkçe öğretimi konusunda işbirliği şeklinde, diğer Müslüman topluluklar ile ise ortak İslami değerlerin öne çıkarılması şeklinde tezahür edecek bir işbirliği stratejisine dönüştürülerek uygulamaya konmasının etkin ve verimli olacağı düşünülmektedir. Ekonomik işbirliği gibi alanlarda ise büyüyen Türkiye-ABD dış ticaret hacmi, Türkiye'nin çok yönlü dış politikasının getirdiği avantajlar ve başarılı tecrübelerinden faydalanılarak Türk-Amerikan Toplumunun liderliğinde bir model geliştirilmesinin daha faydalı olacağı akıllara gelmektedir. Siyasi katılım, lobicilik-savunuculuk gibi alanlarda ise, (Somali-Amerikan Toplumu örneğinde olduğu gibi) bölgesel bazda avantaj sahibi olan soydaş-akraba topluluklarla ortak çıkarların tespit edilmesi ile en uygun stratejinin belirlenmesi gerekmektedir.

Yukarıda ortaya konulan anket sonuçlarını toplu olarak değerlendirdiğimizde, Türk-Amerikan Toplumu için soydaş-akraba topluluklar ile işbirliği yapmaya fikrîsel düzeyde hazır olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Fakat toplumsal hayatta kısmen de olsa iletişim halinde olan bu insanların, makro konularda kurumsal ve sistematik

olarak kurulmuş işbirliği örneklerine rastlamak çok zordur. Anketin son bölümünde katılımcılara sorulan “kamu kurumlarından beklentiler” başlığı altındaki sorulara verilen cevaplar, Türk-Amerikan Toplumunun bu konuda teşvik edilmeye ve yönlendirilmeye ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Bu anlamda başta YTB olmak üzere kamu kurumlarımızın yapması gerektiği düşünülen çalışmalar “öneriler” kısmında sayılmıştır.

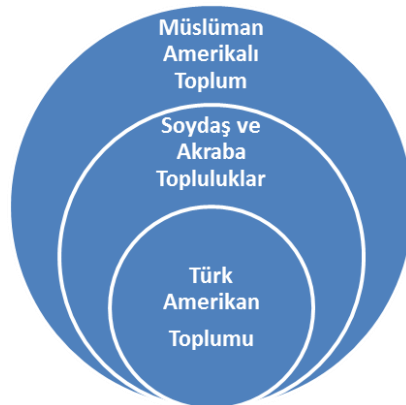
Türk-Amerikan Toplumunu ile soydaş-akraba toplulukları arasında işbirliğinin geliştirilmesine yönelik bir araç olarak görülen bu tezde, işbirliğinin tarihsel zemini, prototip sayılabilecek örnekleri, gerçekleştirilebilirliği ve bu konudaki toplum iradesi ele alınmıştır. Toplumların ortak çıkarları açısından çarpan etkisi yaratacağı düşünülen bu işbirliğinin ABD’de bulunan bazı kesimleri rahatsız edebileceğinin işaretleri daha önceki denemelerde karşımıza çıkmıştır. Örneğin Kızılderililer ile TİKA ve Türk-Amerikan Toplumunun son dönemde yakınlaşarak işbirliği yapmış olması, rakip lobiler tarafından desteklenen bazı gazetelerde yazan köşe yazarlarında rahatsızlık uyandırdığı bilinmektedir (Washington Post 2013). Fakat çıkılan bu yolda, başkalarının rahatsız olma ihtimalleri değil, dost ve kardeş olan toplumların ortak çıkarlarının daha önemli olduğu düşünülmektedir.

Türk-Amerikan Toplumunun yakın geçmişe kadar rakip lobilerin (Rum ve Ermeni lobileri) atakları karşısında ABD’deki Yahudi lobisiyle işbirliğine gitme yolunu tercih etmiştir. Toplumun tercihlerinin ötesinde iki ülkenin (Türkiye-İsrail) Orta Doğu’da ABD’nin en yakın müttefikleri arasında olmasının getirmiş olduğu yakınlığın, Türk-Amerikan Toplumunu ve Yahudi lobisi arasındaki işbirliğinin tetikleyici etkeni olduğu düşünülmektedir. Fakat Davos ve Mavi Marmara

olaylarının ardından bozulan ikili ilişkilerin ardından, salt çıkar odaklı olan bu işbirliğinin temellerinin ne kadar kolayca sarsılabileceğini gözler önüne serilmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, ABD'deki Yahudi lobisinin Türk-Amerikan Toplumunun karşısında yer alan bir rakip lobiye dönüştüğü söylenmez. Fakat bu olaylar sonucunda, Türk-Amerikan Toplumunun salt çıkar odaklı olmayan, doğal müttefik sayılabilecek topluluklarla işbirliğini güçlendirmesi ve böylece toplumsal stratejisini çeşitlendirerek esneklik kazanması gerekliliği daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı, aynı kültürel havzadan gelen ve ortak tarihsel mirasa sahip olan Türk-Amerikan Toplumu ile soydaş-akraba topluluklar arasında işbirliğinin geliştirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir (Davutoğlu 2001). Farklı düzeylerde ve alanlarda kurulması gerektiği düşünülen işbirliğini görsel olarak şekil 36'daki gibi tarif etmek mümkündür. Buna göre çekirdeğinde Türk-Amerikan Toplumu'nun yer aldığı bu toplumsal evren, soydaş-akraba topluluklar ve ABD'de gittikçe daha etkili hale gelen diğer Müslüman Toplum ile çevrenmelidir. Bu birlikteliğin, orta-uzun vadede ABD'de etkinliğini arttırması beklenen Latin ve Afro-Amerikan lobileri gibi, rakipleri tarafından karşısına alınmak istenmeyecek derecede önemli bir güç odağını doğuracağını görmek zor değildir.

Şekil 36. ABD'de Türkler ve soydaş-akraba topluluklar

Öneriler

T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına uzmanlık tezi olarak sunulan çalışmanın son kısmında, başta Başkanlığımız ve diğer kamu kuruluşları tarafından, tez ile ortaya konulan sonuçlara yönelik yapılması gereken çalışmaların öneri niteliğinde arz edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda sonuç kısmında tespit edilen konulara değinilmiştir.

- Öncelikle bu konuda ABD menşeli yapılacak kapsamlı akademik çalışma ve araştırmaların fonlanması gerektiği düşünülmektedir. Tarih, Siyaset Bilimi gibi alanlarda ünlü akademisyenler tarafından, ABD'nin önde gelen üniversitelerinde yayınlanacak makale, kitaplar hem konuya dikkat çekmeye yarayacak hem de işbirliğinin tarihi temellerini daha görünür bir şekilde gözler önüne serecektir.
- Türk-Amerikan Toplumunu ve soydaş-akraba toplulukları arasındaki işbirliğinin yaratacağı fırsatların ABD'deki düşünce kuruluşları vasıtasıyla gündeme getirilmesinin bu işbirliğini fikirsel altyapı olarak güçlendirecektir. Dolayısıyla STK'lar aracılığıyla bu içerikteki projelerin de desteklenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- ABD'deki dış temsilciliklerimizin, Ramazan Ayı, Dini Bayramlar gibi vesilelerle Türk-Amerikan Toplumunu ve soydaş-akraba toplulukları çeşitli organizasyon ve davetlerde bir araya getirmesinin iletişim köprüleri kurulması açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir.
- Türkiye'den yapılan resmi ziyaret programlarına, konusuna göre, soydaş-akraba topluluklarının sivil toplum liderleriyle görüşmeler de dâhil edilmelidir. Soydaş-akraba topluluklarının sorunları gündeme getirilmeli ve gerekirse bu konularda girişimde bulunulmalıdır.
- ABD'de yaşayan soydaş-akraba topluluklarının kurmuş olduğu STK'ların büyük organizasyonlarında mutlaka dış temsilciliklerimizden ve sivil toplum liderlerimizden temsilcilerin bulunması sağlanmalıdır. Özellikle ICNA, ISNA gibi çatı Müslüman STK'lar ile iletişim güçlendirilerek, bu STK'ların yıllık konferanslarına aktif katılım sağlanmalıdır. Bu toplantılarda ortak sorunlar (uluslararası krizler dâhil. Örn. Filistin sorunu) dile getirilerek, potansiyel işbirliği alanları vurgulanmalıdır.

- Diyanet İşleri Başkanlığının desteğiyle Maryland’de inşaatına devam edilen Kültür Kompleksi tarzında, İslamiyet’i, Müslümanları ve kültürümüzü başarılı bir şekilde temsil edecek yapıların sayısı artırılmalıdır. Bu merkezler sadece Türk-Amerikan Toplumuna hizmet verecek şekilde değil, soydaş-akraba toplulukları da kapsayacak şekilde tasarlanmalıdır.
- ABD’deki Türk camilerinde görev yapan din görevlilerinin Türkçe, İngilizce, Arapça dillerine hâkim kişiler tarafından seçilmesine özen gösterilmelidir. Birkaç dilde vaaz verebilecek kapasite ve vizyona sahip din görevlilerinin yetiştirilmesine yönelik çalışma yapılmalı veya bu konudaki eğitim projeleri desteklenmelidir. Böylece Türklerin kurmuş oldukları camilerin cemaatlerinin çok uluslu bir yapıya kavuşması, birleştirici bir rol oynaması hedeflenmelidir.
- ABD’deki soydaş-akraba toplulukların kurmuş olduğu STK’ların, meslek gruplarının başarılı temsilcilerinin (doktor, avukat, medya temsilcisi vb.) envanterini çıkaracak projeler desteklenmelidir.
- Türk-Amerikan Toplumu tarafından düzenlenen konferans, festival, çalıştay vb. etkinliklere soydaş-akraba toplulukların temsilcilerinin davet edilmesi teşvik edilmelidir. Bu içerikte yapılacak etkinliklere destek sağlanmalıdır.
- Ramazan Ayı etkinlikleri, Nevruz şenlikleri gibi soydaş-akraba toplulukların da dâhil olacağı, ortak kültürel değerlerin sergilenerek ses getireceği görkemli etkinlikler düzenlenmesinin birlikteliğe önemli bir vurgu yaparak farkındalık yaratabileceği düşünülmektedir. En azından bu gibi etkinlikler sponsor desteğiyle ayakta kalabilecek düzeye gelene kadar bu konuda STK’lar maddi olarak teşvik edilmelidir.
- Başkanlığımız tarafından sağlanan proje desteklerinde, soydaş-akraba toplulukların kurmuş olduğu STK’lar ile proje ortaklığının olması, projenin onaylanarak destek görmesi adına önemli bir etken haline gelmelidir. Mali destek kılavuzunda bu konu vurgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, Nermin (2002), “Bitmeyen göç: konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa”, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Abd-Allah, U. F. (2006), “A Muslim in Victorian America”, New York, NY: Oxford University Press.
- Acehan, I (2005), “Outposts of an Empire: Early Turkish Immigration to Peabody, Massachusetts”, Ankara, Bilkent
- Ahmed, Frank (1993), Turks in America: The Ottoman Turk's Immigrant Experience. Greenwich: Columbia International.
- Ahmed, G. Mahdi (1991), “ Muslim Organizations in the United States” in The Muslim of America, ed. Haddad, Y. Y. , New York, NY: Oxford University Press.
- Akçapar, Sebnem Koser. «Turkish Associations in the United States: Towards Building a Transnational Identity.» Turkish Studies 10, no. 2 (2009).
- Akgün, B., “ The Turkish Diaspora in the US and its role in promoting Turkish-American relations”, Turkish Yearbook of International Relations, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları, 2000, s. 99-117
- Balgamis, Deniz ve Kemal Karpat. Turkish Migration to the United States From Ottoman Times to the Present. Madison: The University of Wisconsin Press, 2008.
- Barot, R. (1993), “Religion and Ethnicity: Minorities and Social Change in the Metropolis”, Kapmpen: Holanda, Kok Pharos publishing House
- Bilge, B. (1994) "Voluntary Associations in the Old Turkish Community of Metropolitan Detroit", in Muslim Communities in North America, ed.

- Yvonne Y. Haddad ve Jane I Smith, Albany, NY: State University of New York Press
- Baragazi, N. H. (2009), "Islamic Education in the US and Canada: Conception and Practice of the Islamic Belief" in "Muslim on the Americanization Path?", Haddad, Y. Y. ve J. L. Esposito (editörler), New York, NY: Oxford University Press.
- Borjas, G. J. (1989), "Economic Theory and International Migration." *International Migration Review*, 23 (3): 457-485.
- Castles, S. & Miller, M. J. (1993), "The Age of Migration.", New York: Palgrave Macmillan
- Cornell, S. E. ve Hartmann, D. (1998), "Ethnicity and Race: Making identities in a changing world", California: Pine Forge Press
- Curtin, P.D. (1972) *The Atlantic Slave Trade: A census*, Wisconsin, University of Wisconsin Press.
- Curtis, E. E. (2009) *Muslims in America: A Short History*, New York, NY: Oxford University Press
- Davutoğlu, A. (2001), *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, İstanbul: Küre Yayınları.
- Dirks, J. F. (2006) *Muslims in American History: A Forgotten Legacy*, Maryland, MD: Amana Publications.
- Dwyer, C. ,” Construction of Muslim Identity an the Contesting of Power: The debate over Muslim schools in United Kingdom. In *Construction of race, place and Nation*, ed. By P. Jackson and J. Penrose”, Minneapolis, University of Minnesota Press, 1994

- Ernst, E.G. (1987), "Without Help or Hinderance: Religious Identity in American Culture, Lanham:MD, University Press of America
- Fawcett, J. T. & Arnold, F. (1987). "Explaining Diversity: Asian and Pacific Immigration Systems." In J. T. Fawcett & B. Carino (eds.), The New Immigration from Asian and the Pacific Islands, (p.453-478). Staten Island, New York: Center for Migration Studies.
- Fei, J. C. H. & Ranis, G. (1964), Development of the Labor Surplus Economy: Theory and Policy, Illinois: Richard A. Irwin Inc.
- Güngör, Ö. , "Amerika'da Türkler ve Türklerin Dini Kurumsallaşmaları Açısından Camiler", Erzurum, Ekev Akademi Dergisi Yayınları, 2011
- Haddad, Y. Y. (1991), The Muslim of America, New York, NY: Oxford University Press.
- Haddad, Y. Y. ve J. L. Esposito (2000), "Muslim on the Americanization Path?", New York, NY: Oxford University Press.
- Halman, Talat S. "Turks." Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups içinde, (ed. Stephen Thernstorm), 992-996. Cambridge: Harvard University Press, 1980.
- Harris, J. & Todaro, M. (1970), "Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis." American Economic Review, vol 40: 126-142.
- Huda, Q. , "The Diversity of Muslims in the United States: View as Americans, Special report, no:159, United States Institute of Peace, Şubat 2006
- Johnson, S. A. , "Political Activity of Muslims in America" in "Muslim on the Americanization Path?", Haddad, Y. Y. ve J. L. Esposito (editörler), New York, NY: Oxford University Press, 2009

- Karpat, K (1985) "The Ottoman Emigration to America, 1860-1914", *International Journal of Middle East Studies*, 17(2), 175-209
- Karpat, Kemal. "Turks in America." *Les Annales de l'Autre islam*, No. 3 (1995): 231-252.
- Kaya, İlhan, "Identity and Space: The case of Turkish Americans", New York (NY) : The American Geographical Society of NY press, 2005
- Kaya, İlhan. "Turkish-American Immigration History and Identity Formations." *Journal of Muslim Minority Affairs* 24, no. 2 (2004): 295-308.
- Khalidi, O. , "Approaches to Mosque Design in North America" *Muslim on the Americanization Path?*, Haddad, Y. Y. ve J. L. Esposito (editörler), New York, NY: Oxford University Press, 2009
- Khan, M. A. M. , "Muslims and Identity Politics in America" in *Muslim on the Americanization Path?*, Haddad, Y. Y. ve J. L. Esposito (editörler), New York, NY: Oxford University Press, 2009
- Lewis, W. A. (1954), "Economic Development with Unlimited Supplies of Labour." *The Manchester School of Economic and Social Studies*, 22 (2): 139-191.
- Massey, D. S. (1988). "Economic Development and International Migration in Comparative Perspective." *Population and Development Review*, 14 (3): 383-413.
- (1990). "Social Structure, Household Strategies and the Cumulative Causation of Migration." *Population Index*, 56: 3-26.
- Micallef, Roberta. «Turkish Americans: performing identities in a transnational setting.» *Journal of Muslim Minority Affairs* 24, no. 2 (2004): 233–241.
- Nimer, M. (2005), "American Muslim Organizations: Before and after 9/11", in *Muslims in the United States: Identity, Influence, Innovation*, P. Strum

- (editör), Washington D.C. : Woodrow Wilson International Center for Scholars Publications.
- Sassen, S. (1999), *Guests and Aliens*, New York: The New Press.
- (1988), *The Mobility of Labor and Capital – A Study in International Investment and Labor Flow*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sertel, S. (1987), “Roman Gibi”, İstanbul, Belge Yayınları
- Smith, J.I. (2009) *Islam in America*, New York, NY: Columbia University Press.
- Spears, R. ve Haslam, S. A., (1997) “Stereotyping and the Burden of Cognitive Load”, *The Social Psychology of Stereotyping and Group Life*, R. Spears, P. H. Oakes, N. Ellemers ve S. A. Haslam (der.), Blackwell, Oxford, s. 171-207.
- Tajfel, Henri; Turner, John (1979). "An Integrative Theory of Intergroup Conflict". Austin, William G.; Worchel, Stephen. *The Social Psychology of Intergroup Relations*. Monterey, CA: Brooks-Cole. s. 94–109.
- Taylor, J. E. (1986), “Differential Migration, Networks, Information and Risk.” *Research in Human Capital and Development*, O. Stark (ed.), 4th ed. (p.147-171). Greenwich, Conn.: JAI Press.
- Tınaz, Nuri (2009), “Amerikan Müslümanların Değişen ve Örtüşen Yüzleri”, *Siyasal İslamın Farklı Yüzleri*, Ayşegül Komsuoğlu, Gül M. Kurtoğlu Eskişar (ed.), İstanbul, Profil Yayıncılık, s. 323-383
- Turner, J. C. (1982), “Towards a Cognitive Redefinition of the Social Group”, *Social Identity and Intergroup Relations*. H. Tajfel (der.), Harvester Wheatsheaf, Londra, s. 2-48.
- Öztürk, Levent, “İslamiyet’in yayılmasında hicretin önemi: Habeşistan hicretleri örneği”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, no:4 (2001): 7-24
- Wallerstein, I. M. (1974), “Dünya-sistemleri analizi”, İstanbul, Bgst Yayınları

Wetherell, M. (1996), *Identities, Groups and Social Issues*, Sage, Londra.

Zolberg, A. R. (1989). "The Next Waves: Migration Theory for a Changing World."

International Migration Review, 23 (3): 403–30.

İNTERNET SİTELERİ

ISNA Joins National and Californian Muslim Leadership to Meet with Turkish Prime Minister. (2013, 21 Mayıs). "ISNA". Erişim tarihi: 15.05.2014, <http://www.isna.net/isna-joins-national-and-californian-muslim-leadership-to-meet-with-turkish-prime-minister.html>

ISNA 2012 Türk-Amerikan Sempozyumu, (2012, 10 Temmuz). "TurkishNA". Erişim tarihi: 16.05.2014, http://www.turkishna.org/tr_pages.php?go=th&HID=6

Prof. Necmettin Erbakan: ICNA Offers Condolences. (2011, 28 Şubat). "Islamic Circle of North America ICNA", Erişim tarihi: 20.05.2014, <http://www.icna.org/prof-necmettin-erbakan-icna-offers-condolences/>

Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun Türk Ocakları'nın Kuruluşunun 100. Yılına Kutlama Etkinlikleri Kapsamında Düzenlenen "Büyük Türkiye'ye Doğru" Sempozyumunda Yaptığı Konuşma. (2011, 26 Mart). "T.C. Dışişleri Bakanlığı". Erişim tarihi: 30.10.2014, http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu_nun-turk-ocaklari_nin-kurulusununun-100_yilini-kutlama-etkinlikleri-kapsaminda-duzenlenen.tr.mfa

Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun Yeni Atanan Başkonsoloslarımıza Yaptığı Konuşma. (2013, 28 Haziran). "T.C. Dışişleri Bakanlığı". Erişim tarihi: 30.10.2014, http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu_nun-yeni-atanan-baskonsoloslara-yonelik-hitabi_-28-haziran-2013.tr.mfa

MAS-ICNA 11th Annual Convention > Home. (2012, 6 Kasım). “MAS-ICNA 11th Annual Convention”. Erişim tarihi: 21.05.2014, <http://www.masicna.com/conv2012/Home.aspx>

Kamen, A. (2013, 11 Kasım), U.S. receives foreign aid. “Washington Post” Erişim Tarihi 03.07.2014, <http://www.washingtonpost.com/blogs/in-the-loop/wp/2013/11/11/the-u-s-receives-foreign-aid/>

The 50 Most Influential Turkish Americans, (2014, 23 Mayıs), Erişim tarihi: 24.05.2014, http://www.turkofamerica.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1591&Itemid=172

RAPORLAR

Census 2010

http://www.census.gov/2010census/news/pdf/data_products_2010_census2.pdf

American Mosque 2011

<http://faithcommunitiestoday.org/sites/faithcommunitiestoday.org/files/The%20American%20Mosque%202011%20web.pdf>